ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ, ಆದರೆ ಅವುಗಳ ವಿಯೋಗವಾಗುವ ಸಮಯವು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಂದೇ ಬರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಯಾವವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಮತೆ ಮಾಡಿ ಮೋಸ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಯಾವವುಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಐದೂ ಪ್ರಕಾರದ ಪಾಪ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವವು. ಸಮಸ್ತ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ವಿಯೋಗದ ದಿವಸದಂದು ಯಾರೂ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ತಿರ್ಯಂಚಗತಿಗೆ ಕಾರಣವಿರುವ ಇಷ್ಟವಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕ್ಲೇಶಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

ಹೀಗೆ ಭಾವನೆ ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಈ ಶರೀರವು ನೀರ ಮೇಲಿನ ಗುಳ್ಳೆಯಂತೆ ಇದೆ. ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಧನ ಸಂಪತ್ತುಗಳೆಲ್ಲವು ಇಂದ್ರಜಾಲದ ರಚನೆಯಂತಿದೆ. ನೋಡು-ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ಪತ್ನೀ-ಪುತ್ರ-ಕುಟುಂಬ ಮೊದಲಾದವರು ಪ್ರಚಂಡ ಪವನಾಹತಿಯಿಂದ ಎದ್ದು ಬೀಳುವ ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳ ಸಮಾನ ಚಂಚಲರಿದ್ದಾರೆ. ವಿಷಯಗಳ ಸುಖವು ಸಾಯಂಕಾಲದ ಕಿಸುಸಂಜೆಯ ರಂಜನೆಯಂತೆ ವಿನಾಶಶೀಲವಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ವಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಶೋಕ ಮಾಡುವುದು ವ್ಯರ್ಥವಿದೆ. ಶರೀರ ಧಾರಣ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ದುಃಖ ಮತ್ತು ಮರಣವಂತೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿಯೇ ಆಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ದುಃಖದ ಹಾಗೂ ಮರಣದ ಭಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಯಾವುದರಿಂದ ಶರೀರ ಧಾರಣ ಮಾಡುವುದರದೇ ಅಭಾವವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಅಂಥ ಉಪಾಯದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

ಎಲೈ ಆತ್ಮನೇ ! ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನು ಯಾವನೋ ದೇವ, ದಾನವ, ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರ, ಔಷಧ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ತಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ ; ಆದುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದ (ತಮಗೆ ಬೇಕಾದವರ) ಮರಣವಾದ ಮೇಲೆ ಶೋಕದಿಂದ ದುರ್ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಹುಚ್ಚರ ಹಾಗೆ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಿದಂತಿದೆ, ಶೋಕ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ವಿಲಾಪ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾರಾದರೂ ದಯೆ ಮಾಡಿ ಸತ್ತವರನ್ನು ಜೀವಂತ ಮಾಡುವರೇನು ? ಶೋಕ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಗಳೆಲ್ಲವು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ.

ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಮರಣದ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಉತ್ಪನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಸಮಯವು ವ್ಯತೀತವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಮರಣದ ದಿವಸವು ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಫಲ, ಪುಷ್ಪ, ಪತ್ರಗಳುತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದೇ ಬೀಳುತ್ತವೆ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಕುಲರೂಪದ ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಪುತ್ರ, ಪೌತ್ರ ಮೊದಲಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನರಾದವರೆಲ್ಲರು ಒಂದು ದಿವಸ ಅವಶ್ಯ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಶೋಕ ಮಾಡುವುದು ವ್ಯರ್ಥವಿದೆ.

ಭವಿತವ್ಯತೆಯು ದುರ್ಲಂಘ್ಯವಿದೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಅಧೀನವಿದೆ. ಕರ್ಮದ ಉದಯವಾದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಫಲವು ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ, ಅದನ್ನು ತಡೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಉದಯದ ಅಧೀನವಾಗಿ ಇಷ್ಟ ವಸ್ತುವಿನ ನಾಶವಾದಾಗ ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ ವಿಲಾಪ ಮಾಡಿ ಶೋಕ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಇದೆ, ಇದನ್ನು ಯಾರು ನೋಡುವರು ? ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕರ್ಮದ ಉದಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾವನ ಆಯುವಿನ ಕೊನೆ ಬರುವುದು, ವಿಯೋಗದ ಸಮಯ ಬರುವುದು ಆಗ ಅದನ್ನು ಯಾರು ತಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ? ಆದುದರಿಂದ ದುಃಖ ಬಿಟ್ಟು ಪರಮ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಧನೋಪಾರ್ಜನೆಯ ಸಲುವಾಗಿ, ಪರಿಗ್ರಹದ ವೃದ್ಧಿಯ ಸಲುವಾಗಿ, ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲದವರೆಗೆ ಜೀವಂತವಿರುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮಹಾ ಸಂಕ್ಲೇಶಪೂರ್ವಕ ದುರ್ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವರೆಲ್ಲರು ಮಹಾ ಮೂಢರಿದ್ದಾರೆ. ಪುಣ್ಯದ ಉದಯವಿಲ್ಲದೆ ದುಃಖಿಯಾಗಿ ಇಚ್ಛೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹೋದ ವಸ್ತುವು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು ? ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟನು ಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ, ಅವನನ್ನು ಸುಟ್ಟು

ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ಪರಮಾಣುವು ಧೂಮ್ರ, ಭಸ್ಮ ಮೊದಲಾದುವಾಗಿ ಹಾರಿ ಹೋಗಿವೆ, ಅವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಯಾರು ಶೋಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರ ಸಮಾನರಾದ ಮೂರ್ಖರು ಮತ್ತೆ ಯಾರು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ ?

ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಇಂದ್ರಜಾಲದ ಸಮಾನವಿರುವುದೆಂದು ನೋಡಿದರೂ ಶೋಕ ಹೇಗೆ ಮಾಡುವುದು ? **ಒಂದು ವೇಳೆ ಮರಣದ, ವಿಯೋಗದ, ಹಾನಿಯ ದಿನವು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ನಿವಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಾವ ಇಂದ್ರ, ಜಿನೇಂದ್ರ, ನರೇಂದ್ರರೂ ಸಮರ್ಥರಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು** ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ವಿಲಾಪ ಮಾಡುವಂಥವರು ನಿರ್ಜನ ವನದಲ್ಲಿ ಕೂಗಿ-ಕೂಗಿ ಅಳುವವರ ಸಮಾನರಿದ್ದಾರೆ, ಅವರ ಮೇಲೆ ಯಾರು ದಯೆ ಮಾಡುವರು ? ಪೂರ್ವೋಪಾರ್ಜಿತ ಕರ್ಮವಂತೂ ಅಚೇತನವಿದೆ, ಅದರಲ್ಲಿಯಂತೂ ದಯೆಯಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟ ವಸ್ತುವಿನ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ ಶೋಕ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು, ತಮಗೆ ಸುಖವಾಗುವುದು, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸು-ಕೀರ್ತಿಯಾಗುವುದು, ಧರ್ಮದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು ಅಲ್ಲಿಯಂತೂ ಇಷ್ಟ ವಿಯೋಗದ ಸಲುವಾಗಿ ಶೋಕ ಮಾಡುವುದು ಕೂಡ ಒಳ್ಳೆಯದಿದೆ.

ಶೋಕ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಾವುದರದೂ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮದ ನಾಶ, ಬುದ್ಧಿಯ ನಾಶ, ಶರೀರದ ನಾಶ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ನಾಶ, ಕಣ್ಣುಗಳ ಜ್ಯೋತಿಯ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಘೋರ ದುಃಖ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗತಿ, ಇತರರು ಕೇಳುವಂಥವರಲ್ಲಿ ಕ್ಲೇಶ, ತಮಗೆ ರೋಗದ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಬಲ-ವೀರ್ಯಗಳ ನಾಶ, ವ್ಯವಹಾರ ಮತ್ತು ಪರಮಾರ್ಥ ಇವೆರಡರ ನಾಶ, ಧೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ನಾಶವಾಗುವಿಕೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ದುಃಖಗಳ ಕಾರಣವು ಒಂದು ಶೋಕವಿದೆ, ಇಂಥ ಶೋಕವನ್ನು ಎಂದೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ತಿರ್ಯಂಚ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಉಪಾರ್ಜನೆ ಮಾಡಿಸುವಂಥ ಇಷ್ಟವಿಯೋಗಜನಾಮದ ಆರ್ತಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಉಚಿತವಿಲ್ಲ.

ಇಷ್ಟದ ವಿಯೋಗವಂತೂ ಪಾಪದ ಫಲವಿದೆ. ಅದರ ಶೋಕ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಏನಾಗುವುದು ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಪಾಪಕರ್ಮದ ನಾಶ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೆ ಪುನಃ ಇಷ್ಟ ವಿಯೋಗ ಮೊದಲಾದ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಲಾರೆ. ಯಾರು ಇಷ್ಟ ವಿಯೋಗದಿಂದ ದುಃಖರೂಪದಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಅವರು ಎಂಥ ಅಸಾತಾ ಕರ್ಮದ ಬಂಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂದರೆ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಭವಗಳವರೆಗೆ ದುಃಖದ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನೇ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

ಕ್ಷಣಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆಯುವು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಅದು ಕಾಲದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವಿದೆ. ದೇಹಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಮರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದಂಥವರು ಕಳೆದ ಅನಂತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಆಗಿಲ್ಲ, ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದೇವ ಹಾಗೂ ಪಕ್ಷಿಗಳಂತೂ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ; ಮನುಷ್ಯ ತಿರ್ಯಂಚ ಮೊದಲಾದವರು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ; ಮೀನು, ಮೊಸಳೆ ಮೊದಲಾದವು ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತವೆ; ಆದರೆ ಮರಣವಂತೂ ಸ್ವರ್ಗ, ನರಕ, ಆಕಾಶ, ಪಾತಾಳ, ಜಲ, ಸ್ಥಲಗಳೆಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದರಿಂದ ಯಾರೂ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ.

ದಿವಸಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತಿವೆ ಅವು ಆಯುವಿನ ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಉರುಳಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಲಿವೆ. ಸಾಗರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಆಯು, ಅಣಿಮಾ ಮೊದಲಾದ ಸಹಸ್ರಾರು ಋದ್ಧಿಗಳ ಧಾರಕ, ಅಸಂಖ್ಯಾತ ದೇವಗಳಿಂದ ಸೇವೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂಥವರದೂ ವಿನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕ್ರಿಮಿಯಂತಿರುವ ಮನುಷ್ಯ ಹೇಗೆ ಸ್ಥಿರವಿರುವನು ? ಯಾವ ಪವನದಿಂದ ಪರ್ವತವೇ ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಆದರಲ್ಲಿ ಒಣ ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿಯ ಸಮೂಹವು ಹೇಗೆ ನಿಲ್ಲುವುದು ? – ಎಂದು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ ಇಷ್ಟ ವಿಯೋಗವಾದ ಮೇಲೆ ಆರ್ತ ಧ್ಯಾನವನ್ನೆಂದೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಇಷ್ಟವಿಯೋಗಜ ಆರ್ತಧ್ಯಾನದ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಜಯಿಸುವ ಭಾವನೆಯ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ರೋಗಜನಿತ ಆರ್ತಧ್ಯಾನ : ಈಗ ಮೂರನೆಯ ರೋಗಜನಿತ ಆರ್ತ ಧ್ಯಾನದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ರೋಗಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ, ಆಗ ರೋಗವು ನಾಶವಾಗುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಸಂಕ್ಲೇಶರೂಪದ ಪರಿಣಾಮವಾಗುವುದು ಅದು ರೋಗಜನಿತ ಆರ್ತಧ್ಯಾನವಿದೆ. ದಮ್ಮು, ಕೆಮ್ಮು, ಜ್ವರ, ವಾತ, ಪಿತ್ತ, ಕಫ, ಹೊಟ್ಟೆನೋವು, ತಲೆ ನೋವು, ನೇತ್ರ ನೋವು, ಕರ್ಣಶೂಲಿ, ದಂತಶೂಲಿ, ಜಲೋದರ, ಕಠೋದರ, ಸರ್ಪೋದರ, ಕುಷ್ಟ, ಹುರುಕು, ಕಜ್ಜಿ, ಸಂಗ್ರಹಣಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಪ್ರಾಣ ನಾಶ ಮಾಡುವಂಥ, ಘೋರ ವೇದನೆ ಕೊಡುವಂಥ ರೋಗಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಘೋರ ದುಃಖವುತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ರೋಗಗಳ ಸಂಕಟದಿಂದ ಶ್ವಾಸ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತದೆ, ನಿರಂತರ-ಕುಳಿತರೆ-ಮಲಗಿದರೆ ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರತೆಯಾಗಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ, ಇಂಥ ಸಮಯದೊಳಗೆ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಪೀಡೆಯ ಚಿಂತನವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆರ್ತಧ್ಯಾನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆ ರೋಗ ಜನಿತ ವೇದನೆಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಕೋಟಿ ಭಟರು, ಮಹಾಶೂರವೀರರು, ಅನೇಕ ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಶೂರವೀರರುಗಳ ಧೈರ್ಯವು ಕೂಡ ಚಂಚಲವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ತಪಸ್ವಿಗಳ ಪರೀಷಹ ಸಹನೆ ಮಾಡುವಂಥವರ ಧೈರ್ಯವು ಕೂಡ ಚಂಚಲವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ರೋಗ ವೇದನಾಜನ್ಯ ಆರ್ತಧ್ಯಾನವನ್ನು ಜಯಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಮಹಾದುರ್ದ್ಧರವಿದೆ.

ರೋಗಜನಿತ ವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ತಪರಿಣಾಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವುದು ಜಿನೇಂದ್ರ ಭಗವಂತರ ಆಶ್ರಯದಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡವರ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ಇಂಥ ದುರ್ಧರ ವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯವುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷರು ಸರ್ವಜ್ಞರ ಆಶ್ರಯ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲೈ ಆತ್ಮನೇ ! ಈ ಘೋರ ಭಯಾನಕ ಅಸಾತಾಕರ್ಮದ ಉದಯದಲ್ಲಿ ವಿಲಾಪ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ದುಃಖ ಯಾರು ದೂರ ಮಾಡುವರು? ತಳಮಳ ಮಾಡಿದರೂ, ಒದ್ದಾಡಿದರೂ ಈ ವೇದನೆಯು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಂಥದ್ದಿಲ್ಲ, ಧೈರ್ಯ ತಾಳಿ ಭೋಗಿಸಿದರೂ ಭೋಗಿಸಬೇಕಾಗುವುದು, ಅಧೀರನಾಗಿ ಭೋಗಿಸಿದರೂ ಭೋಗಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. **ರೋಗವಂತೂ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಗೆ ಅದು ದೇಹವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಹುದು, ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮನಂತೂ ಜ್ಞಾಯಕ ಸ್ವಭಾವನಿದ್ದು ಅವಿನಾಶಿಯಿದ್ದಾನೆ.** ಆದರೆ ಈ ದೇಹದ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಮೋಸ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ಅಧೀರತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಧೈರ್ಯಧಾರಣ ಮಾಡು.

ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಕೋಟ್ಯಂತರ ರೋಗಗಳ ಉದಯ ಮತ್ತು ಛೇದನ-ಭೇದನ ಮೊದಲಾದ ದುಃಖವನ್ನು ನರಕದಲ್ಲಿ ಭೋಗಿಸಿದೆ. ತಿರ್ಯಂಚಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರೋಗಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಘೋರ ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಇತರರಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಕರ್ಮದಿಂದ ಓಡಿ ಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ, ಈ ಕರ್ಮಮಯ ಶರೀರವು ನಿಮ್ಮ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅನಂತ ಕರ್ಮಪರಮಾಣುಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಿ ತನ್ನ ಅಧೀನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ, ಅದು ಹೇಗೆ ಓಡಗೊಡುವುದು ? ಈ ಕರ್ಮವಂತೂ ಮರಣವಾದ ಮೇಲೆ ಕೂಡ ಬಿಡಲಾರದು. ಮರಣವಾದ ಮೇಲೆ ಶರೀರವು ಬಿಡುವುದು ಎಲ್ಲಿ ಅನ್ಯ ಶರೀರವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಈ ಕರ್ಮವಂತೂ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರುವುದು. ರೋಗದ ವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಧೈರ್ಯಧಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಕರ್ಮಗಳ ನಿರ್ಜರೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಮುನಿರಾಜರಂತೂ ಗ್ರೀಷ್ಮದಲ್ಲಿ ಆತಪದ ವೇದನೆ ಮತ್ತು ಶೀತಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಶೀತದ ವೇದನೆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯಂತೂ ನಿಮ್ಮ ಕರ್ಮವು ತಾನೇ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ ಅದನ್ನು ಶೂರತನದಿಂದ ಜಯಿಸಬೇಕು. ಅದೆಷ್ಟೋ ಮನುಷ್ಯರು ನಿರ್ಧನರಿದ್ದಾರೆ, ಏಕಾಕಿಯಿದ್ದಾರೆ, ವಾಸದ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ, ತಿನ್ನುಣ್ಣಲು ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾರೂ ಕೇಳುವಂಥವರಿಲ್ಲ, ಯಾರೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಂಥವರಿಲ್ಲ, ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದರ ನಂತರ ಒಂದು ರೋಗದ ಕ್ಲೇಶವು ಬರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ, ಯಾರೂ ನೀರು

ಕುಡಿಸುವಂಥವರೂ ಇಲ್ಲ, ಅವರ ವಿಲಾಪವನ್ನು ಯಾರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ ? ಇಂಥ ದುಃಖೀ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮನ್ನು ಅಸಹಾಯ, ಏಕಾಕೀ, ನಿರ್ಧನರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೇ ತಾವೇ ಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರವಂತೂ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನವಿದೆ, ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಆಹಾರವಿದೆ, ರೋಗದ ಔಷಧವಿದೆ, ಶೀತ-ಉಷ್ಣದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿವೆ, ಸೇವೆ ಮಾಡುವಂಥ ಸೇವಕರಿದ್ದಾರೆ, ಪತ್ನೀ-ಪುತ್ರ-ಮಿತ್ರರುಗಳಿದ್ದಾರೆ, ಮಲ-ಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವಂಥವರಿದ್ದಾರೆ, ಈಗ ನೀವು ಸಮತೆಯ ಭಾವದಿಂದ ವೇದನೆಯನ್ನು ಸಹನೆ ಮಾಡಬೇಕು, ಅಧೀರತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಧೈರ್ಯಧಾರಣ ಮಾಡಿ ರೋಗಜನಿತ ಆರ್ತಧ್ಯಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದೇ ಯೋಗ್ಯವಿದೆ. ಧರ್ಮಧಾರಣ ಮಾಡುವುದರ ಫಲವು ಇದೇ ಇದೆ.

ಯಾರಿಗೆ ಯಾರೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಂಥವರಿಲ್ಲ, ಅವರು ಕೂಡ ಧೈರ್ಯಧಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲೈ ಆತ್ಮನೇ! ಜಿನಧರ್ಮವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿಯೂ ಮತ್ತು ಕರ್ಮದ ಉದಯವನ್ನು ಯಾರಿಂದಲೂ ತಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕೂಡ ಅಧೀರತೆಯನ್ನೇಕೆ ಧಾರಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ ? ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕೆಲವರು ಅದೆಷ್ಟೋ ರೋಗದ ವೇದನೆ ಭೋಗಿಸುತ್ತ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ತಿರ್ಯಂಚದಲ್ಲಿ ಘೋರ ರೋಗದ ವೇದನೆ, ರೋಗಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಜನವನದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಿ ಬೀಳುವುದು, ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮೋಸ ಹೋಗುವುದು, ಶಿತೋಷ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುವುದು, ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಅನೇಕ ಜೀವಗಳು ಹರಿದು ತಿನ್ನುವುದು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಘೋರ ವೇದನೆಯನ್ನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಜೀವಗಳು ಭೋಗಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಂಸಾರವಂತೂ ದುಃಖಗಳಿಂದಲೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ ನೀವು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಭೋಗಿಸದಂಥ ರೋಗವು ಯಾವುದಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ರೋಗದಲ್ಲಿ ಜಿನಧರ್ಮವೇ ಆಶ್ರಯವಿದೆ, ಜಿನೇಂದ್ರರ ವಚನಗಳನ್ನೇ ಜನ್ಮ-ಜರೆ-ಮರಣ-ರೋಗಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವಂಥವೆಂದು ತಿಳಿ, ಅನ್ಯ ಔಷಧ, **ಉಪಾಯಗಳಂತೂ ಸಾತಾಕರ್ಮದ ಸಹಾಯತೆಯಿಂದ ಅಸಾತಾಕರ್ಮದ ಉದಯವು ಮಂದವಾದ ಮೇಲೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತವೆ.** ಅಸಾತಾದ ಪ್ರಬಲ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಫಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅಶುಭಕರ್ಮದ ನಾಶದ ಕಾರಣವಿರುವ ಪರಮ ಸಮತಾಭಾವವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವುದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ರೋಗಜನಿತ ಆರ್ತಧ್ಯಾನವನ್ನು ಜಯಿಸುವ ಭಾವನೆ ಹೇಳಲಾಯಿತು.

ನಿದಾನಜನಿತ ಆರ್ತಧ್ಯಾನ : ಈಗ ನಾಲ್ಕನೆಯ ನಿದಾನಜನಿತ ಆರ್ತಧ್ಯಾನದ ಸ್ವರೂಪದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವರ್ಗದ ಭೋಗಗಳ ಇಚ್ಛೆ ಮಾಡುವುದು, ಅಪ್ಸರೆಯರ ನೃತ್ಯ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ನೋಡುವ ಇಚ್ಛೆ ಮಾಡುವುದು, ತಮ್ಮ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಬಯಸುವುದು, ಅತಿಶಯ ಸುಂದರರೂಪ ಬಯಸುವುದು, ಅಖಂಡ ಐಶ್ವರ್ಯದೊಡನೆ ರಾಜ್ಯವಿಭೂತಿಯ ಇಚ್ಛೆ ಮಾಡುವುದು, ವಾಸಿಸಲು ಸುಂದರ ಮನೆ ಬಯಸುವುದು, ರೂಪವತಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ಕೋಮಲ ಸುಕುಮಾರ ಅಂಗದ ಸ್ಪರ್ಶ ಬಯಸುವುದು, ಶಯ್ಯೆ, ಆಸನ, ಆಭರಣ, ವಸ್ತ್ರ ಸುಗಂಧ, ಮಿಷ್ಟಾನ್ನದ ಭೋಜನ ಬಯಸುವುದು, ಅನೇಕ ರಸಯುಕ್ತ ಕ್ರೀಡೆ ವಿಹಾರ ಬಯಸುವುದು, ವೈರಿಗಳ ತಿರಸ್ಕಾರ-ಮರಣ ಬಯಸುವುದು, ತಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ವಿಪುಲ ವೈಭವ ಬಯಸುವುದು, ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಉಚ್ಚತೆ ಬಯಸುವುದು, ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆ ಮನ್ನಿಸುವವರ ವಿಜಯ ಬಯಸುವುದು, ಇತರರ ತಿರಸ್ಕಾರ ಬಯಸುವುದು, ಮದವನ್ನು ಪುಷ್ಟಗೊಳಿಸುವಂಥ ಸಮಸ್ತ ಪಂಡಿತರ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವಂಥ ವಿದ್ಯೆ ಬಯಸುವುದು, ರಾಜನೀತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಆಧೀನ ಬಯಸುವುದು, ಆಜೀವಿಕೆಯ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು, ಪರರ ಕುಟುಂಬ ಸಂಪತ್ತಿಯ ನಾಶ ಬಯಸುವುದು, ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ವೃದ್ಧಿ ಬಯಸುವುದು, ಧನದ ಲಾಭ ಬಯಸುವುದು, ತಾನು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಬದುಕಿರಲೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು, ತಮ್ಮ ವಚನದ ಸಿದ್ಧಿ ಬಯಸುವುದು, ತಮ್ಮ ಕಪಟ-ವಂಚನೆಗಳ ಗೌಪ್ಯತೆ ಬಯಸುವುದು, ತಮಗಿಂತ ಅನ್ಯ ಜೀವರುಗಳ ನ್ಯೂನತೆ ಬಯಸುವುದು, ಎಲ್ಲರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿತಮ್ಮ ಉಚ್ಚತೆ ಬಯಸುವುದು, ಸಮಸ್ತ ಭೋಗಗಳ

ಅಭಿಲಾಷೆ ಬಯಸುವುದು, ತಮ್ಮ ನಿರೋಗತೆಯನ್ನು ಬಯಸುವುದು, ತಮ್ಮ ಸುಂದರ ರೂಪು, ಸಂಪತ್ತು, ಆಜ್ಞಾಧಾರಕ ಪುತ್ರ, ಚತುರ ಸೇವಕ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಭವಿಷ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊರಕಲೆಂದು ಇಚ್ಛೆ ಮಾಡುವುದು ಅದು ನಿದಾನ ಆರ್ತ ಧ್ಯಾನವಿದೆ.

ಸಂಸಾರ ಪರಿಭ್ರಮಣದ ಕಾರಣ, ಪುಣ್ಯದ ನಾಶ ಮಾಡುವಂಥದ್ದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಎಂದೂ ನಿದಾನ ಮಾಡಬಾರದು. ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಂತೂ ಪಾಪದ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಭೋಗಗಳ ಅಭಿಲಾಷೆ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಅಭಿಲಾಷೆಯ ಪುಷ್ಟಿ ಬಯಸುವುದೆಂದರೆ ತಾವು ಏಕತ್ರ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯದ ನಾಶ ಮಾಡುವುದಿದೆ. ನಿರಪೇಕ್ಷ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಲೇ ಪುಣ್ಯದ ಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಉಚ್ಚತೆಯ ಇಚ್ಛೆ ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳ ಲೋಭವನ್ನು ತೀವ್ರ ಕಷಾಯವುಳ್ಳ-ಪರ್ಯಾಯ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರ ಹೊರತಾಗಿ ಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ? ಈ ವಿಷಯಗಳು ಮತ್ತು ಈ ಅಭಿಮಾನವು ಅದೆಷ್ಟು ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ಉಳಿಯುವುದು ?

ಅನಂತಾನಂತ ಪುರುಷರು ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳ, ಬಲವುಳ್ಳ, ರೂಪವುಳ್ಳ, ವಿದ್ಯೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಮರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ, ಇಲ್ಲಿಯಂತೂ ಮರಣವು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬಂದು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದುವರೆಗೆ ಭೋಗಗಳು ಏನು ಮಾಡಿದವು ? ಭೋಗಗಳು ಅತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂಥವಿವೆ, ದುರ್ಗತಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಂತಿವೆ, ಬಯಸುವುದರಿಂದೆಂದೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಸಂಖ್ಯಾತ **ಜೀವಗಳು ಇಚ್ಛೆಯ ದಾಹದ ಕಾರಣ ಸುಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.** ಮರಣವು ನಿಕಟ ಬಂದಾಗಲೂ ಕೂಡ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. **ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ತು ಸುಡುತ್ತಲಿದೆ.** ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಲೋಕದ ರಾಜ್ಯ ವೈಭವದಿಂದಲೂ ಕೂಡ ತೃಪ್ತಿಯಾಗದಂಥ ತೃಷ್ಣೆಯಿದೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಯಾರು-ಯಾರಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕದ ರಾಜ್ಯವು ದೊರಕುವುದು ? ಈ ಅಚೇತನ ಸಂಪತ್ತು ಧೂಳಿನ ಸಮಾನವಿದೆ, ಇದರಿಂದ ಆತ್ಮನಿಗೇನು ಸಾಧಿಸುವುದಿದೆ ? ಏನು ಲಾಭವಾಗುವುದಿದೆ ?

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತು, ಅಭಿಮಾನ, ಪರಿಗ್ರಹಗಳು ಮಹಾದುಃಖದಾಯಕವಿವೆ. ತಮ್ಮ ಅವಿನಾಶೀ ಜ್ಞಾನದ ಸಂಪತ್ತು, ಸುಖದಸಂಪತ್ತು, ಸ್ವಾಧೀನತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಖಿಯಾಗುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಂತೋಷದ ಸಮಾನ ಸುಖವಿಲ್ಲ, ಸಂತೋಷದ ಸಮಾನ ತಪವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ಯಾರು ಇಚ್ಛಾರಹಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ತಪವಿದೆ. ಅವರು ಕರ್ಮದ ನಿರ್ಜರೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಚ್ಛೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಏನು ದೊರಕುವುದು ? ವಿಷಯ ಕಷಾಯಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಅನಂತಾನಂತ ಜೀವಗಳು ತಳಮಳಿಸಿ ತಳಮಳಿಸಿ ಸತ್ತು ದುರ್ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಆದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಜಿನೇಂದ್ರ ಧರ್ಮದ ಅಭಿರುಚಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಕಳೆದು ಹೋದ ವಸ್ತುವಿನ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ, ಭವಿಷ್ಯದ ಇಚ್ಛೆ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕರ್ಮದ ಶುಭ-ಅಶುಭ ರಸವು ಉದಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ, ಅದನ್ನು ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ರಹಿತರಾಗಿ ಭೋಗಿಸಿರಿ. ಈ ಯಾವ ಶುಭ-ಅಶುಭದ ಸಂಯೋಗವಿದೆ ಅದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವವಲ್ಲ, ಅದಂತೂ ಕರ್ಮದ ಉದಯವಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿ, ಭವಿಷ್ಯದ ಇಚ್ಛೆಯ ಅಭಾವ ಮಾಡಿ ನಿದಾನ ನಾಮದ ಆರ್ತ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕಾಗುವುದು.

ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ಆರ್ತಧ್ಯಾನದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳಿದೆ. ಇವು ಆರನೆಯ ಗುಣಸ್ಥಾನದವರೆಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. ನಿದಾನ ಆರ್ತಧ್ಯಾನವು ಐದನೇ ಗುಣಸ್ಥಾನದವರೆಗೇ ಇರುತ್ತದೆ, ಆರನೆಯ ಗುಣಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿದಾನವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಆರ್ತಧ್ಯಾನವು ಕೃಷ್ಣ, ನೀಲ, ಕಾಪೋತ ಈ ಮೂರು ಅಶುಭ ಲೇಶ್ಯೆಗಳ ಬಲದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಪರೂಪದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸೌದೆಯ ಸಮಾನವಿದೆ. ಈ ಆರ್ತಧ್ಯಾನವು ಅನಾದಿಕಾಲದ ಅಶುಭ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡದೆಯೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದರ ಫಲವು ಅನಂತ ದುಃಖಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ತಿರ್ಯಂಚಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡುವುದಿದೆ. ಇದು ಕ್ಷಾಯೋಪಶಮಿಕ ಭಾವವಿದೆ, ಇದರ ಕಾಲವು ಅಂತರ್ಮುಹೂರ್ತವೇ ಇದೆ.

ಯಾರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆರ್ತ ಧ್ಯಾನವಿರುತ್ತದೆ ಅವರ ಬಾಹ್ಯ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಶೋಕ, ಸಂಶಯ, ಭಯ, ಪ್ರಮಾದ, ಕಲಹ, ಚಿಂತೆ, ಭ್ರಮೆ, ಭ್ರಾಂತಿ, ಉನ್ಮಾದ, ಪುನಃ ಪುನಃ ನಿದ್ರೆ, ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಜಡತ್ವ ಶ್ರಮ, ಮೂರ್ಛೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಚಿಹ್ನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಆರ್ತ ಧ್ಯಾನದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳಲಾಯಿತು.

ರೌದ್ರಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಅದರ ಭೇದ : ರೌದ್ರಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಾನಂದ, ಮೃಷಾನಂದ, ಸ್ತೇಯಾನಂದ, ಪರಿಗ್ರಹಾನಂದವೆಂದು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರಗಳಿದ್ದು ಅವೆಲ್ಲವೂ ತ್ಯಾಗಯೋಗ್ಯವಿವೆ. ಈಗ ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂಸಾನಂದ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನ : ಮೊದಲನೆಯ ಹಿಂಸಾನಂದ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು. ತಮ್ಮ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಣಿ ಸಮೂಹದ ಹಿಂಸೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಆನಂದವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ ಅದು ಹಿಂಸಾನಂದ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನವಿದೆ. ಹಿಂಸೆಯ ಕಾರಣವಿರುವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವಿರುವುದು; ಒಡ್ಡು ಹಾಕುವಲ್ಲಿ, ಕೆರೆ, ಬಾವಿ, ಕೊಳ, ನದೀ, ನಾಲೆ, ಕಾಲುವೆ ಅಗೆಸುವಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವಿರುವುದು; ವನ ಕತ್ತರಿಸುವಲ್ಲಿ, ಉಪವನ ನಿರ್ಮಿಸುವಲ್ಲಿ, ನೆಲ ಅಗೆದು ಮಾರ್ಗ ಮಾಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವಿರುವುದು, ಗ್ರಾಮಸುಡುವಲ್ಲಿ, ಮನೆಸುಡುವಲ್ಲಿ, ಮರಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವಿರುವುದು; ಯುದ್ಧವಾಗುವಲ್ಲಿ, ಪರಧನ ವಿಧ್ವಂಸವಾಗುವಲ್ಲಿ, ಸಿಡಿಮದ್ದಿನ ಪಟಾಕ್ಷಿ ಹಾರಿಸುವಲ್ಲಿ, ದರೋಡೆ ಹಾಕುವಲ್ಲಿ, ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವಿರುವುದು ; ಜಲಚರ, ಸ್ಥಲಚರ, ನಭಚರ, ಜೀವಗಳ ಬೇಟೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ, ಜೀವಗಳನ್ನು ಸಾಯಿಸುವಲ್ಲಿ, ಹಿಡಿಯುವಲ್ಲಿ, ಬಂದೀಗೃಹದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿ ಇಡುವಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವಿರುವುದೆಲ್ಲವೂ ಹಿಂಸಾನಂದ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನವಿದೆ.

ರೌದ್ರ ಧ್ಯಾನಿಯ ಸ್ವಭಾವವು ನಿರಂತರ ನಿರ್ದಯವಿರುತ್ತದೆ, ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಕ್ರೋಧವು ಪ್ರಜ್ವಲಿತವಿರುತ್ತದೆ. ಮದದಿಂದ ಉದ್ಧತ ಪಾಪಬುದ್ಧಿರೂಪನಿರುತ್ತಾನೆ, ಪಾಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣತಾಯುಕ್ತನಿರುವನು, ಪರಲೋಕದ ನಾಸ್ತಿ, ಧರ್ಮ-ಅಧರ್ಮದ ನಾಸ್ತಿ ಮನ್ನಿಸುವಂಥವನಿದ್ದಾನೆ. ರೌದ್ರ ಧ್ಯಾನಿಯ ಪಾಪಕರ್ಮದೊಳಗೆ ಮಹಾನಿಪುಣತೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ಕುಬುದ್ಧಿಗಳು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಪಾಪದ ಉಪದೇಶ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ನಿಪುಣತೆಯಿರುವುದು, ನಾಸ್ತಿಕ ಮತದ ಸ್ಥಾಪನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾನಿಪುಣತೆಯಿದೆ, ಹಿಂಸೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗದ ಅಧಿಕತೆಯಿದೆ, ನಿರ್ದಯಿಗಳ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಿರುವುದು ಅದು ಎಲ್ಲವು ಹಿಂಸಾನಂದ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನವಿದೆ.

ಯಾರಿಂದ ತಮ್ಮ ವಿಷಯ ಕಷಾಯಗಳು ಪುಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅವರ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಇವರುಗಳ ಘಾತವು ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದ ಆಗುವುದು, ಇವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ರುಚಿಯಿದೆ, ಇವರನ್ನು ಮೂಲದಿಂದಲೇ ವಿಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿ ಬಿಡುವಲ್ಲಿ ಯಾರು ನಿಪುಣರಿದ್ದಾರೆ, ಇವರು ಎಷ್ಟು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಾಯುವರು ? ಯಾವಾಗ ಇವರು ಸತ್ತು ಹೋಗುವರು ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಐಚ್ಛಿಕ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುವೆನು, ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುವೆನು, ವೈರಿಗಳ ನಾಶದ ಸಲುವಾಗಿ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಧನವಿತ್ತು ಜಪ ಮಾಡಿಸುವುದು, ದುರ್ಗಾಪಾಠ ಮಾಡಿಸುವುದು, ತಮ್ಮ ತಲೆಗೂದಲು-ದಾಡಿ ತೆಗೆಯದಿರುವುದು, ಕೂದಲು ಬೆಳೆಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಲೇಶವಿಡುವುದು ಅದೆಲ್ಲವೂ ಹಿಂಸಾನಂದವಿದೆ.

ಜಲಚರ, ಸ್ಥಲಚರದ ವಿಕಲತ್ರಯ, ನಭಚರ ಜೀವಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುವಲ್ಲಿ, ಬಲಿ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ, ಬಂಧಿಸುವಲ್ಲಿ, ಛೇದಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಾವನಿಗೆ ಯತ್ನವಿದೆ ಮತ್ತು ಜೀವಗಳ ನಖ, ನೇತ್ರ, ಚರ್ಮ ಕಿತ್ತುವಲ್ಲಿ, ಜೀವಗಳನ್ನು ಕಾದಾಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಾವನಿಗೆ ಅತಿ ಅನುರಾಗವಿದೆ ಅವನಿಗೆ ಹಿಂಸಾನಂದವಿದೆ. ಈತನ ವಿಜಯ, ಈತನ ಪರಾಜಯ, ಈತನ ತಿರಸ್ಕಾರ, ಈತನ ಮರಣ, ಈತನ ಧನದ ಹಾನಿ, ಈತನಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುತ್ರರ ಮರಣ-ವಿಯೋಗವಾಗಲೆಂದು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗುವುದನ್ನು ಕೇಳುವಲ್ಲಿ, ನೋಡುವಲ್ಲಿ, ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವಿರುವುದು ಅದು ಹಿಂಸಾನಂದವಿದೆ.

ಏನು ಮಾಡಲಿ, ನನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ, ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದವರು ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಂಥವರಿಲ್ಲ; ನಾನು ನನ್ನ ಹಳೆಯ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಕಷ್ಟವಿತ್ತು ಸಾಯಿಸುವಂಥ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ ದಿವಸವು ಯಾವಾಗ ಬರುವುದು ? ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈಗ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲುವೆನೆಂದು ನಿರಂತರ ಇತರರ ಅಪಕಾರವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಇತರರಿಗೆ ವಿಘ್ನಗಳು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಹಾನಿ-ವಿಯೋಗ-ಅಪಮಾನಗಳಾಗಿ ಹೋದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಹರುಷ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಹಿಂಸಾನಂದ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನವಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹಲವು ವಿಧದ ಹಿಂಸೆಯ ವಿಕಲ್ಪ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಹಿಂಸಾನಂದವಿದೆ.

ಹಿಂಸಾನಂದದ ಬಾಹ್ಯ ಚಿಹ್ನಗಳು : ಹಿಂಸೆಯ ಉಪಕರಣಗಳಾಗದ ಕರವಾಳ, ಕಿರುಗತ್ತಿ, ಚೂರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವುದು, ಶಸ್ತ್ರದಿಂದ ಹೊಡೆಯುವುದರ, ವಿದಾರಿಸುವುದರ, ಪೆಟ್ಟು ಹಾಕುವುದರ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವುದು ; ಹೊಡೆಯುವ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ನೈಪುಣ್ಯತೆಗಳಿಸುವುದು, ಕ್ರೂರ ಹಿಂಸ್ರ ಜೀವಗಳನ್ನು ಸಾಕಿ ಸಲಹುವುದು, ಹಿಂಸ್ರ ಚಿರ್ತೆ, ನಾಯಿ, ಗಿಡಗ ಮೊದಲಾದ ಜೀವಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿರವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಇವೆಲ್ಲವು ಹಿಂಸಾನಂದದ ಬಾಹ್ಯ ಚಿಹ್ನಗಳಿವೆ.

ಮೃಷಾನಂದ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನ : ರೌದ್ರಧ್ಯಾನದ ಎರಡನೇ ಭೇದವಾದ ಮೃಷಾನಂದದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಸತ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರಾಗಿರುವಂಥವರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದೇನೆಂದರೆ ಎಂಥ ಬಲೆ ಬೀಸುವುದರಿಂದ ಜನರನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಧನ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವೆನು, ಎಂಥ ರಸಾಯನ ವಿದ್ಯೆಯ ಲೋಭ ತೋರಿಸುವುದು, ಎಂಥ ಮಂತ್ರದ, ತಂತ್ರದ ವ್ಯಂತರ ಇಂದ್ರಜಾಲ ವಿದ್ಯೆಯ ಚಮತ್ಕಾರ ತೋರಿಸುವುದು, ಯಾವುದರಿಂದ ಈ ಜನರು ನನ್ನ ಅಧೀನರಾಗಿ ಹೋಗುವರು, ಯಾವಾಗ ಈ ಜನರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಮರೆತು ತನ್ನ ಅಧೀನರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಆಗಲೇ ನನ್ನ ವಚನ ಕಲೆಯು ಸಾರ್ಥಕವಿದೆ.

ಪಾಪಿಗಳು ಪರಲೋಕದ ಭಯದಿಂದ ರಹಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಬಲದಿಂದ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ರಚನೆ ಮಾಡಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಧರ್ಮ ತಿಳಿಸುವುದು, ಹಿಂಸೆ ಮೊದಲಾದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಿಂದ ಧರ್ಮ ತಿಳಿಸುವುದು, ರಾಗ-ದ್ವೇಷಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಐಚ್ಛಿಕಕಾರ್ಯದ ಸಿದ್ಧಿ ತಿಳಿಸುವುದು, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮಾಂಸಭಕ್ಷಕ, ಮದ್ಯಗುಡುಕರೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದು, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕುರಿ, ಕೋಳಿ, ಕೋಣ ಮೊದಲಾದ ಜೀವಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಅರ್ಪಿಸುವುದರಿಂದ ಐಚ್ಛಿಕ ಕಾರ್ಯದ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ವೈರಿಗಳು ವಿಧ್ವಂಸರಾಗುತ್ತಾರೆ, ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ-ಧನಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮೊದಲಾದವು ದೃಢವಾಗುತ್ತವೆ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಸತ್ಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಡುವುದು, ಆರಂಭ-ಪರಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವರನ್ನು ಪಾಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತನೆ ಮಾಡಿಸುವುದು; ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನ ಮಾಡುವಂಥವರನ್ನು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದು, ಇವೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಅಸತ್ಯ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ರಚನೆ ಮಾಡುವುದು, ರಾಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂಥ ಕಾಮವನ್ನು ಪುಷ್ಟಗೊಳಿಸುವಂಥ ರಾಜಕಥೆ, ಭೋಜನ ಕಥೆ, ಸ್ತ್ರೀಕಥೆ, ದೇಶಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ-ಕೇಳುವಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಮನ್ನಿಸುವುದು, ಇತರರ ಸತ್ಯ-ಅಸತ್ಯ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಮನ್ನಿಸುವುದು ಅದು ಮೃಷಾನಂದವಿದೆ.

ಅಸತ್ಯದ ಬಲದಿಂದ ಅಸತ್ಯವಂತರನ್ನು ಸತ್ಯವಂತರನ್ನಾಗಿ, ಸತ್ಯವಂತರನ್ನು ಅಸತ್ಯವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವದು, ದೋಷಯುಕ್ತರನ್ನು ನಿರ್ದೋಷರೆಂದು ಹೇಳುವುದು, ನಿರ್ದೋಷರನ್ನು ದೋಷಯುಕ್ತರೆಂದು ಹೇಳುವುದು, ಮತ್ತು ಈ ಜನರಂತೂ ಮೂರ್ಖರಿದ್ದಾರೆ, ಜ್ಞಾನ ವಿಚಾರದಿಂದ ರಹಿತರಿದ್ದಾರೆಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ಇವರನ್ನು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯಿಂದ ಅನರ್ಥಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತನೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಭ್ರಷ್ಟಗೊಳಿಸಿ ಅವರ ಧನ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಕಸಿದು ಕೊಳ್ಳುವೆನು ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ ಇವೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಅನೇಕ ಅಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪ-ವಿಕಲ್ಪ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಅದು ನರಕಗತಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತವಾದ ಮೃಷಾನಂದ ನಾಮದ ಎರಡನೆಯ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನವಿದೆ.

ಚೌರ್ಯಾನಂದ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನ : ಈಗ ಮೂರನೆಯ ಚೌರ್ಯಾನಂದ ನಾಮದ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಚೋರಿಯ ಉಪದೇಶದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ತೋರಿಸುವುದು. ಕಳವು ಮಾಡುವ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯು

ಅದು ಚೌರ್ಯಾನಂದವಿದೆ. ಇತರರ ಧನ ಹರಣ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವುದು, ಕಳವು ಮಾಡಿ ಹಣ ತರುವಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹರುಷ ಮನ್ನಿಸುವುದು ಅದು ಚೌರ್ಯಾನಂದವಿದೆ. ಬೇರೆ ಯಾವನಾದರೂ ಕಳವಿನಿಂದ ಹಣ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ, ನೋಡು ! ಇವನಿಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ಧನವು ಕೈಗೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿದೆ, ನನಗೆ ಇತರರ ಧನವು ಕೈಗೆ ಹೇಗೆ ಬರುವುದು, ಯಾವ ಉಪಾಯ ಮಾಡಲಿ, ಯಾರ ಸಹಾಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ, ಹೇಗೆ ಅಪಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ? ನನ್ನ ಅಂಥ ಪುಣ್ಯದ ಉದಯವು ಯಾವಾಗ ಬರುವುದು, ಯಾವಾಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬರದು ಜಾರಿದ, ಬಿದ್ದ, ಮರೆತು ಹೋದ ಧನವು ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಬಂದು ಬಿಡುವುದು ? ಬೇರೆ ಯಾವನಾದರೂ ಕದ್ದು ತಂದು ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವನು, ಕಳವಿನ ವಸ್ತುವು ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಅಲ್ಪ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿಡುವುದು, ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ರತ್ನ ಚಿನ್ನ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ನನಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಮರೆತು ತಪ್ಪಿ ಅಲ್ಪ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರಿ ಬಿಟ್ಟರೆಂದರೆ ಅಧಿಕ ಲಾಭವಾಗಿ ಹೋಗುವುದೆಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದು ಅದೆಲ್ಲವು ಚೌರ್ಯಾನಂದವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಯಾವನೋ ಅಜ್ಞಾನಿ ಅಥವಾ ಬಾಲಕನು ನನಗೆ ಅಧಿಕ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಲ್ಪ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಚಿಂತಿಸುವುದು ಅದು ಚೌರ್ಯಾನಂದವಿದೆ. ಈ ರಕ್ಷಕನು ಸತ್ತು ಹೋದರೆ, ಧನದ ಯಜಮಾನನು ಸತ್ತು ಹೋದರೆ ಧನವು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರವೇ ಉಳಿಯುವುದೆಂದು ಚಿಂತಿಸುವುದು ಅದು ಚೌರ್ಯಾನಂದವಿದೆ. ಯಾವನೋ ಬಲಶಾಲಿಯ, ಸೇನಾನಿಯ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಉಪಾಯ ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಕಾಲದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಧನವನ್ನು ಇಡಲಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವೆನು ಯಾವುದಾದರೂ ಕಪಟದಿಂದ, ವಚನ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ, ಪುರುಷಾರ್ಥದಿಂದ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಪಣಕ್ಕೊಡ್ಡಿ ಅಥವಾ ಅವರುಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿ ಅವರ ಧನವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದಾಗಲೇ ನನ್ನ ಪುರುಷಾರ್ಥವು ಸಾರ್ಥಕವಿದೆಯೆಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವುದೆಲ್ಲವೂ ಚೌರ್ಯಾನಂದ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನವಿದೆ. ಅದು ನರಕಗತಿಗೆ ಕಾರಣವಿದೆ.

ಪರಿಗ್ರಹಾನಂದ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನ : ಈಗ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪರಿಗ್ರಹಾನಂದ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಗ್ರಹ ಬೆಳೆಸುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಹೆಚ್ಚು ಆರಂಭ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಚಿಂತನ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಪರಿಗ್ರಹಾನಂದ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನವಿದೆ. **ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗ ಹಾಗೂ ಅಭಿಮಾನದ ವಶನಾಗಿ ಹೋದವನು ವಿಚಾರಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ –** ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯವು ಪಕ್ವವಾದರೆ ನಾವು ವಾಸಿಸಲು ಒಂದು ಸುಂದರವೂ ಭವ್ಯವೂ ಆದ ಮನೆಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಶಾಲೆಗಳು, ಚಿನ್ನದ ಕಂಭಗಳು, ಚಿನ್ನದ ಸರಪಳಿಯಿಂದ ತೂಗುತ್ತಿರುವ ತೂಗು ಮಂಚಗಳು, ಅನೇಕ ಋತುಗಳ ಅನೇಕ ಮಹಲುಗಳು, ಕೋಟೆ, ಕೊತ್ತಳ, ಗೋಪುರ, ದೊಡ್ಡದಾದ ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆ ನನ್ನ ಮನೆಯ ಅಂತರ್ಬಾಹ್ಯ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಜನರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂತೆ ನಿರ್ಮಿಸುವೆನು. ಅನೇಕ ಉಪವನಗಳು, ಉಪವನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಸಾದಗಳು, ಜಲಯಂತ್ರ, ವಿವಿಧ ವರ್ಣದ ಕಾರಂಜಿಗಳು, ಜಲ ಪ್ರಪಾತ, ಜಲಕುಂಡ, ಸರೋವರ, ಕೂಪ, ಅನೇಕ ಸ್ನಾನಗೃಹಗಳು, ಜಲಕ್ರೀಡೆಯ, ಕಾಮಕ್ರೀಡೆಯ, ವನಭೋಜನದ ಸ್ಥಾನಗಳು, ನಾಟ್ಯಶಾಲೆಗಳು, ಸಂಗೀತ ಶಾಲೆಗಳು, ವಿವಿಧ ವರ್ಣ, ವಿವಿಧ ಭಂಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಬಿಡಿಸಿದ ಚಿತ್ರಶಾಲೆಗಳು ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವು ಬಗೆಯಾಗಿ ನನ್ನ ಮನೆಯು ನಿರ್ಮಾಣವಾದಾಗಲೇ ನನಗೆ ನಿಜವಾದ ಶಾಂತಿಯಾಗುವುದು. ಅನೇಕ ಋತುಗಳ ಫಲ-ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಎದುರಿಗೆ ಇರಿಸಿದರೆ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನಮಯ, ರತ್ನಮಯ, ವಸ್ತ್ರಮಯದಂಥ **ವಿವಿಧ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಅವು ಅನ್ಯರಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿಕ್ಕೂ ದೊರಕದಂಥವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾನು ಧನ್ಯನಾಗಿ ಹೋಗುವೆನೆಂದು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಚಿಂತಿಸುವುದು ಅದು ಪರಿಗ್ರಹಾನಂದವಿದೆ.**

ನನ್ನ ಶರೀರದ ಅದ್ಭುತ ರೂಪು-ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾವಿರಾರು ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರು ಅತ್ಯಂತ ಅಭಿಲಾಷೆ ಪಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಪಾದದಿಂದ ಮಸ್ತಕದವರೆಗೆ ರತ್ನಾಭರಣಗಳಿರಬೇಕು, ಪಚ್ಚರತ್ನ-ಮಾಣಿಕರತ್ನ-ಇಂದ್ರನೀಲ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಮಣಿ ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ವಿವಿಧಾಭರಣಗಳಿರಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂಥ ನಯವಾದ ಕೋಮಲವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳಿರಬೇಕು; ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಚಿನ್ನಮಯ, ರತ್ನಮಯವಾದ

ಉಪಕರಣಗಳಿರಬೇಕು ; ಕೋಮಲ ಸುಕುಮಾರ ಶರೀರವುಳ್ಳ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮಾಸಿ ಹೋಗುವಂಥ, ತಮ್ಮ ಲಾವಣ್ಯದಿಂದ ದೇವಾಂಗನೆಯರನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವಂಥ ಶೀಲ, ಸಂಯಮ, ಹಿತ-ಮಿತ ಮೃದುವಚನ ಸಹಿತ ಯೌವ್ವನದ ಭಾರದಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿರುವ ಪತ್ನಿಯರು ಜತೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ; ಆಜ್ಞಾಧಾರಕ, ಶೂರವೀರ, ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ, ವಿದ್ಯಾವಂತ ವಿನಯವಂತರಾದ ಪುತ್ರರಿರುವುದು ; ನಮ್ಮ ಮನದಿಚ್ಛೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವಂಥ ಮಹಾ ಚತುರರೂ ಪ್ರವೀಣರೂ ಸ್ವಾಮಿ ಭಕ್ತರೂ ಆದ ಸೇವಕರಿರುವುದು ಹೀಗೆ ಸಮಸ್ತ ಜನರಿಂದ ಅಧಿಕವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯ ಪರಿವಾರ ವಿಭೂತಿಯಿರುವುದರ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವುದು ಆನಂದ ಮನ್ನಿಸುವುದು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಧನ ಸಂಪತ್ತು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗುವುದರ ಆನಂದ ಮನ್ನಿಸುವುದು ಅದು ಪರಿಗ್ರಹಾನಂದವಿದೆ.

ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ, ಬೆಳ್ಳಿಯ, ತಾಮ್ರದ, ಹಿತ್ತಾಳೆಯ, ಕಂಚಿನ, ಲೋಹದ, ಪಾಷಾಣದ, ಕಟ್ಟಿಗೆಯ, ಮಣ್ಣಿನ, ಗಾಜಿನ, ಕಾಗದದ, ಬಟ್ಟೆಯ ಯಾವುದರದೇ ಪರಿಗ್ರಹವು ಹೆಚ್ಚಿದರೆ, ಯಾರಾದರೂ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಯಾರದಾದರೂ ಉಳಿದರೆ, ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಡುಕೊಂಡರೆ ಆ ಎಲ್ಲ ಪರಿಗ್ರಹವನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಸಂತೋಷಪಡುವುದು ಆನಂದ ಮನ್ನಿಸುವುದು, ಪರಿಗ್ರಹದಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಉಚ್ಚನೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದು ಅದೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಗ್ರಹಾನಂದ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನವಿದೆ.

ಹೀಗೂ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ- ಯಾರದೇ ಭೂಮಿ- ನೆಲ ನನಗೆ ದೊರಕಲಿ, ಆತನ ಆಜೀವಿಕೆಯು ನನಗೆ ಬಂದು ಬಿಡಲಿ, ಇಂಥವನು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯನಿಲ್ಲ ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನು ಸತ್ತು ಹೋದರೆ ಅವನ ಆಸ್ತಿ-ಸಂಪತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಅಧಿಕಾರವಾಗಲಿ. ಆತನ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕ, ಅಸಮರ್ಥ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ದೂರ ತಳ್ಳಿ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ನಿಷ್ಕಂಟಕನಾಗಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಭೋಗಿಸುವೆನೆಂದು ಅಭಿಲಾಷೆ ಪಡುವುದು ಅದು ಪರಿಗ್ರಹಾನಂದವಿದೆ. ಇತರರ ರಾಜ್ಯ ಸಂಪತ್ತು ಧನ, ಭೂಮಿ, ಮನೆ, ಆಜೀವಿಕೆ, ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀ, ಆಭರಣ, ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಬಲವಂತದಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ಬುದ್ಧಿಯ, ಶರೀರದ, ಸಹಾಯಕರ, ಕಪಟರೂಪದ ಅಸತ್ಯ ಉಪಾಯ, ಪುರುಷಾರ್ಥ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಲ ಪಡೆಯುವ ತನ್ನನ್ನು ಮಹಾನ ಆನಂದಮಯನೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದೆಲ್ಲವು ಪರಿಗ್ರಹಾನಂದ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನವಿದೆ.

ಈ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನವು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ನರಕಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಸುವಂಥದ್ದು, ಅನೇಕ ಬಾರಿ ತಿರ್ಯಂಚಗಳ ಘೋರ ದುಃಖದ, ಅನೇಕ ಭವಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮನುಷ್ಯ, ಘೋರ ದರಿದ್ರ, ಘೋರ ರೋಗಗಳನ್ನುತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವಂಥದ್ದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ದೂರದಿಂದಲೇ ಇದರ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನವು ಕೃಷ್ಣಲೇಶ್ಯೆಯ ಬಲ ಸಹಿತವಿದ್ದು ಐದನೇ ಗುಣಸ್ಥಾನದವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿ-ಅವ್ರತಿ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಮತ್ತು ವ್ರತಧಾರಕ - ಶ್ರಾವಕರಿಗೆ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನವು ನರಕ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮ ವಾಸದ ಸಲುವಾಗಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ, ನ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಆಜೀವಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಲಾಭವಾಗುವ ಕಾರ್ಯಗಳ ಚಿಂತನದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹಿಂಸೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ್ನು ಪಾಪದ ಕಾರಣ ಅಸತ್ಯ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆತ್ಮನಿಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಆದಾಗ್ಯೂ ತನ್ನ ಆರಂಭದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹರ್ಷವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪರಿಗ್ರಹವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮೇಲೆ ಹರ್ಷವು ಆಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಧನವನ್ನು ಚೋರ ಮೊದಲಾದವರು ಹರಣ ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದಿರು-ವುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತಿಯ ರಕ್ಷಣೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಸುಳ್ಳು-ಕಪಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅನ್ಯ ಜೀವಗಳ ಪ್ರಾಣ, ಧನ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಹರಣ ಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಕಪಟದ ಗುರಾಣಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಇತರರ ಪ್ರಾಣಘಾತದ ಸಲುವಾಗಿ ಕಪಟದ ಗುರಾಣಿ-ಕರವಾಳ ಹಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರಾವಕರಿಗೆ ಆ ನರಕ ಮೊಧಲಾದ ಕುಗತಿಯ ಕಾರಣವಿರುವಂಥ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನದ ಭಾವವು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ರೌದ್ರಧ್ಯಾನಿಯ ಬಾಹ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಕ್ರೂರತೆ, ಇತರರಿಗೆ ಕಠೋರ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವುದು, ನಿರ್ದಯತನ, ಅತಿಶಯ ಕಪಟತನ, ಎಲ್ಲರ ದೋಷ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾವಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ

ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪು ಮಾಡುವುದು, ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕುವುದು, ಭಯಾನಕ ಆಕೃತಿ, ವಚನದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟತೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಾಹ್ಯ ಚಿಹ್ನಗಳಿವೆ. ಕ್ಷಯೋಪಶಮಭಾವವಿದೆ, ಅದು ಅಂತರ್ಮುಹೂರ್ತಕಾಲವಿದೆ, ಅನಂತರ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ಆರ್ತಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನದ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದಲ್ಲದೆ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದ ಭಾವನೆಯು ಅನಾದಿಯಿಂದ ಆಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಧರ್ಮದ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರು ಎರಡೂ ದುರ್ಧ್ಯಾನಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಆರ್ತಧ್ಯಾನ ರೌದ್ರಧ್ಯಾನದ ಭಾವಗಳನ್ನೆಂದೂ ಆಗಗೊಡಬಾರದು.

ಧರ್ಮಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಅದರ ಭೇದ : ಈಗ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದ ಸ್ವರೂಪದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಯಾವನೋ ಮಹಾಪುರುಷನು ರಾಗ-ದ್ವೇಷ-ಮೋಹರೂಪದ ಬಂಧನವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಪರಮ ಉದ್ಯಮಿಯಾಗಿ ಮಹಾಪುರುಷಾರ್ಥದಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಕುಳಿತಾಗ, ನಿಂತಾಗ, ನಡೆವಾಗ, ನುಡಿವಾಗ, ಉಣ್ಣುವಾಗ, ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವಾಗ, ಕಷಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಾಗ ಕೂಡ ಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಆರ್ತ-ರೌದ್ರ ಧ್ಯಾನಗಳಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ಥಾನದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಪರಿಣಾಮಗಳೂ ಶುಭ-ಅಶುಭವಾಗುತ್ತವೆ; ಆದುದರಿಂದ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರು ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಕೆಡಿಸುವಂಥ ಅದೆಷ್ಟೋ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ದೂಷಿತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮವು ದೂಷಿತವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ದುಷ್ಟ, ಹಿಂಸಕ, ಪಾಪಕರ್ಮ ಮಾಡುವಂಥ, ಪಾಪಕರ್ಮದಿಂದ ಆಜೀವಿಕೆ ಮಾಡುವಂಥ, ತೀವ್ರಕಷಾಯೀ, ನಾಸ್ತಿಕಮತೀ, ಧರ್ಮದ ದ್ರೋಹಿಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ ಅಲ್ಲಿಯಂತೂ ಪರಿಣಾಮವು ಕ್ಲೇಶಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ದುಷ್ಟ ರಾಜನಿರುವಲ್ಲಿ, ರಾಜನ ದುಷ್ಟ ಮಂತ್ರಿಯಿರುವಲ್ಲಿ, ಪಾಖಂಡೀ-ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿ-ವೇಷಧಾರಿಗಳ ಅಧಿಕಾರವಿರುವಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮವು ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಚಕ್ರ ಮೊದಲಾದವರ ಉಪದ್ರವವಾಗುತ್ತಿರುವುದು, ಪ್ರಜೆಗಳು ದುರ್ಭಿಕ್ಷ- ಮಹಾಮಾರಿ ಮೊದಲಾದ ಉಪದ್ರವ ಸಹಿತರಿರುವುದು, ವೇಶ್ಯೆಯರ ಸಂಚಾರವಿರುವುದು; ವ್ಯಭಿಚಾರಿಣಿಯರ ಸಂಕೇತ ಸ್ಥಾನವಿರುವುದು; ಆಚಾರ ಭ್ರಷ್ಟ ವೇಷಧಾರಿಗಳ ಸ್ಥಾನವಿರುವುದು, ಎಲ್ಲಿ ರಸಕರ್ಮ-ರಸಾಯನ ಕರ್ಮವಾಗುತ್ತಿರುವುದು; ಮಾರಣ-ತಾಡನ-ಉಚ್ಚಾಟನ ವಿದ್ಯೆಯ ಸಾಧಕರಿರುವುದು, ಎಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆ ಮೊದಲಾದ ಪಾಪ ಕರ್ಮದ ಉಪದೇಶಕ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರ-ಯುದ್ಧಶಾಸ್ತ್ರ ಕಪಟೀ ಧೂರ್ತರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಅಸತ್ಯ ಕಥೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರರೂಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು, ಎಲ್ಲಿ ಜೂಜು ಆಡುವವರು, ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡುವವರಿರುವರು, ವ್ಯಭಿಚಾರೀ ನಿರ್ಲಜ್ಜ ದುಷ್ಟಾಚಾರಯುಕ್ತರಿರುವರು, ಎಲ್ಲಿ ಚಾಂಡಾಲ, ಭಿಲ್ಲ, ಧೀವರರ ಸಂಚಾರವಿರುವುದು; ದುಷ್ಟತಪಸ್ವಿಗಳು, ಸ್ತ್ರೀ ಪರಿಚಾರಕರು, ನಪುಂಸಕರ ಸಮಾಗಮವಿರುವುದು; ಎಲ್ಲಿ ದೀನ, ಯಾಚಕ, ರೋಗೀ, ವಿಕಲಾಂಗ, ಕುರುಡ, ಕುಂಟ, ಕಿವುಡರ ದುಃಖದ ಶಬ್ದಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ; ಎಲ್ಲಿ ಬೇಟೆ ಮಾಡುವಂಥ ಹಿಂಸಕ ಜೀವ, ಕಲಹ, ಕಾಮಧಾರಕ ಪಶು-ಮನುಷ್ಯರಿರುವುದು; ಎಲ್ಲಿ ಜೀವಗಳ ಬಿಲ, ತೃಣ, ವಿಷಮ ಪಾಷಾಣ, ಮೂಳೆ, ಮಾಂಸ, ರಕ್ತ, ಮಲ, ಮೂತ್ರ, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಗಳ ಕಳೇವರ, ಕೆಸರು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ದೂಷಿತವಾದ ಸ್ಥಾನವಿರುವುದು; ಎಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಂಧ ಬರುತ್ತಿರುವುದು; ನಾಯಿ, ನರಿ, ಬೆಕ್ಕು ಇತ್ಯಾದಿ ದುಷ್ಟಜೀವಗಳಿರುವವು; ಮತ್ತು ಶುಭ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವಂಥ, ಧ್ಯಾನವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವಂಥ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ದೂಷಿತ ಸ್ಥಾನದ ಯೋಗದಿಂದ ಪರಿಣಾಮವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ **ಯಾರು ಶುಭ ಧ್ಯಾನದ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರಿದ್ದಾರೆ ಅವರು ಸ್ವಪ್ನದೊಳಗೆ ಕೂಡ ದೂಷಿತ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಿವಾಸ ಮಾಡಬಾರದು.**

ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದ ಸಲುವಾಗಿ ಸುಂದರ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಿಯ, ಶೀತ-ಉಷ್ಣ-ಆತಪ-ವರ್ಷಾ ಅತಿಶಯ ಪವನದ ಬಾಧೆಯಿಂದ ರಹಿತ, ಸೊಳ್ಳೆ, ನೊಣ, ಅನ್ಯ ವಿಕಲತ್ರಯ ಜೀವಗಳ ಬಾಧೆಯಿಂದ ರಹಿತ, ಶುದ್ಧ ಭೂಮಿ, ಶಿಲಾತಲ,

ಕಾಷ್ಠಾಸನವಿದ್ದರೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಶೂನ್ಯಗ್ರಹ, ಪುರಾತನ ಉಪವನ, ವನದ ಜಿನಮಂದಿರ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಾಕುಲ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಾನವು ಬಾಧಾರಹಿತವಿರಬೇಕು, ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳನ್ನುತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವಂಥದಿರಕೂಡದು, ಕೋಲಾಹಲರಹಿತವಿರಬೇಕು, ನೃತ್ಯ-ಗೀತ-ವಾದ್ಯಗಳಿಂದ ರಹಿತವಿರಬೇಕು, ಕಲಹ ವಿಸಂವಾದದಿಂದ ರಹಿತ, ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ರಹಿತವಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಧ್ಯಾನದ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ನಿಶ್ಚಲತೆಯಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. **ಧರ್ಮ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನದ ಶುದ್ಧತೆ, ಆಸನದ ಶುದ್ಧತೆಯು ಮುಖ್ಯಕಾರಣವಿದೆ.** ಯಾರ ಆಸನವು ಎರಡು ಪ್ರಹರದವರೆಗೆ ಕೂಡ ದೃಢವಿರುವುದಿಲ್ಲ ಅವರ ಸೇವೆ-ಕೃಷಿ-ವಾಣಿಜ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವುವೆಂದ ಮೇಲೆ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವು ಆಸನದ ದೃಢತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುವುದು ?

ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಉತ್ತಮ ಸಂಹನನದ ಧಾರಕರಿಂದಲೇ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ದೃಢತೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾರದು ವಜ್ರಮಯ ಸಂಹನನವಿದೆ. ಮಹಾನ ಬಲ-ಪರಾಕ್ರಮದ ಧಾರಕರಿದ್ದಾರೆ, ದೇವ-ಮನುಷ್ಯರ ಘೋರ ಉಪದ್ರವದಿಂದ-ಉಪಸರ್ಗದಿಂದ ಚಂಚಲರಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾರ ಆಸನ ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸು ದೃಢವಿರುತ್ತದೆ, ಅವರಂತೂ ಎಂಥದೇ ಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಆಸನವಿರಲಿ ಅದರ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ಹೀನ ಸಂಹನನದ ಧಾರಕರಿದ್ದಾರೆ ಅವರಂತೂ ಸ್ಥಾನದ ಶುದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಆಸನದ ಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಿಯೇ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತನೆ ಮಾಡುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಿದೆ. ಯಾರ ಚಿತ್ತವು ಸಂಸಾರ-ಶರೀರ-ಭೋಗಗಳಿಂದ ವಿರಕ್ತವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ, ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ವಿಕ್ಷಿಪ್ತತೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಸಂಶಯರಹಿತ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನೀ ಅಧ್ಯಾತ್ಮರಸದಲ್ಲಿ ನೆನೆದು ನಿಶ್ಚಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಅವರಿಗೆ ಸ್ಥಾನದ ಮತ್ತು ಆಸನದ್ದೂ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಯಾರು ದರ್ಶನ, ಜ್ಞಾನ, ಚಾರಿತ್ರದಿಂದ ಯುಕ್ತರಿದ್ದಾರೆ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಿದ್ದಾರೆ ಅವರು ಅನೇಕ ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಧ್ಯಾನದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಧರ್ಮಧ್ಯಾನಿಯು ಹೀಗೆ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಓಹೋ ! ಮಹಾನ ಅನರ್ಥವಿದೆ, ನಾನು ಅನಂತ ಗುಣಗಳ ಧಾರಕನಾಗಿಯೂ ಕೂಡ ಸಂಸಾರರೂಪದ ವನದಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಕಾಲದ ಕರ್ಮರೂಪದ ವೈರಿಯಿಂದ ಪೂರ್ಣರೂಪವಾಗಿ ಮೋಸ ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ಓಹೋ ! ನಾನು ಅಜ್ಞಾನ ಭಾವದಿಂದ ಕರ್ಮರೂಪದ ಉದಯದಿಂದಾದ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ-ಮೋಹವನ್ನು ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಘೋರ ದುಃಖರೂಪದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ನನಗೆ ಯಾವುದೇ ಕರ್ಮದ ಉಪಶಮದಿಂದ ಪರಮ ಉಪಕಾರಿಯಾದ ಜಿನೇಂದ್ರರ ಪರಮಾಗಮದ ಉಪದೇಶದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ರಾಗರೂಪದ ಜ್ವರವು ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ, ಮತ್ತು **ಮೋಹನಿದ್ರೆಯು ದೂರವಾಗುವುದರಿಂದ ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಪರಭಾವದ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.** ಈಗ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಧ್ಯಾನರೂಪದ ಕರವಾಳದಿಂದ ಕರ್ಮಗಳ ನಾಶ ಮಾಡಿದೆನೆಂದರೆ ಸ್ವಾಧೀನತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪುನಃ ಎಂದೂ ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಲಾರೆನು. ನಾನು ಅಜ್ಞಾನ ರೂಪದ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನರೂಪ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶದ ಮೂಲಕ ಈಗ ಕೂಡ ದೂರ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ದೂರ ಮಾಡುವೆನು ?

ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನು ನೋಡುವ ಒಂದು ಅದ್ವಿತೀಯ ನೇತ್ರವೆಂದರೆ ನನ್ನ ಆತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಈಗ ಅವಿದ್ಯೆಯ ರೂಪದ ಪಿಶಾಚದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ವಿಷಯ-ಕಷಾಯಗಳು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಈ ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಕಷಾಯಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಹಿತ-ಅಹಿತದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ರಹಿತ ಮಾಡಿವೆ. ನಾನು ಈ ಠಕ್ಕರ ವಶೀಭೂತನಾಗಿ ನನ್ನ ಹಿತಾಹಿತಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅಯ್ಯೋ ! ಇವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಂತೂ ರಮಣೀಯವೆನಿಸುತ್ತಿದ್ದವು, ಆದರೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಸವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಪರಮಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾನ ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಾದ ನನ್ನ ಆತ್ಮನೇ ಮೋಸ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ನಾನು ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮರೀರ್ವರೂ ಜ್ಞಾನನೇತ್ರವುಳ್ಳವರಿದ್ದೇವೆ. ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಇಚ್ಛೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗಂತೂ ಆತ್ಮ ಗುಣಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ, ಆದರೆ ನನ್ನ ಗುಣಗಳು ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. **ನನ್ನಲ್ಲಿ**

ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಗುಣಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಯಾವ ಭೇದವಿಲ್ಲ, ಶಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತತೆಯದೇ ಭೇದವಿದೆ. ಈ ಕರ್ಮ ಜನ್ಯ ದುಃಖಗಳು ನಾನು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜ್ಞಾನ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ದುಃಖೀ ಮಾಡುವವು.

ಕರ್ಮದ ಉದಯಜನ್ಯ ಪರ್ಯಾಯಗಳಾದ ನಾರಕ, ತಿರ್ಯಂಚ, ಮನುಷ್ಯ, ದೇವಗಳು ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವಲ್ಲ. **ನಾನು ಸಿದ್ಧ ಸಮಾನ, ನಿರ್ವಿಕಾರ, ಸ್ವಾಧೀನ, ಸುಖಸ್ವರೂಪನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಅನಂತಜ್ಞಾನ, ಅನಂತದರ್ಶನ, ಅನಂತ ವೀರ್ಯ, ಅನಂತಸುಖಸ್ವರೂಪನಿದ್ದೇನೆ.** ಈಗ ಮೋಹರೂಪದ ವಿಷವೃಕ್ಷವನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆಯಲಾರೆನೇನು ? ಈಗ ನಾನು ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಚಲನಾಗಿ, ಸಮಸ್ತ ಇಚ್ಛೆಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿ, ಮೋಹರೂಪದ ವಿಷದ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಎಸೆಯುವೆನು ? ಈಗ ನನಗೆ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡುವುದಿದೆ ಅದರಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಯಿಂದ ಮೋಸ ಹೋಗಿರುವ ಯಾವ ಮೋಹದ ಬಂಧನವಿದೆ ಅದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕುವ ಉಪಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಯಾವನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುವನು ? ಆದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮೊದಲು ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪದ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನೇ ಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ. ಯಾರು ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸ್ಥಿರಗೊಳ್ಳುವರು ? ಅನಾದಿಯಿಂದ ಪುದ್ಗಲದೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಒಂದಾಗುತ್ತಿರುವ ಆತ್ಮನನ್ನು ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನ ಮಾಡುವೆನು ? **ದೇಹದಿಂದ ಆತ್ಮನ ಭೇದವಿಜ್ಞಾನವಾದಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮನ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹೇಗಾಗುವುದು ?** ಆತ್ಮನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದಲ್ಲದೆ ಅನಂತಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದ ಆತ್ಮನ ಗುಣಗಳ ಜ್ಞಾನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಆತ್ಮನ ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಾತನ್ನೇನು ಹೇಳುವುದು ? ಆದುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷದ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳವರು ಸಮಸ್ತ ಪುದ್ಗಲದ ಪರ್ಯಾಯ (ಶರೀರ) ಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನನಿರುವ ಓರ್ವ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪದ ನಿರ್ಣಯವನ್ನೇ ಮಾಡುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಿದೆ.

ಆತ್ಮನು ಬಹಿರಾತ್ಮ, ಅಂತರಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಮೂರು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಬಹಿರಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ : ಯಾರದು ಬಾಹ್ಯ ಶರೀರ ಮೊದಲಾದ ಪುದ್ಗಲದ ಪರ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿದೆ ಅವರು ಬಹಿರಾತ್ಮರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಚೇತನವು ಮೋಹನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಅಸ್ತವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ, ಪರ್ಯಾಯವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ, ನಿರಂತರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಪ್ರವರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪದ ನಿಜವಾದ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲ, ದೇಹವನ್ನೇ ಆತ್ಮನೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ, ದೇವ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ದೇವ, ನರಕ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ನಾರಕಿ, ತಿರ್ಯಂಚ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ತಿರ್ಯಂಚ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಪರ್ಯಾಯದ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಪರ್ಯಾಯವಂತೂ ಕರ್ಮಕೃತ ಪುದ್ಗಲಮಯವಿದ್ದು ಅದು ಜ್ಞಾನರೂಪ ಆತ್ಮನಿಂದ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಭಿನ್ನವೇ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಕರ್ಮ ಜನಿತ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನತನವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ಮಯನಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಾನು ಗೌರನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಕಪ್ಪು ಇದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಅನ್ಯ ವರ್ಣನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ದೊರೆಯಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ದರಿದ್ರನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಒಡೆಯನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಸೇವಕನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಬಲಶಾಲಿಯಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ನಿರ್ಬಲನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ವೈಶ್ಯನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಶೂದ್ರನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಹಿಂಸಕನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ರಕ್ಷಕನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಧನವಂತನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ದಾತಾರನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ತ್ಯಾಗಿಯಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಗೃಹಸ್ಥನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಮುನಿಯಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ತಪಸ್ವಿಯಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ದೀನನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಅನಾಥನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಸಮರ್ಥನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಅಸಮರ್ಥನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಕರ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಅಕರ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ, ನಾನು ರೂಪವಂತನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಕುರೂಪನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಪಂಡಿತನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಮೂರ್ಖನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಸ್ತ್ರೀಯಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಪುರುಷನಿದ್ದೇನೆ,

ನಾನು ನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇನೆ, ಇತ್ಯಾದಿ **ಕರ್ಮದ ಉದಯಜನಿತ ಪರಪುದ್ಗಲಗಳ ವಿನಾಶಶೀಲವಾದ ಪರ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರದು ಆತ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿದೆ ಅವರು ಬಹಿರಾತ್ಮರಾದ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳಿದ್ದಾರೆ.**

ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆತ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿದೆ ಅದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ಯಾವ ಸ್ತ್ರೀ, ಪುತ್ರ, ಮಿತ್ರ, ಶತ್ರುಗಳಿದ್ದಾರೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ-ಮೋಹ-ಕ್ಲೇಶಾದಿಗಳನ್ನುತ್ಪನ್ನ ಮಾಡಿಸಿ, ಆರ್ತ-ರೌದ್ರ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದ ಮರಣ ಮಾಡಿಸಿ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅನಂತಕಾಲದವರೆಗೆ ಜನ್ಮ-ಮರಣ ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಪುದ್ಗಲದ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆತ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿದೆ ಅದು ಪುದ್ಗಲಮಯ ಜಡರೂಪ ಏಕೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂತಕಾಲದವರೆಗೆ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ **ಈಗ ಬಹಿರಾತ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಅಂತರಾತ್ಮನ ಅವಲಂಬನೆ ಪಡೆದು ಪರಮಾತ್ಮತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.**

ಅಂತರಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ : ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ-ಯಾವ ರೂಪುಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಭಿನ್ನವಿವೆ, ಪರದ್ರವ್ಯವಿವೆ, ಜಡವಿವೆ, ಅಚೇತನವಿವೆ, ನಾನು ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪನಿದ್ದೇನೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ನಾನು ನನ್ನ ಅನುಭವದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಿದ್ದೇನೆ, ಅನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ನಾನು ಸಂಬೋಧನೆ ಮಾಡುವೆನೆಂಬ ವಿಕಲ್ಪವೂ ಭ್ರಮೆಯಿದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಹಾಗೂ ಪರರ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ಯಾರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲಿ ಮತ್ತು ಯಾರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು ? **ನಾನಂತೂ ಸಮಸ್ತ ವಿಕಲ್ಪರಹಿತ ಜ್ಞಾತಾನಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ನನ್ನ ರೂಪವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ, ನನ್ನಿಂದ ಭಿನ್ನವಿರುವ ಅನ್ಯವನ್ನು ಆತ್ಮರೂಪವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದಂಥ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ವಿಜ್ಞಾನಮಯ ಕೇವಲ ಸ್ವಸಂವೇದನ ಗೋಚರನಿದ್ದೇನೆ.**

ಅಂತರಾತ್ಮನು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಹಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಾವಿನ ಬುದ್ಧಿಯಾಗಿ ಹೋದಾಗ-ಭಯಭೀತನಾಗಿ ಮರಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಭಯದಿಂದ ಓಡುತ್ತಾನೆ, ಹೊರಳುತ್ತಾನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದಲೇ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ (ಓಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ) ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ಶರೀರ ಮೊದಲಾದುವಲ್ಲಿ ಅಹಂಬುದ್ಧಿ ಮಾಡಿ, ಶರೀರಾದಿಗಳ ನಾಶದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನಾಶವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅತ್ಯಂತ ವಿಪರೀತ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತನೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಹಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಾವಿನ ಭ್ರಮೆಯು ನಾಶವಾಗಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹಗ್ಗವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಆಗ ಭ್ರಮರೂಪ ಕ್ರಿಯೆಯ ಅಭಾವವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ನನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನ ಭ್ರಮೆಯು - ಆತ್ಮಬುದ್ಧಿಯು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಈಗ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಭ್ರಮೆಯ ಅಭಾವವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಯಾವನ ಜ್ಞಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ನಾನು ನಿದ್ರೆ ಹೋದವರ ಸಮಾನನಿದ್ದೆನು, ಈಗ ಅವನ ಜ್ಞಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ನಾನು ಜಾಗೃತನಿದ್ದೇನೆ, ನಾನು ಚೈತನ್ಯಮಯನಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಜ್ಞಾನ ಜ್ಯೋತಿಮಯನಾದ ನನ್ನ ಆತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ, ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ನನಗೆ ಯಾರೂ ವೈರಿಗಳಿಲ್ಲ, ಯಾರೂ ಮಿತ್ರರಿಲ್ಲ, ವೈರೀ-ಮಿತ್ರರಂತೂ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿನ ರಾಗ-ದ್ವೇಷದ ವಿಕಾರದಿಂದ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ನನ್ನ ಜ್ಞಾಯಕ ಆತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಅವರು ನನ್ನ ವೈರಿ ಅಥವಾ ಮಿತ್ರರಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಯಾವನು ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಿದ್ದಾನೆ ಅವನು ಕೂಡ ನನ್ನ ವೈರಿ ಅಥವಾ ಮಿತ್ರನಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ, ಈಗ ನಾನು ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾತಾನಿದ್ದೇನೆ, ನನಗೆ ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಸಮಸ್ತ ಆಚರಣೆಯು ಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ಇಂದ್ರಜಾಲದ ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಓಹೋ ! ಜ್ಞಾನೀ ಪುರುಷರ ಅಲೌಕಿಕ ವೃತ್ತಾಂತದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ ? ಅಜ್ಞಾನಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರವರ್ತನೆಯ ಮೂಲಕ ಕರ್ಮದ ಬಂಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಜ್ಞಾನಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರವರ್ತನೆಯು

ಮೂಲಕ ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳಂತೂ ಎಲ್ಲವೂ ಹೇಗಿವೆ ಹಾಗೇ ಇರುತ್ತವೆ, ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅಜ್ಞಾನಿಯು ತನ್ನ ವಿಪರೀತ ಸಂಕಲ್ಪಗಳಿಂದ ರಾಗೀ-ದ್ವೇಷಿ-ಮೋಹಿಯಾಗಿ ಘೋರ ಬಂಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜ್ಞಾನಿಯು ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಪರಮ ಸೌಖ್ಯ ವೀತರಾಗಿಯಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕರ್ಮದ ನಿರ್ಜರೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ನಾನು ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ದುಃಖಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸಂಸಾರ ವನದಲ್ಲಿ ಚಿರಕಾಲದಿಂದ ದುಃಖಿಯೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ, ಅದು ಕೇವಲ ನನ್ನ ಹಾಗೂ ಪರದ ಭೇದವಿಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಸಮಸ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿತ ಮಾಡುವಂಥ ಭೇದವಿಜ್ಞಾನರೂಪದ ದೀವಿಗೆಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿತವಿರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಈ ಮೂರ್ಖ ಜನರು ಸಂಸಾರರೂಪದ ಕೊಳಚೆಯಲ್ಲಿ ಅದೇಕೆ ಮುಳುಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ? **ಈ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪವು ತಮ್ಮ ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಕಟ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಲಿದೆ.** ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಇವನು ಪರದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯರ್ಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ದುಃಖಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಅಜ್ಞಾನಿಗೆ ಪರವಸ್ತುವಿನ ಕುರಿತು ಯಾವ ರಾಗವಿದೆ ಆ ರಾಗವು ಸಮಸ್ತ ವಿಪತ್ತುಗಳ ಕಾರಣವಿದೆ, ಯಾವುದು ಆನಂದದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ ಅದರಿಂದ ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಭಯಪಡುತ್ತಾನೆ, ಅಜ್ಞಾನ ಭಾವದ ಪ್ರಭಾವವೇ ಹೀಗಿದೆ. ಬಂಧದ ಕಾರಣವಂತೂ ಪದಾರ್ಥಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮೆಯಿದೆ. ಭ್ರಮೆಯಿಲ್ಲದ ಭಾವವು ಮೋಕ್ಷದ ಕಾರಣವಿದೆ. ಎಷ್ಟು ಬಂಧವಿದೆ ಅದು ಪರದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಇದೆ ಮತ್ತು ಪರದ್ರವ್ಯದೊಡನೆ ಭೇದದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವಿದೆ. ಯಾವನು ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ತಡೆದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವಾದರೂ ತನ್ನ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ ಅವನು ಪರಮೇಷ್ಠಿಯ ಸ್ವರೂಪದ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಯಾವನು ಸಿದ್ಧಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ ಅವನು ನಾನಿದ್ದೇನೆ ಯಾವನು ನಾನಿದ್ದೇನೆ ಅವನು ಪರಮೇಶ್ವರನಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರಾವುದೂ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ನಾನು ಬೇರೆ ಯಾವುದರ ಮೂಲಕ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯನಿಲ್ಲ. ಯಾವನು ಭ್ರಾಂತಿ ರಹಿತನಾಗಿ ದೇಹದಿಂದ ಭಿನ್ನನಿರುವ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನು ತೀವ್ರ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಕರ್ಮದ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವನು ಭೇದವಿಜ್ಞಾನರೂಪದ ಅಮೃತದಿಂದ ಆನಂದಿತನಿದ್ದಾನೆ ಅವನು ಹೆಚ್ಚು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಶರೀರದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಕ್ಲೇಶದಿಂದ ಖೇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವನ ಚಿತ್ತವು ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ಮೊದಲಾದ ಮಲದಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿ ನಿರ್ಮಲವಿದೆ ಅವನೇ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವರೂಪದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ, ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಹೇತುವಿನಿಂದ ತಿಳಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ.

ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತವನ್ನು ವಿಕಲ್ಪರಹಿತವಾಗಿ ಮಾಡುವುದೇ ಪರಮತತ್ತ್ವವಿದೆ. ಮತ್ತು ಅನೇಕ ವಿಕಲ್ಪಗಳಿಂದ ಉಪದ್ರವಿತ ಮಾಡುವುದೇ ಅನರ್ಥವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಮ್ಯಕ್ ತತ್ತ್ವವೇ ಸಿದ್ಧಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಚಿತ್ತವನ್ನು ವಿಕಲ್ಪರಹಿತ ಮಾಡುವುದು, ಯಾರು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಉಪದ್ರವಿತಚಿತ್ತರಿದ್ದಾರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಬೇರೆಯಿದ್ದಾರೆ, ಯಾರ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಭೇದ ವಿಜ್ಞಾನವು ನಿಂತುಕೊಂಡಿದೆ ಅವರು ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡುತ್ತಾರೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷರ ಮನಸ್ಸು ಮೋಹಕರ್ಮದ ವಶದಿಂದ ಎಂದಾದರೂ ರಾಗಾದಿಗಳಿಂದ ತಿರಸ್ಕೃತವಾಗಿ ಹೋದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಆತ್ಮತತ್ತ್ವದ ಚಿಂತನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ರಾಗಾದಿಗಳ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಬಿಡಬೇಕಾಗುವುದು.

ಅಜ್ಞಾನೀ ಆತ್ಮನು ಯಾವ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ರಾಗಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಆ ಶರೀರದಿಂದ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಮರಳಿ ತಿರುಗಿಸಿ ಚಿದಾನಂದಮಯ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಮಾಡಿಬಿಡುವುದರಿಂದ ಶರೀರದ ಪ್ರೀತಿಯು ಬಿಟ್ಟು

ಹೋಗುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ದುಃಖವು ಆತ್ಮನ ಜ್ಞಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ರಹಿತ ಜೀವದ ಸಂಸಾರ ಪರಿಭ್ರಮಣವು ಅಧಿಕ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಭೇದಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಬಹಿರಾತ್ಮ ಹಾಗೂ ಅಂತರಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಂತರ : ಬಹಿರಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ರೂಪು, ಆಯುಷ್ಯ, ಬಲ, ಧನ ಮೊದಲಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ; ಅಂತರಾತ್ಮನು ಆಯು, ಬಲ, ಧನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ.

ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಧನ, ಶರೀರ ಮೊದಲಾದ ಪುದ್ಗಲದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಬುದ್ಧಿ ಮಾಡಿ ತನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ; ಅಂತರಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಬುದ್ಧಿ ಮಾಡಿ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಸ್ತ್ರೀ, ಪುರುಷ, ನಪುಂಸಕವೆಂಬ ಮೂರು ಲಿಂಗರೂಪದ ಶರೀರವನ್ನು ಆತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ; ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಮೂರು ಲಿಂಗದ ಸಂಗದಿಂದ ರಹಿತನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲದವರೆಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಿಂದ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಕೂಡ ಭೇದವಿಜ್ಞಾನವು ಅನಾದಿಕಾಲದ ವಿಭ್ರಮದಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ; ನನಗೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ರೂಪು ಅಚೇತನವಿದೆ ; ಆದರೆ ಯಾವ ಚೇತನವಿದೆ ಅದು ನನಗೆ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಅಚೇತನ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗಭಾವ ಮಾಡುವುದು ವ್ಯರ್ಥವಿದೆ. **ನನಗಂತೂ ಸ್ವಾನುಭವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಆತ್ಮನದೇ ಆಶ್ರಯ ಮಾಡುವುದಿದೆ.**

ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಬಾಹ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತ್ಯಾಗ-ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ; ಜ್ಞಾನಿಯು ಅಂತರಂಗದ ರಾಗ ಮೊದಲಾದ ಪರಭಾವಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಆತ್ಮಭಾವವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಜ್ಞಾನಿಯು ಆತ್ಮನ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ವಚನದಿಂದ ಹಾಗೂ ಕಾಯದಿಂದ ಭಿನ್ನ ಮಾಡಿ, ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅನ್ಯ ವಿಷಯ ಭೋಗಗಳ ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಚನದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಯದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೊಡಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಜ್ಞಾನಿಯದಂತೂ ವಿಶ್ವಾಸದ ಮತ್ತು ಆನಂದದ ಸ್ಥಾನವು ಈ ಜಗತ್ತು ಇದೆ. ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ, ಎಲ್ಲಿ ಆನಂದವಿದೆ ? ಅವನಿಗಂತೂ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿಯೇ ಆನಂದ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ.

ಜ್ಞಾನಿಯು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದ ಹೊರತಾಗಿ ಅನ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ, ಲೌಕಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ವಶನಾಗಿ ಒಂದಿಷ್ಟನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅವನ್ನು ಅನಾದರರೂಪನಾಗಿ ವಚನದಿಂದ ಮತ್ತು ಕಾಯದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಮನಸ್ಸು ತೊಡಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಈ ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಯಾವ ರೂಪವಿದೆ ಅದು ನನ್ನ ರೂಪದಿಂದ ವಿಲಕ್ಷಣ (ಭಿನ್ನ ಜಾತಿಯದು) ಇದೆ. ನನ್ನ ರೂಪವಂತೂ ಆನಂದದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಮಯವಿದೆ.

ಜ್ಞಾನಿಗಂತೂ ಯಾವುದರಿಂದ ಭ್ರಾಂತಿಯು ದೂರವಾಗಿ ತನ್ನ ಆತ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರತೆಯಾಗುವುದು ಅದುವೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ. ಅದುವೇ ಹೇಳಲು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ, ಅದುವೇ ಕೇಳಲು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ, ಅದುವೇ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಆತ್ಮನ ಹಿತವು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲ; ಆದಾಗ್ಯೂ ಬಹಿರಾತ್ಮನಾದ ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. **ಆ ಹೇಳಲಾದ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗದ ಸಮಾನವಾಗಿ ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಆ ಅಜ್ಞಾನಿಯ ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಉದ್ಯಮವು ವ್ಯರ್ಥವಿದೆ.**

ಅಜ್ಞಾನಿಗೆ ಆತ್ಮನ ಪ್ರಕಾಶ (ಜ್ಞಾನ) ವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಪರದ್ರವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಜ್ಞಾನಿಯು ಬಾಹ್ಯದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದರಹಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತುಷ್ಟನಿದ್ದಾನೆ.

ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮನ-ವಚನ-ಕಾಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸಂಸಾರ ಪರಿಭ್ರಮಣವೇ ಇದೆ. ದೇಹ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಭೇದಜ್ಞಾನವಾದ ಮೇಲೆ ಸಂಸಾರದ ಅಭಾವವಾಗುತ್ತದೆ.

ವಸ್ತ್ರವು ಜೀರ್ಣವಿರಲಿ ಅಥವಾ ದೃಢವಿರಲಿ, ಕೆಂಪು ಇರಲಿ ಅಥವಾ ಬಿಳಿದು ಇರಲಿ ಶರೀರವು ಜೀರ್ಣ-ಕೆಂಪುಗಳ ರೂಪವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಶರೀರವು ಜೀರ್ಣಾದಿಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಆತ್ಮನು ಜೀರ್ಣಾದಿಗಳ ರೂಪನಾಗಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಈ ಶರೀರದ ಅಗಲುವ-ಕೂಡುವ ಪರಮಾಣುಗಳ ಸಮೂಹರೂಪದ ರಚನೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇದನ್ನೇ ಆತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ, ಅನಾದಿಯಿಂದ ಇಂಥದೇ ಭ್ರಮೆಯಿದೆ. ಈ ದೃಢ-ಸ್ಥೂಲ, ಸ್ಥಿರ-ಅಸ್ಥಿರ, ಲಘು-ದೀರ್ಘ, ಜೀರ್ಣ-ಶೀರ್ಣ, ಹಗುರು-ಭಾರ, ಸ್ನಿಗ್ಧ-ರೂಕ್ಷ, ಮೃದು-ಕಠೋರ, ಶೀತ-ಉಷ್ಣ ಮೊದಲಾದವು ಪುದ್ಗಲದ ಧರ್ಮ (ಗುಣ)ಗಳಿವೆ. ಈ ಪುದ್ಗಲದ ಧರ್ಮಗಳೊಡನೆ ಆತ್ಮನ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ, ಆತ್ಮನಂತೂ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಪರ್ಕವಾಗುವುದರಿಂದ ವಚನಗಳ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ವಚನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಗುತ್ತದೆ, ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಗುವುದರಿಂದ ಭ್ರಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇವು ಕ್ರಮದಿಂದ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಜನರ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಜ್ಞಾನೀ ಬಹಿರಾತ್ಮನು ತನ್ನ ನಿವಾಸವನ್ನು ನಗರದಲ್ಲಿ, ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ, ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ, ವನದಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ; ಆದರೆ ಜ್ಞಾನೀ ಅಂತರಾತ್ಮನಂತೂ ತನ್ನ ನಿವಾಸವನ್ನು ಭ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅಂತರ್ಯಾದಲ್ಲೆಂದೇ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶರೀರವನ್ನು ಆತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಅದು ದೇಹಧಾರಣ ಮಾಡುವ ಪರಿಪಾಟಿಯ ಕಾರಣವಿದೆ, ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಆತ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಅದು ಅನ್ಯ ಶರೀರಧಾರಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬಿಡುವುದರ ಕಾರಣವಿದೆ. ಈ ಆತ್ಮನು ತಾನೇ ತನ್ನ ಮೋಕ್ಷ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತು ತಾನೇ ವಿಪರೀತ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಸಂಸಾರ ಬೆಳೆಸುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಗುರು ಕೂಡ ತಾನೇ ಇದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ವೈರಿಯು ಕೂಡ ತಾನೇ ಇದ್ದಾನೆ; ಅನ್ಯರಂತೂ ಬಾಹ್ಯ ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರರಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂತರಾತ್ಮನು ಆತ್ಮನನ್ನು ಶರೀರದಿಂದ ಭಿನ್ನ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ, ಶರೀರವನ್ನು ಆತ್ಮನಿಂದ ಭಿನ್ನ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ, ಆತ್ಮನಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಪರದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಮಲಿನ ವಸ್ತ್ರದ ಸಮಾನ ನಿಃಶಂಕತೆಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಶರೀರದಿಂದ ಭಿನ್ನನಾದ ಆತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ, ಶ್ರವಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಮುಖದಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ, ಆದರೂ ಕೂಡ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಭೇದ-ವಿಜ್ಞಾನದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವನು ಶರೀರದ ಮಮತೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನನ್ನು ಶರೀರದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಭಾವಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಪುನಃ ಶರೀರದ ಸಂಬಂಧವು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಬರಬಾರದು, ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ದೇಹದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ಆತ್ಮನ ಅನುಭವವಾಗಬೇಕು.

ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ರತದ ಹಾಗೂ ಅವ್ರತದ ವ್ಯವಹಾರವಿದೆ ಅದು ಶುಭ-ಅಶುಭ ಬಂಧದ ಕಾರಣವಿದೆ. ಮೋಕ್ಷವು ಅದು ಬಂಧದ ಅಭಾವರೂಪವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವ ವ್ರತಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿವೆ ಅವು ಕೂಡ ಪೂರ್ವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಮೊದಲು ಅಸಂಯಮ ಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಸಂಯಮಭಾವ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವುದು; ಯಾವಾಗ ಶುದ್ಧಾತ್ಮ ಭಾವವು ಪರಮ ವೀತರಾಗರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಆಗ ಸಂಯಮಭಾವವೂ ಎಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವುದು ?

ಈ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಮುನಿ-ಶ್ರಾವಕನ ಲಿಂಗ (ವೇಷ) ಇವೆರಡೂ ಶರೀರದ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಸಂಸಾರವು ಶರೀರಾತ್ಮಕವೇ ಇದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನೀ ಜನರು ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ತಮ್ಮತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾವನದು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿದೆ ಆ ಪುರುಷನು ಜಾಗರೂಕನಿದ್ದು ಮತ್ತು ಓದುತ್ತಿದ್ದು ಕೂಡ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವನದು ತನ್ನ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ತನ್ನತನದ ನಿಶ್ಚಯವಿದೆ ಅವನು ಶಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಮತ್ತು ಅಜಾಗರೂಕನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದು ಕೂಡ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಜ್ಞಾನಿಯು ತನ್ನ ಸಿದ್ಧ ಸಮಾನ ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪದ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧತ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಬತ್ತಿಯು ದೀವಿಗೆಯಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ದೀವಿಗೆಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಆತ್ಮನು ಕೂಡ ತನ್ನ ಆತ್ಮನ ಆರಾಧನೆ, ಮಾಡಿ ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗೆ ವೃಕ್ಷವು ತಾನೇ ಘರ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ ಅಗ್ನಿಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಆತ್ಮನು ಕೂಡ ಪರಮಾತ್ಮ ಭಾವದಿಂದ ಒಂದಾಗಿ ಹೋಗಿ ಸ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಹೇಗೆ ಓರ್ವನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಾಶವಾದುದನ್ನು ನೋಡುವನು, ಆದರೆ ಜಾಗೃತನಾದ ಮೇಲೆ ಅವನ ನಾಶವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಜಾಗೃತನಾಗಿದ್ದೂ ಯಾವನು ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ನಾಶ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ ಅವನದಂತೂ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಯಾವ ಪರ್ಯಾಯವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ ಅದಂತೂ ನಷ್ಟವಾದಲ್ಲದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪದ ಅನುಭವ ಮಾಡಿಕೊಂಡಲ್ಲದೆ, ಶರೀರವನ್ನೇ ಆತ್ಮರೂಪವಾಗಿ ಅನುಭವ ಮಾಡುವಂಥವನು ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೋದುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲಾರನು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅನುಭವ ಮಾಡುವಂಥವನು ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ರಹಿತನಿದ್ದರೂ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವನು.

ಎಲೈ ಜ್ಞಾನಿಗಳೇ ! ಈ ಸುಖದ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆದ ಯಾವ ಜ್ಞಾನವಿದೆ, ಅದು ದುಃಖದ ಅವಸ್ಥೆಯು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ದುಃಖದ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ರೋಗ- ಪರೀಷಹ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದ ದೃಢ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಚಿಂತನದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಬಾಹ್ಯ ಶರೀರ ಮೊದಲಾದುವಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಬುದ್ಧಿರೂಪದ ಯಾವ ಬಹಿರಾತ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯಿದೆ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು **ತಮ್ಮ ಅಂತರ್ಯದ ಆತ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ರೂಪದ ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮ ರೂಪವಾಗುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು.**

ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ : ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಪರಮಾತ್ಮ ಮತ್ತು ನಿಕಲ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಎರಡು ಭೇದಗಳಿವೆ. ಯಾರು ಘಾತಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿ ಅನಂತಜ್ಞಾನ, ಅನಂತದರ್ಶನ, ಅನಂತವೀರ್ಯ, ಅನಂತಸುಖರೂಪ ಸ್ವಾಧೀನ, ಹದಿನೆಂಟು ದೋಷಗಳಿಂದ ರಹಿತ, ಇಂದ್ರ-ನರೇಂದ್ರ-ಧರಣೇಂದ್ರರುಗಳಿಂದ ವಂದನೀಯ, ಅನೇಕ ಅತಿಶಯಸಹಿತ, ಸಮಸ್ತ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಹಿತಕಾರಕ, ದಿವ್ಯಧ್ವನಿ ಸಹಿತ, ದೇವಾಧಿದೇವ, ಪರಮ ಔದಾರಿಕ ದೇಹದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನರಾದ ಅರಹಂತ ದೇವರಿದ್ದಾರೆ ಅವರು ಸಕಲ ಪರಮಾತ್ಮರಿದ್ದಾರೆ. ಕಲ ಎಂದರೆ ಶರೀರ ಯಾರು ದೇಹ ಸಹಿತ ಆಯುವಿನ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಪರಮೋಪದೇಶ ಕೊಡುವಂಥ ಅರಹಂತ ದೇವರಿದ್ದಾರೆ ಅವರು ಸಕಲ ಪರಮಾತ್ಮರಿದ್ದಾರೆ.

ಯಾರು ಎಂಟು ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ರಹಿತರಾಗಿ ಸಿದ್ಧ ಪರಮೇಷ್ಠಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ, ಅವರ ಕಲ ಎಂದರೆ ಶರೀರವು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಿದ್ಧ ಭಗವಂತರು ನಿಕಲ ಪರಮಾತ್ಮರಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಪರಮಾತ್ಮ ಪದವು ಈ ಮನುಷ್ಯ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ರತ್ನತ್ರಯದ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುವಂಥವರಿಗೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಬೀಜವೆಂದರೆ ಬಹಿರಾತ್ಮತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಅಂತರಾತ್ಮತೆಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವುದಿದೆ. ಬಹಿರಾತ್ಮನಿಗೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಗುಣಸ್ಥಾನವೇ ಇರುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕನೇ ಗುಣಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹನ್ನೆರಡನೇ ಗುಣಸ್ಥಾನದವರೆಗೆ ಅಂತರಾತ್ಮರಿದ್ದಾರೆ. ದೇಹಸಹಿತ

ಹದಿಮೂರನೇ-ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಗುಣಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರುವವರನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮರೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ದೇಹರಹಿತ, ಗುಣಸ್ಥಾನ ರಹಿತ ಯಾವ ಸಿದ್ಧಭಗವಂತರಿದ್ದಾರೆ ಅವರು ಕೂಡ ಪರಮಾತ್ಮರಿದ್ದಾರೆ. **ಗುಣಸ್ಥಾನವಂತೂ ಮೋಹ ಮತ್ತು ಯೋಗದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ.** ಸಿದ್ಧ ಭಗವಂತರಿಗೆ ಮೋಹಕರ್ಮವು ಕೂಡ ಇಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳದ್ದು ಕೂಡ ಅಭಾವವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಗುಣಸ್ಥಾನದ ಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದ ರಹಿತರಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನಷ್ಟು ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೇನೆ ಆಗುತ್ತದೆ, ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗುಣಸ್ಥಾನದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಏಳನೆಯ ಗುಣಸ್ಥಾನದವರೆಗೆ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವನ್ನು ಆಜ್ಞಾವಿಚಯ, ಅಪಾಯವಿಚಯ, ವಿಪಾಕವಿಚಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥಾನವಿಚಯವೆಂದು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಆಜ್ಞಾವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನ : ಆಜ್ಞಾವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. **ವೀತರಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞ ಭಗವಂತರು ಹೇಳಿದ ಆಗಮದ ಪ್ರಮಾಣತೆಯಿಂದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಆಜ್ಞಾವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವಿದೆ.** ಎಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶ ಕೊಡುವವರ ಅಭಾವವಿದೆ, ಕರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯು ಮಂದವಿದೆ, ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯಿದೆ, ಹೇತುದೃಷ್ಟಾಂತದ ಅಭಾವವಿದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞರ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿದ ಆಗಮವನ್ನು ಪ್ರಮಾಣ ಮನ್ನಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದುವೇ ತತ್ತ್ವವಿದೆ, ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಈ ತತ್ತ್ವವಿದೆ. ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ, ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಇಲ್ಲ, ವೀತರಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞ ಜಿನಭಗವಂತರು ಅನ್ಯಥಾ ಹೇಳುವಂಥವರಿಲ್ಲ, ಈ ಪ್ರಕಾರ ಗಹನ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥದ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಆಜ್ಞಾವಿಚಯವಿದೆ.

ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನದಿಂದ ಪರಿಣಾಮಗಳ ವಿಶುದ್ಧತೆಯಧಾರಕ, ತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಪರಮತದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನಿಯು ಸರ್ವಜ್ಞರ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಐದು ಅಸ್ತಿಕಾಯ ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿ ಅನ್ಯ ಭವ್ಯ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತಾನೆ; ಕಥನದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಜ್ಞಾನದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಆ ಪ್ರಕಾರ ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಏಕಾಂತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿದ ಮಿಥ್ಯಾಪ್ರಮಾಣ, ಹೇತು, ನಯದ ಖಂಡನೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಿರುವ ಅನೇಕಾಂತವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗಿ, ಶ್ರೋತೃಗಳಿಗೆ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗಿ ಶ್ರುತದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳ ಸಮರ್ಥನದ ಸಲುವಾಗಿ ತರ್ಕ, ನಯ, ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಯುಕ್ತ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ತತ್ಪರ, ಈ ಪ್ರಕಾರ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಯು, ಅದು ಸರ್ವಜ್ಞರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವುದರ ಪ್ರಯೋಜನದಿಂದ ಆಜ್ಞಾವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವಿದೆ.

ಜಿನ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸರ್ವಜ್ಞರ ಆಜ್ಞೆಯ ಅನುಸಾರ ವಸ್ತು ಸ್ವರೂಪದ ಚಿಂತನ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಆಜ್ಞಾವಿಚಯವಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿದೆ ಅದು ಅನಂತ ಗುಣ ಅನಂತ ಪರ್ಯಾಯಸ್ವರೂಪವಿದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಉತ್ಪಾದ-ವ್ಯಯ-ಧ್ರೌವ್ಯ ಸ್ವರೂಪವಿದೆ; ತ್ರಿಕಾಲವರ್ತಿಯಿರುವುದರಿಂದ ನಿತ್ಯವಿದೆ. ಇಂಥ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹೇಳುವಂಥ ಆಗಮದ ಯಾವುದೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಚನವು ತಮ್ಮ ಸ್ಥೂಲಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಾರದಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಯಾವ ಹೇತುವಿನಿಂದ ಬಾಧೆಗೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿ **'ಸರ್ವಜ್ಞರ ಆಜ್ಞೆಯು ಹೀಗೆ ಇದೆ', 'ವೀತರಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞ ಭಗವಂತರು ಅನ್ಯಥಾ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ'**ವೆಂಬ ಪ್ರಮಾಣರೂಪದ ಚಿಂತನವು ಅದು ಆಜ್ಞಾವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವಿದೆ.

ಜಿನೇಂದ್ರರ ಪರಮಾಗಮದ ಪಠಣ, ಪಾಠಣ, ಚಿಂತನ, ಅನುಭವನಗಳೆಲ್ಲವು ಆಜ್ಞಾವಿಚಯವಿದೆ. ಯಾವ ಶ್ರುತವು ವೀತರಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞರ ಮೂಲಕ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ ಅದನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದ ರಾಗೀ, ದ್ವೇಷೀ, ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿ ದೇವಗಳ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಪರಾಙ್ಮುಖವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು, ಪರಿಗ್ರಹಧಾರಕ, ವಿಷಯ ಕಷಾಯಗಳ ಧಾರಕರಾದ ಅನೇಕ

ಹದಿಮೂರನೇ-ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಗುಣಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರುವವರನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮರೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ದೇಹರಹಿತ, ಗುಣಸ್ಥಾನ ರಹಿತ ಯಾವ ಸಿದ್ಧಭಗವಂತರಿದ್ದಾರೆ ಅವರು ಕೂಡ ಪರಮಾತ್ಮರಿದ್ದಾರೆ. **ಗುಣಸ್ಥಾನವಂತೂ ಮೋಹ ಮತ್ತು ಯೋಗದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ.** ಸಿದ್ಧ ಭಗವಂತರಿಗೆ ಮೋಹಕರ್ಮವು ಕೂಡ ಇಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳದ್ದು ಕೂಡ ಅಭಾವವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಗುಣಸ್ಥಾನದ ಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದ ರಹಿತರಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನಷ್ಟು ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವು ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೇನೆ ಆಗುತ್ತದೆ, ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗುಣಸ್ಥಾನದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಏಳನೆಯ ಗುಣಸ್ಥಾನದವರೆಗೆ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವನ್ನು ಆಜ್ಞಾವಿಚಯ, ಅಪಾಯವಿಚಯ, ವಿಪಾಕವಿಚಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥಾನವಿಚಯವೆಂದು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಆಜ್ಞಾವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನ : ಆಜ್ಞಾವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. **ವೀತರಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞ ಭಗವಂತರು ಹೇಳಿದ ಆಗಮದ ಪ್ರಮಾಣತೆಯಿಂದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಆಜ್ಞಾವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವಿದೆ.** ಎಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶ ಕೊಡುವವರ ಅಭಾವವಿದೆ, ಕರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯು ಮಂದವಿದೆ, ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯಿದೆ, ಹೇತುದೃಷ್ಟಾಂತದ ಅಭಾವವಿದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞರ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿದ ಆಗಮವನ್ನು ಪ್ರಮಾಣ ಮನ್ನಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇದುವೇ ತತ್ತ್ವವಿದೆ, ಈ ಪ್ರಕಾರವೇ ಈ ತತ್ತ್ವವಿದೆ. ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ, ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಇಲ್ಲ, ವೀತರಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞ ಜಿನಭಗವಂತರು ಅನ್ಯಥಾ ಹೇಳುವಂಥವರಿಲ್ಲ, ಈ ಪ್ರಕಾರ ಗಹನ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಶ್ರದ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥದ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಆಜ್ಞಾವಿಚಯವಿದೆ.

ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನದಿಂದ ಪರಿಣಾಮಗಳ ವಿಶುದ್ಧತೆಯಧಾರಕ, ತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಪರಮತದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನಿಯು ಸರ್ವಜ್ಞರ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಐದು ಅಸ್ತಿಕಾಯ ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿ ಅನ್ಯ ಭವ್ಯ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತಾನೆ; ಕಥನದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಜ್ಞಾನದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಆ ಪ್ರಕಾರ ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಏಕಾಂತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇಳಿದ ಮಿಥ್ಯಾಪ್ರಮಾಣ, ಹೇತು, ನಯದ ಖಂಡನೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಿರುವ ಅನೇಕಾಂತವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗಿ, ಶ್ರೋತೃಗಳಿಗೆ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗಿ ಶ್ರುತದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳ ಸಮರ್ಥನದ ಸಲುವಾಗಿ ತರ್ಕ, ನಯ, ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಯುಕ್ತ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ತತ್ಪರ, ಈ ಪ್ರಕಾರ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಯು, ಅದು ಸರ್ವಜ್ಞರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವುದರ ಪ್ರಯೋಜನದಿಂದ ಆಜ್ಞಾವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವಿದೆ.

ಜಿನ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸರ್ವಜ್ಞರ ಆಜ್ಞೆಯ ಅನುಸಾರ ವಸ್ತು ಸ್ವರೂಪದ ಚಿಂತನ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಆಜ್ಞಾವಿಚಯವಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿದೆ ಅದು ಅನಂತ ಗುಣ ಅನಂತ ಪರ್ಯಾಯಸ್ವರೂಪವಿದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಉತ್ಪಾದ-ವ್ಯಯ-ಧ್ರೌವ್ಯ ಸ್ವರೂಪವಿದೆ; ತ್ರಿಕಾಲವರ್ತಿಯಿರುವುದರಿಂದ ನಿತ್ಯವಿದೆ. ಇಂಥ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹೇಳುವಂಥ ಆಗಮದ ಯಾವುದೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಚನವು ತಮ್ಮ ಸ್ಥೂಲಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬಾರದಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಯಾವ ಹೇತುವಿನಿಂದ ಬಾಧೆಗೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿ **'ಸರ್ವಜ್ಞರ ಆಜ್ಞೆಯು ಹೀಗೆ ಇದೆ', 'ವೀತರಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞ ಭಗವಂತರು ಅನ್ಯಥಾ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ'**ವೆಂಬ ಪ್ರಮಾಣರೂಪದ ಚಿಂತನವು ಅದು ಆಜ್ಞಾವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವಿದೆ.

ಜಿನೇಂದ್ರರ ಪರಮಾಗಮದ ಪಠಣ, ಪಾಠಣ, ಚಿಂತನ, ಅನುಭವನಗಳೆಲ್ಲವು ಆಜ್ಞಾವಿಚಯವಿದೆ. ಯಾವ ಶ್ರುತವು ವೀತರಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞರ ಮೂಲಕ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ ಅದನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದ ರಾಗೀ, ದ್ವೇಷೀ, ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿ ದೇವಗಳ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಪರಾಙ್ಮುಖವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು, ಪರಿಗ್ರಹಧಾರಕ, ವಿಷಯ ಕಷಾಯಗಳ ಧಾರಕರಾದ ಅನೇಕ

ವೇಷಧಾರಕರಲ್ಲಿ ಗುರು ಬುದ್ಧಿ ಪೂಜ್ಯತೆಯ ಬುದ್ಧಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಹಿಂಸೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದೂ ಧರ್ಮರೂಪವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರ ಶ್ರವಣ, ಪಠಣ, ಚಿಂತನದಿಂದ ವಿಷಯ, ಕಷಾಯ, ದೇಹ, ಪರಿಗ್ರಹ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಪರಾಙ್ಮುಖತೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು, ದಯಾಧರ್ಮದ ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಅಂಥ ಆ ಆಗಮದ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಅರ್ಥದ ಚಿಂತನ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಆಜ್ಞಾವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವಿದೆ.

ಆಗಮವು ವೀತರಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಿದೆ, ರತ್ನತ್ರಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪುಷ್ಟ ಮಾಡುವಂಥದ್ದಿದೆ, ಅನಾದಿ ನಿಧನವಿದೆ, ಸಮಸ್ತ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಭೂತವಿದೆ, ಅನಂತ ಧರ್ಮಧಾರಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶ ಮಾಡುವಂಥದ್ದಿದೆ, ಪ್ರಮಾಣ, ನಯ, ನಿಕ್ಷೇಪಗಳ ಮೂಲಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉದ್ಯೋತಗೊಳಿಸುವಂಥದ್ದಿದೆ ಅದರ ಬೀಜವು ಸ್ಯಾದ್ವಾದವಿದೆ. ಇದರ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯಲಾರದೆಯೇ ಜೀವನು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಚತುರ್ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಏಳು ತತ್ತ್ವ, ಒಂಭತ್ತು ಪದಾರ್ಥ, ಆರು ದ್ರವ್ಯ, ಐದು ಅಸ್ತಿಕಾಯಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವಂಥದ್ದಿದೆ, ದ್ರವ್ಯ-ಗುಣ-ಪರ್ಯಾಯಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವಂಥದ್ದಿದೆ. ಗುಣಸ್ಥಾನ-ಮಾರ್ಗಣಾಸ್ಥಾನ-ಯೋನಿ ಕುಲ ಕೋಟಿಯ ಮೂಲಕ ಜೀವದಪ್ರರೂಪಣೆ ಮಾಡುವಂಥದ್ದಿದೆ, ಆಸ್ರವ-ಬಂಧ-ಉದಯ-ಉದೀರಣ-ಸತ್ತಾದ ಪ್ರರೂಪಣೆ ಮಾಡುವಂಥದ್ದಿದೆ, ಸಮಸ್ತಲೋಕ-ಅಲೋಕದ ಪ್ರಕಾಶಕವಿದೆ. ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳ ರಚನೆಯ ರೂಪದ ಅಂಗ, ಪೂರ್ವ, ಪ್ರಕೀರ್ಣಕ ಮೊದಲಾದ ರತ್ನಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಗಂಭೀರ ರತ್ನಾಕರದ ಸಮಾನವಾಗಿ ಆಗಮವಿದೆ.

ಏಕಾಂತ ವಿದ್ಯೆಯ ಮದದಿಂದ ಉನ್ಮತ್ತರಾದ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳ ಮದವನ್ನು ನಷ್ಟ ಮಾಡುವಂಥದ್ದಿದೆ, ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ರೂಪದ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಸಮಾನವಿದೆ, ರಾಗರೂಪ ಸರ್ಪದ ವಿಷವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಗಾರುಡಿ ವಿದ್ಯೆಯಿದೆ, ಸಮಸ್ತ ಅಂತರಂಗ ಪಾಪಮಲವನ್ನು ತೊಳೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥವಿದೆ, ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಿದೆ, ಯೋಗೀಶ್ವರರಿಗೆ ಮೂರನೆಯ ನೇತ್ರವಿದೆ, ಸಂತಾಪರೂಪ ಜ್ವರದ ಘಾತಕವಿದೆ, ಇಂದ್ರ, ಅಹಮಿಂದ್ರ, *ಗಣಧರ ಮುನೀಂದ್ರರುಗಳಿಂದ ಸೇವಿತ, ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪರಮ ಅಕ್ಷಯನಿಧಾನ,* ಆಸೆ-ಇಚ್ಛೆ-ಭಯಗಳ ನಾಶ ಮಾಡುವಂಥದ್ದು ಆಗಮವಿದೆ.

ಆತ್ಮಿಕ ಸುಖರೂಪದ ಅಮೃತವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಚಂದಿರನ ಉದಯವಿದೆ, ಅಕ್ಷಯ, ಅವಿನಾಶೀ ಜೀವರುಗಳ ನಿಜಧನವಿದೆ, ಮುಕ್ತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವಂಥ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಮಿತ್ರವಿದೆ, ಗಮನದ ಭೇರಿಯಿದೆ, ವಿನಯ-ನ್ಯಾಯ-ಇಂದ್ರಿಯದಮನ-ಶೀಲ-ಸಂಯಮ-ಸಂತೋಷ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವಂಥದ್ದಿದೆ. ಇಂಥ ಪರಮಾಗಮದ ಚಿಂತನೆ-ಧ್ಯಾನ-ಅನುಭವವು ಅದು ಆಜ್ಞಾವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಆಜ್ಞಾವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಅಪಾಯ ವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನ : ಈಗ ಅಪಾಯ ವಿಚಯಧರ್ಮಧ್ಯಾನದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಸನ್ಮಾರ್ಗದ ಅಪಾಯ(ನಾಶ)ದ ಜ್ಞಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸನ್ಮಾರ್ಗ ಎಂದರೆ **ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗದ ಅಭಾವ ಮಾಡುವಂಥದು ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವೇ ಇದೆಯೆಂದು** ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಅಪಾಯ ವಿಚಯವಿದೆ.

ಮಿಥ್ಯಾದರ್ಶನದಿಂದ ಯಾರ ಜ್ಞಾನ-ನೇತ್ರಗಳು ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗುತ್ತಿವೆ ಅವರ ಆಚಾರ ವಿನಯ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಂಸಾರವೃದ್ಧಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಇವೆ, ಏಕೆಂದರೆ **ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕುರುಡನ ಸಮಾನ ವಿಪರೀತ ಜ್ಞಾನದ ಬಾಹುಳ್ಯತೆಯಿದೆ.** ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಓರ್ವ ಜನ್ಮಾಂಧ ಬಲವಂತ ಪುರುಷನು ಕೂಡ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ದೂರ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ, ಅಸತ್ಯ ಮಾರ್ಗದ ಉಪದೇಶ ಕೊಡುವಂಥವನಿಂದ ನಡೆಸಿದ, ಉಚ್ಚ-ನೀಚ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ, ವಿಷಮ ಪಾಷಾಣ, ಕಠೋರ ಮೋಟುಮರ, ವೃಕ್ಷ, ಕಂದಕ, ಚರಂಡಿ, ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ, ವಿಷಮ ನೆಲದ ಮೇಲೆ

ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಚಲನ-ವಲನ ಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಉಪದೇಶ ಕೊಡುವವನಿಲ್ಲದೆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗಮನ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ವಜ್ಞರು ಹೇಳಿದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪರಾಙ್ಮುಖನಾದ ಜೀವನು ಮೋಕ್ಷದ ಇಚ್ಛುಕನಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಸನ್ಮಾರ್ಗದ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದೂರವೇ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸನ್ಮಾರ್ಗದ ಪ್ರಕಾಶದ ಅಭಾವವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಚಿಂತನ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಅಪಾಯ ವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವಿದೆ. ಕುಮಾರ್ಗದ ಪ್ರವರ್ತನೆಯ ಅಭಾವ ಮತ್ತು ನಾಶದ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವುದು ಕೂಡ ಅಪಾಯ ವಿಚಯವಿದೆ.

ಅಯ್ಯೋ ! ವಿಪರೀತ ಜ್ಞಾನ-ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಧಾರಕರಾದ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿ ಕುವಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕುಮಾರ್ಗದಿಂದ ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹೇಗೆ ಉಳಿಯುವರು ? ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕುದೇವ, ಕುಧರ್ಮ, ಕುಗುರುಗಳ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಹೇಗೆ ದೂರರಾಗುವರು ? - ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಅಪಾಯ ವಿಚಯವಿದೆ.

ಸರ್ವಜ್ಞ ಭಗವಂತರ ಮೂಲಕ ಹೇಳಲಾದ ಯಾವ ರತ್ನತ್ರಯರೂಪದ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಿದೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಂಸಾರರೂಪದ ವನದಲ್ಲಿ ಚಿರಕಾಲದಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಲಿವೆ, ಜಿನೇಶ್ವರ ಉಪದೇಶರೂಪದ ಜಹಜನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ದೀನ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಮುಳುಗೇಳುತ್ತ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿವೆ. ಮಹಾನ ಕಷ್ಟರೂಪದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸುಡುತ್ತ ಸಂಸಾರರೂಪದ ವನದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ನಾನು ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನರೂಪ ಸಮುದ್ರದ ದಡವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ, ಈಗ ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನದ ಶಿಖರವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರಿಂದ ದೂರನಾದೆನೆಂದರೆ ಸಂಸಾರರೂಪದ ಹಾಳು ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಉರುಳುವುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಯಾರು ತಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ ?

ಅನಾದಿಯ ಭ್ರಮೆಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ, ಅವಿರತಿ,ಕಷಾಯ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಬಂಧದ ಕಾರಣಗಳು ನನಗೆ ದುರ್ನಿವಾರವಿವೆ. ನಾನಂತೂ ಶುದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ, ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನಮಯ ನಿರ್ಮಲ ನೇತ್ರದ ಧಾರಕ ಸಿದ್ಧಸ್ವರೂಪನಿದ್ದೇನೆ, ಆದಾಗ್ಯೂ ಆ ಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ಖಂಡಿತನಾಗಿ ಹೋದ ನಾನು ಚಿರಕಾಲದಿಂದ ಸಂಸಾರ ರೂಪದ ಕೊಳಚೆಯಲ್ಲಿ ಖೇದ ಖಿನ್ನನಾಗುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಕಡೆಗಂತೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಕರ್ಮಗಳ ಸೇನೆಯಿದೆ, ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ನಾನು ಏಕಾಕಿ ಆತ್ಮನಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ವೈರಿಗಳ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ನಾನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಪ್ರಮಾದರಹಿತನಾಗಿರುವುದೇ ಉಚಿತವಿದೆ.

ಈಗ ನಾನು ಪ್ರಮಾದಿಯಾಗಿ ಉಳಿದರೆ ಕರ್ಮವು ನನ್ನ ಜ್ಞಾನ ದರ್ಶನ ಸ್ವರೂಪದ ಘಾತ ಮಾಡಿ ಏಕೇಂದ್ರಿಯಾದಿ ರೂಪದ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಜಡ ಅಚೇತನದಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಡುವುದು. ಪ್ರಬಲ ಧ್ಯಾನರೂಪದ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ನಾನು ನನ್ನ ಆತ್ಮನನ್ನು, ಕರ್ಮಮಲದಿಂದ ನಷ್ಟ ಮಾಡಿ ಪಾಷಾಣದೊಳಗಿಂದ ತೆಗೆವ ಸುವರ್ಣದ ಸಮಾನ ಶುದ್ಧ ಯಾವಾಗ ಮಾಡುವೆನು? ನನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯವಿರುವ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರರೂಪವು ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವವೇ ಇದೆ; ಉಳಿದ ಸಮಸ್ತ ಪರಭಾವಗಳಂತೂ ಪರ ಭಾವಗಳೇ ಇವೆ, ಅವು ಸ್ವಯಂ ತಾವೇ ನನ್ನಿಂದ ಭಿನ್ನವಿವೆ.

ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೇನಿದೆ ? ನನಗೆ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಕರ್ಮಗಳ ಆಸ್ರವವಾಗುತ್ತಿದೆ ? ಕರ್ಮಗಳು ಹೇಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತವೆ? ಕರ್ಮವು ಹೇಗೆ ನಿರ್ಜರೆಯಾಗುವುದು ? ಮುಕ್ತಿಯೇನಿದೆ? ಮುಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪವೇನಿದೆ? ಮುಕ್ತಿಯ- ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲದ ನಿರಾಕುಲತೆಯ ಲಕ್ಷಣವಿರುವಂಥ, ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸುಖವು ನನಗೆ ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು ?

ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನವಾದ ಮೇಲೆ ಸಮಸ್ತ ಮೂರು ಲೋಕದ ಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮಮಲವು ದೂರವಾಗಿಹೋದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಸರ್ವಜ್ಞ-ಸರ್ವದರ್ಶೀ ಸ್ವಭಾವವು ನನ್ನಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. **ಎಷ್ಟು ಸಮಯದವರೆಗೆ ನನಗೆ ಬಾಹ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಅಷ್ಟು ಸಮಯದವರೆಗೆ ನನ್ನ ಸ್ಥಿರತೆಯು ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ**

ಸ್ವಪ್ನದೊಳಗೆ ಕೂಡ ಆಗುವುದು ಕಠಿಣವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಭೇದವಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಬಾಹ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗುವ ಉಪಾಯವನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅಪಾಯ ವಿಚಯವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದ ಎರಡನೇ ಭೇದದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ವಿಪಾಕ ವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನ : ಈಗ ವಿಪಾಕ ವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದ ಸ್ವರೂಪದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಞಾನಾವರಣ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳ ಉದಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನಿಂದ ಭಿನ್ನವೆಂದು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವುದು ಅದು ವಿಪಾಕ ವಿಚಯವಿದೆ. ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ನರಕ ಮೊದಲಾದ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾಗಿ ನಾರಕೀ, ತಿರ್ಯಂಚ, ದೇವ, ಮನುಷ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವುದು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವದು, ಶರೀರಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವುದು, ರೂಪ-ರಸ-ಗಂಧ, ಸ್ಪರ್ಶಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು, ಸಂಹನನ, ಬಲ, ಪರಾಕ್ರಮ, ರಾಜ್ಯ ಸಂಪತ್ತು, ವೈಭವ, ಪರಿವಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕರ್ಮದ ಉದಯಜನಿತವಿವೆ, ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಭಿನ್ನವಿವೆ. **ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ಜ್ಞಾತಾ-ದೃಷ್ಟಾ, ಅವಿನಾಶಿ, ಅಂಖಡವಿದೆ, ಕರ್ಮದ ಉದಯಜನ್ಯ ಪರಿಣತಿಯಿಂದ ಭಿನ್ನವಿದೆ.** ಎಷ್ಟು ಸಂಯೋಗಗಳಿವೆ ಅವೆಲ್ಲವು ಕರ್ಮಜನಿತವಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕರ್ಮದ ಉದಯ ಜನ್ಯ ಪರಿಣತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಅವಲೋಕನ ಮಾಡಿ, ಕರ್ಮದ ಉದಯಜನಿತ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ, ಜೀವನ-ಮರಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದಲೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ಅವಲೋಕನ ಮಾಡುವುದು ಅದು ವಿಪಾಕ ವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನವಿದೆ.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕರ್ಮವು, ದ್ರವ್ಯ, ಕ್ಷೇತ್ರ, ಕಾಲ, ಭಾವದ ಸಂಯೋಗ ಪಡೆದು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ರಸ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮದ ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಎಂಟು ಇವೆ, ಎಂಟರಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ನೂರಾ ನಲವತ್ತೆಂಟು ಭೇದಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಒಂದೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಲೋಕ ಮಾತ್ರ ಭೇದಗಳಿವೆ. ಅವೆಲ್ಲವು ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ಮೊದಲಾದ ಜೀವಗಳ ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನ ಉದಯ ನೋಡುವುದರಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತವೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯದಿಂದ ಜೀವವು ಜ್ಞಾನಸ್ವಭಾವಿಯಿದ್ದು, ಸ್ವ-ಪರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂಥದ್ದಿದೆ, ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪ್ರದೇಶಿಯಿದೆ, ಕರ್ಮಜನ್ಯ ದೇಹ ಪ್ರಮಾಣವಿದೆ, ಸುಖ-ದುಃಖದ ಭೋಕ್ತಾ ಇದೆ; ಆದಾಗ್ಯೂ ಜೀವವು ತನ್ನ ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ, ಆ ಕರ್ಮಗಳ ರಸವು ಕೂಡ ಉದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಸಮಸ್ತ ಜೀವಗಳಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿರೂಪ ಲಾಭ-ಅಲಾಭ, ಸುಖ-ದುಃಖ, ರಾಗ-ದ್ವೇಷ, ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪ, ಸಂಯೋಗ-ವಿಯೋಗ, ಆಯು, ಕಾಯ, ಬುದ್ಧಿ, ಬಲ, ಪರಾಕ್ರಮ, ಇಚ್ಛೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಒಂದೊಂದು ಜೀವಕ್ಕೆ ಕರ್ಮದ ಉದಯದ ಅನುಸಾರ ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಒಂದರದು ಇನ್ನೊಂದರೊಡನೆ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಜೀವಗಳ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಉದಯದ ಜಾತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳ ವಶವರ್ತಿಯಾಗಿ ಹೋಗಬಾರದು.

ಹೇಗೆ ವನದಲ್ಲಿ ವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪುರುಷನು ವನದಲ್ಲಿ ಕೋಟ್ಯಂತರ ವೃಕ್ಷ, ಲತೆ, ಚಿಕ್ಕ, ದೊಡ್ಡ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರವಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಯಾವ-ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ಮಾಡುವುದು ? ಕೆಲವು ವೃಕ್ಷಗಳು ಎತ್ತರವಿದ್ದರೆ ಕೆಲವು ಕುಳ್ಳಾಗಿವೆ, ಕೆಲವು ಹೆಚ್ಚು ಛಾಯೆಯುಳ್ಳವಿವೆ, ಕೆಲವು ಕಡಿಮೆ ಛಾಯೆಯುಳ್ಳವಿವೆ, ಕೆಲವು ಫಲ-ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಿವೆ, ಕೆಲವು ನಿಷ್ಫಲವಿವೆ, ಕೆಲವು ಕಹಿಯಿವೆ, ಕೆಲವು ಸಿಹಿಯಿವೆ,ಕೆಲವು ಒಗರು ಇವೆ, ಕೆಲವು ವಿಷ ಭರಿತವಿವೆ, ಕೆಲವು ಅಮೃತ ಭರಿತವಿವೆ, ಕೆಲವು ಮುಳ್ಳು ಸಹಿತವಿವೆ, ಕೆಲವು ಮುಳ್ಳು ರಹಿತವಿವೆ, ಕೆಲವು ವಕ್ರವಿವೆ, ಕೆಲವು ಸರಳವಿವೆ, ಕೆಲವು ಜೀರ್ಣವಿವೆ, ಕೆಲವು ನವೀನವಿವೆ, ಕೆಲವು ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವಿವೆ,ಕೆಲವು ದುರ್ಗಂಧಯುಕ್ತವಿವೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಮಸ್ತ ರಚನೆಯು ಪೂರ್ವಕರ್ಮದ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹರಿಯುತ್ತಾರೆ, ಕೆತ್ತುತ್ತಾರೆ, ಕುದಿಸುತ್ತಾರೆ, ಸುಡುತ್ತಾರೆ, ಜಗಿಯುತ್ತಾರೆ, ಉಜ್ಜುತ್ತಾರೆ, ಕೀಳುತ್ತಾರೆ, ಕೊರೆಯುತ್ತಾರೆ,

ತುಂಡರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಒಣಗಿಸುತ್ತಾರೆ, ಕುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ, ಬೀಸುತ್ತಾರೆ, ಮುರಿಯುತ್ತಾರೆ, ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ, ಬಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ವನಸ್ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕರ್ಮದ ಉದಯದ ಅನೇಕ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಇತರರ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ಉದಯದ ಅನೇಕ ತರಂಗಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ತಾವು ಕೂಡ ಸಾಮ್ಯಭಾವವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಬೇಕು, ಹರ್ಷ-ವಿಷಾದಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

ಕರ್ಮದ ಉದಯದ ಅಲೆಯು ಸಮಯ-ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನವಿದೆ. ವೀತರಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞ ಭಗವಂತರು ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಪ್ರಕಾರವಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಾರೆ, ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣವಿದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರವಾಗುವುದು. ಕರ್ಮದ ಉದಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದು. ಅನೇಕ ಜೀವ-ಪುದ್ಗಲಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಸಂಯೋಗ-ವಿಯೋಗ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ನೋಡಿ, ರಾಗ-ದ್ವೇಷ ರಹಿತರಾಗಿ ಪರಮ ಸಾಮ್ಯಭಾವವನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರಿಂದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕರ್ಮದ ನಿರ್ಜರೆಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಮತ್ತು ನವೀನ ಬಂಧವಾಗಲಾರದು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ತಪದ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವಿಪಾಕವಿಚಯ ನಾಮದ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಈಶ್ವರ ಕರ್ತೃತ್ವದ ನಿಷೇಧ

ಸಂಸ್ಥಾನ ವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನ : ಈಗ ಸಂಸ್ಥಾನ ವಿಚಯವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಾಲ್ಕನೇ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದ ಸ್ವರೂಪದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಯಾವ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಅನಂತಾನಂತ ಆಕಾಶವಿದೆ ಅದು ಸ್ವಯಂ ತನ್ನ ಆಧಾರದಿಂದ ಇದೆ. ಅದರ ತೀರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೀವ,ಪುದ್ಗಲ, ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಕಾಲ ಮೊದಲಾದವು ಎಷ್ಟು ಆಕಾಶದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆ ಅದು **ಲೋಕ**ವಿದೆ. ಆ ಲೋಕವು ಯಾರಿಂದಲೂ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಇಲ್ಲ, ಅದು ಅನಾದಿ ನಿಧನವಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಅನ್ಯವಾದಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ – ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಕರ್ತೃವು ಓರ್ವ ಈಶ್ವರನಿದ್ದಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕರ್ತೃವು ಮಾಡಿದಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೂ ಸತ್ ರೂಪ ವಸ್ತುವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಅವನಿಗೆ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ – ಮಾಡಿದಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೂ ಸತ್ ರೂಪ ವಸ್ತುವು ಇಲ್ಲದಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡಿದರು ? ಈಶ್ವರನೂ ಸತ್ ವಸ್ತುವಿದ್ದಾನೆ, ಈಶ್ವರನನ್ನು ಮಾಡುವಂಥವರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದು.

ಅವನು ಹೇಳಬಹುದು – ಈ ಈಶ್ವರನ ಕರ್ತೃವೂ ಬೇರೊಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡಿದರು ? ಆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಕರ್ತೃವು ಬೇರೊಬ್ಬನೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಆ ಬೇರೊಬ್ಬನನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡಿದರು ? ಇದೇ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಅನವಸ್ಥೆಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ದೋಷವು ಬರುವುದು.

ಮತ್ತೆ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ – ಮೊದಲು ಸೃಷ್ಟಿಯ ರಚನೆಯಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಹೊರಗೆ ಈಶ್ವರನು ಎಲ್ಲಿದ್ದನು ? ಮತ್ತು ಯಾವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಈಶ್ವರನು ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ ? ಈಶ್ವರನು ಅವನು ಜಗತ್ತಿಲ್ಲದೆ ನಿರಾಧಾರನಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲದಿಂದ ವಿದ್ಯಮಾನನಿದ್ದರೆ ಅವನು ಎಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದನು ? ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಎಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದನು ? ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಯಾವುದರ ಆಧಾರದಿಂದ ಇದೆಯೆಂದು ಹೇಳುವೆ **ಅದು ಯಾವುದರ ಆಧಾರದಿಂದ ಇದೆ ?**

ನೀನು ಹೇಳಬಹುದು – ಅದರ ಆಧಾರವು ಬೇರೆಯಿದೆ. ಅದರದು ಅನ್ಯ ಆಧಾರವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಆ ಅನ್ಯ ಆಧಾರದ ಅಧಾರ ಯಾವುದಿದೆ ? ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕೂಡ ಅನವಸ್ಥದೋಷವು ಬಂದು ಬಿಡುವುದು.

ಹೀಗೂ ಹೇಳಬಹುದು – ನಿರಾಧಾರದಲ್ಲಿ, ಅನಾದಿ ನಿಧನದಿಂದ ತರ್ಕವು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಹಾಗೆಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕರ್ತೃವೆಂದು ಹೇಳುವುದೂ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಯೂ ನಿರಾಧಾರ, ಅನಾದಿ ನಿಧನವಿದೆ. ಹಾಗಂತೂ ಸಮಸ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೇ ಅನಾದಿ ನಿಧನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಯಾರ ಮತದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ ಅವರಿಗೇ ದೋಷ ಬರುವುದು.

ಮತ್ತೆ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ - ಜಗತ್ತಂತೂ ಅನೇಕರೂಪವಿದೆ ಅದನ್ನು ಏಕರೂಪ ಈಶ್ವರನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ - ನಿರ್ಮಿಸುವಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಮರ್ಥನಾದನು ? ಈಶ್ವರನಂತೂ ಶರೀರ ರಹಿತ ಅಮೂರ್ತಿಕನಿದ್ದಾನೆ. ಅಮೂರ್ತಿಕನಿಂದ ಶರೀರ ಮೊದಲಾದ ಮೂರ್ತಿಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ ? ಅಮೂರ್ತಿಕನಿಂದ ಮೂರ್ತಿಕವನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ ? ಉಪಕರಣ ಹಾಗೂ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಲೋಕವನ್ನು ಯಾವ ಸಾಧನದಿಂದ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ? ಏಕೆಂದರೆ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವಿನ ರಚನೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆಯಿಲ್ಲದ ಸಮರ್ಥ ಕುಂಭಕಾರನು ಕೂಡ ಕೊಡದ ರಚನೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು - ಈಶ್ವರನು ಮೊದಲು ಸಾಮಗ್ರಿ ರಚಿಸಿದನು ಅನಂತರ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. **ಹಾಗೆಂದರೆ ಪುನಃ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.** ಆ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಯಾವುದರಿಂದ ಮಾಡಿದನು ? ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕೂಡ ಅನವಸ್ಥಾ ದೋಷವು ಬರುವುದು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು - ಜಗತ್ತು ನಿರ್ಮಾಣ ಯೋಗ್ಯ **ಸಾಮಗ್ರಿ**ಗಳಂತೂ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಮಾಡದೆಯೇ ಸಿದ್ಧವಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಂದರೆ ಲೋಕವನ್ನು ಕೂಡ **ಸ್ವಯಂಸಿದ್ಧ**ವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಬಂದು ಬಿಡುವುದು. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಲೋಕದ ಕರ್ತೃವನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವುದು ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಲೋಕವನ್ನು ಕೂಡ ಸ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧವೆಂದು ಮನ್ನಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬಂದು ಬಿಡುವುದು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು - ಈಶ್ವರನು ಸಮರ್ಥನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಸಾಮಗ್ರಿಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಲೋಕವನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. ಹಾಗೆಂದರೆ ಇಂಥ **'ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರ'** ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ರಹಿತ ನಿಮ್ಮ ಕಥನವು ಯಾರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗುವುದು? ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಾಡುವ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಯಾರು ತಡೆಯುತ್ತಾರೆ? ಎಲ್ಲಿ 'ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರ'ವೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಿ ಅಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ (ವಿವೇಕ, ತರ್ಕ, ನ್ಯಾಯ) ಯಾರದು ಎಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಿತು ?

ನಾವು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ - ಈಶ್ವರನು ಕೃತಾರ್ಥನಿದ್ದಾನೆಯೋ ಅಥವಾ ಅಕೃತಾರ್ಥನಿದ್ದಾನೆಯೋ ? ಕೃತಕೃತ್ಯನಿದ್ದಾನೆಯೋ ಅಥವಾ ಅಕೃತಕೃತ್ಯನಿದ್ದಾನೆಯೋ ? ಕೃತಾರ್ಥನಿದ್ದವನಿಗೆ ಮಾಡುವುದೇನೂ ಬಾಕಿ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಆ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ರಚನೆ ಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯು ಹೇಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು ?

ಅಕೃತಾರ್ಥನೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಯಾವನು ಅಕೃತಾರ್ಥನಿರುವನು ಅವನು ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನು ರಚಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕುಂಭಕಾರನ ಹಾಗೆ ಸಮರ್ಥನಾಗಲಾರನು. ಅಕೃತಾರ್ಥ ಕುಂಭಕಾರನು ಕೂಡ ಒಂದು ಕೊಡವನ್ನು ಮಾಡಿ ತನ್ನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥನೆಂದು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ, ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನ ರಚನೆ ಮಾಡುವುದಂತೂ ಅಕೃತಾರ್ಥನಿಂದ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಅಕೃತಾರ್ಥನೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿದರೆ ಅವನು ಒಂದೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ದುಃಖಿಯಾಗುತ್ತ ಅನಂತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಹೇಗೆ ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವನು ? ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಕೂಡ ಜಗತ್ತಿನ ಕರ್ತಾತನವು ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಈಶ್ವರನನ್ನು ಅಮೂರ್ತಿಕ, ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ, ನಿರ್ವಿಕಾರನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಈಶ್ವರನು ಜಗತ್ತನ್ನು ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಏಕೆ ಮಾಡುವನು ? **ಅಮೂರ್ತಿಕ**ದಿಂದಂತೂ ಮೂರ್ತಿಕ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ **ವ್ಯಾಪಿಸು**ವಂಥದ್ದು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಯಾವನು **ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ** ಎಂದರೆ (ಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅಸಮರ್ಥ) ಕ್ರಿಯಾ ರಹಿತನಿರುವನು ಅವನಿಂದ ರಚನೆಯ ಕ್ರಿಯೆಯು ಹೇಗೆ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ ?

ಯಾವನು **ವ್ಯಾಪಕ**ನಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಅವನಿಂದ ಲೋಕದ ರಚನೆಯು ಹೇಗೆ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ ? ಅವನಂತೂ ಅನಾದಿಯಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈಶ್ವರನನ್ನು ವಿಕ್ರಿಯಾರಹಿತ ನಿರ್ವಿಕಾರನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ರಚನೆ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ವಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಸಂಭವವಿಲ್ಲ.

ಈಶ್ವರನು ಸೃಷ್ಟಿಯ ರಚನೆ ಮಾಡಿದನು ಅದನ್ನು ಯಾವ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದನು ? ಈಶ್ವರನಂತೂ ಕೃತಾರ್ಥನಿದ್ದಾನೆ, ಅವನಿಗೆ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷ ಈ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಮಾಡುವುದು ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ರಚನೆ ಮಾಡಿ ಯಾವ ಫಲ ಬಯಸುವನು ? **ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೆ ಮೂರ್ಖನು ಕೂಡ ಯಾವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.**

ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು – ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವಿರಲಿಲ್ಲ, ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಈ **ಅನರ್ಥರೂಪ ಕಾರ್ಯ** ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಬಂತು.

ಮತ್ತೆ ಹೇಳಬಹುದು – ಇದು ಈಶ್ವರನ ಕ್ರೀಡೆಯಿದೆ, ಹಾಗಾದರೆ ಅದು ಮೋಹದ ಸಂತಾನ- ಕ್ರಮವಾಯಿತು. ಕ್ರೀಡೆಯನ್ನಂತೂ ಅಜ್ಞಾನೀ ಮೋಹೀ ಬಾಲಕನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಅಥವಾ ಯಾವನು ದುಃಖಿಯಿದ್ದಾನೆ ಅವನು ಕ್ರೀಡೆ ಮಾಡಿ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕ್ರೀಡೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಒಂದು ವೇಳೆ ಈಶ್ವರನು ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರೆ ಸಮಸ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಜ್ವಲ, ಸುಖಕಾರಕ, ಮನೋಹರ, ರೂಪುವುಳ್ಳವುಗಳನ್ನೇ ಏಕೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಿಲ್ಲ ? ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟೋ ದರಿದ್ರಿ, ಅದೆಷ್ಟೋ ರೋಗೀ, ಅದೆಷ್ಟೋ ಕುರೂಪಿ, ಅದೆಷ್ಟೋ ಕುಬುದ್ಧಿ, ಅದೆಷ್ಟೋ ನೀಚ ಜಾತಿಯವರನ್ನೇಕೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು ? ವಿಷ, ಮುಳ್ಳು, ಮಲ, ಮೂತ್ರ, ದುರ್ಗಂಧ ಮೊದಲಾದುವನ್ನೇಕೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ ? ದುಷ್ಟ, ಮ್ಲೇಚ್ಛ, ಭಿಲ್ಲ, ಚಾಂಡಾಲ ಮೊದಲಾದವರನ್ನೇಕೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ?

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ – ಯಾವನು ಅಧಿಕ ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಚತುರನಿರುತ್ತಾನೆ ಅವನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸುಂದರವನ್ನಾಗಿಯೇ ಮಾಡಲಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ, ತಾವು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಾರೂ ಕೆಡಿಸಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ನಾವು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ – ಈಶ್ವರನು ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಸಮರ್ಥ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಧೀನನಾಗಿ ಗ್ಲಾನಿರೂಪ, ಭಯಾನಕ, ದುಃಖದಾಯಕ, ವಿದ್ರೂಪ ರಚನೆಯನ್ನೇಕೆ ಮಾಡಿದನು ?

ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು – ಜೀವನು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ಮೋಪಾರ್ಜನೆ ಮಾಡಿದನು ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಅವನಿಗೆ ಶರೀರ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಸಾಮಗ್ರಿ ಮಾಡಿದನು. **ಹಾಗೆಂದರೆ ಅವನ ಈಶ್ವರತನವೇನು ಉಳಿಯಿತು ?** ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ನೇಕಾರನಿಗೆ ಜನುಗಾದ ನೂಲು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವನು ಜನುಗು ಬಟ್ಟೆ ನೇಯ್ದು ಕೊಡುವನು, ದಪ್ಪ ನೂಲು ಕೊಟ್ಟರೆ ದಪ್ಪ ಬಟ್ಟೆ ನೇಯ್ದು ಕೊಡುವನು, ಅದರಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನ ಈಶ್ವರತನವು ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ – ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವರು ಈಶ್ವರನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಈಶ್ವರನು ಮಾಡಿಸಿದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ ಅಥವಾ ಈಶ್ವರನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಬಲವಂತತೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ ?

ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು – ಈಶ್ವರನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದರೆ ಅವನು ಈಶ್ವರನಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಅನಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯವನ್ನೇಕೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ ? ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ದುರಾಚಾರಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಯಾರೂ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೂ ಹೇಳಬಹುದು – ಈಶ್ವರನ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದರೆ ಈಶ್ವರನ ಈಶ್ವರತನ ಮತ್ತು ಕರ್ತಾತನವು ಎಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಿತು ? ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಾವೇ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಕರ್ತೃಗಳಾದರು.

ಇನ್ನೂ ಹೇಳಬಹುದು – ಕಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಕರ್ಮ ಮಾಡಿದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಈಶ್ವರನ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆಯೆಂದರೆ ಇಂಥ ಸ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧ ವಸ್ತುವನ್ನು – ಜಗತ್ತನ್ನು ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಈಶ್ವರನು ಮಾಡಿದುದೆಂದು ವ್ಯರ್ಥವೇಕೆ ಹೇಳುವಿರಿ ? ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಪುಷ್ಟ ಮಾಡುವುದು ಅದು ಮಹಾ ಅನರ್ಥದ ಕಾರ್ಯವಿದೆ.

ಮತ್ತೆ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ – ಈಶ್ವರನು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯವಿಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ತೋರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆಂದರೆ ಸಮಸ್ತ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುಖಮಯ, ಉಪದ್ರವ ರಹಿತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು, ಆದರೆ ದುಃಖಮಯ, ದರಿದ್ರಮಯ, ವಿಯೋಗಮಯವನ್ನೇಕೆ ಮಾಡಿದನು ? ಈ ಪ್ರಕಾರ ಈಶ್ವರತನವಂತೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ !

ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು – ಈಶ್ವರನು ಭಕ್ತರನ್ನು ಸುಖಿ ಮಾಡಿದನು ಮತ್ತು ದುಷ್ಟರನ್ನು ದುಃಖಿ ಮಾಡಿದನು.

ಹೀಗೆ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ – ಈಶ್ವರನಾಗಿಯೂ ಅವನು ದುಷ್ಟರನ್ನೇಕೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು ? ಎಲ್ಲರನ್ನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮ್ಲೇಚ್ಛ ಮೊದಲಾಗಿ ತನ್ನ ದ್ರೋಹಿಗಳನ್ನೇಕೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು ?

ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು – ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಮೊದಲು ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವಿರಲಿಲ್ಲ, ನಂತರ ದುಷ್ಟರಾಗಿ ಕಂಡವರಿಗೆ ದಂಡನೆ ಮಾಡಿದನು. ಇದರಿಂದಂತೂ ಈಶ್ವರನ ಅಜ್ಞಾನವಶತೆಯು ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಓರ್ವ ಅಜ್ಞಾನಿಯ ರಚನೆಯಿದೆಯೆಂದಾಯಿತು.

ಮತ್ತ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ – ಈಶ್ವರನು ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರೆ ಜಗತ್ತು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ವಿದ್ಯಮಾನವಿತ್ತು ಅದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆಯೋ ಅಥವಾ ಅತ್ಯಂತ ಅಸತ್ (ಮೊದಲು ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ). ಅದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆಯೋ ? ವಿದ್ಯಮಾನವಿರುವುದನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರೆ ಯಾವುದು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸತ್ ರೂಪವಾಗಿ ವಿದ್ಯಮಾನವಿತ್ತು ಅದನ್ನು ಯಾರೇನು ಮಾಡುವರು ? ಅತ್ಯಂತ ಅಸತ್‌ವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರೆ ಅದಂತೂ ಆಕಾಶ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಸಮಾನ ಅವಸ್ತುವೆಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಗುವುದು.

ಈಶ್ವರನನ್ನು ಮುಕ್ತನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ - ಮಾಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನನಿರುತ್ತಾನೆ, ಅವನಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ರಚಿಸುವ ಇಚ್ಛೆ ಹೇಗಾಗುವುದು ? ಮಾಡುವ - ಮಾಡಿಸುವ ಚಿಂತೆಯು ಮುಕ್ತನಿಗಿರುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. ಈಶ್ವರನು ಮುಕ್ತನಿಲ್ಲ ಸಂಸಾರಿಯಿದ್ದರೆ ಅವನು ನಮ್ಮ ಸಮಾನನೇ ಇದ್ದಾನೆ, ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತು ಅವನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹೇಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದು ? **ಆದುದರಿಂದ ನೀವು ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಈಶ್ವರ ಕೃತವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿಲ್ಲ,** ಮೊದಲಂತೂ ಜಗತ್ತನ್ನು ತಾವೇ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ನಂತರ ತಾವೇ ಅದರ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಇದು ಅವನದು ಮಹಾನ ಅಧರ್ಮವಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು – ದೈತ್ಯ ಮೊದಲಾದ ದುಷ್ಟರು ಬಹಳಷ್ಟು ಏಕತ್ರಿತರಾಗಿ ಹೋದರೆ ಅವರನ್ನು ಹೊಡೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಹಾಗೆಂದರೆ ದೈತ್ಯ ಮೊದಲಾದ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಮೊದಲು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕೇಕೆ ? ಅವರು ದುಷ್ಟರಾಗಿ ಹೋಗಬಹುದುದೆಂದು ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಜ್ಞಾನವಿರದಿದ್ದರೆ ಈಶ್ವರನು ಮಹಾ ಅಜ್ಞಾನಿಯೆಂದು ಸಿದ್ಧನಾಗುವನು. ಅವನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೆ ಈಶ್ವರನು ಮಹಾದುಃಖಿಯೆಂದೂ ಸಿದ್ಧನಾಗುವನು. ಅವನು ಹೊಸ- ಹೊಸ ರಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ದೋಷವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಾನೆ, ಹುಡುಕುತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಾನೆ, ದುಃಖದ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಬಚ್ಚಿಡುತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಾನೆ, ದುಷ್ಟರನ್ನು ಹೊಡೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ಉಪಾಯ, ಸಹಾಯ, ವೇಷ, ಶಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾಕ್ಲೇಶದಿಂದ ಜನ್ಮ ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿಯಂತೂ ಅಜ್ಞಾನ, ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಮೋಹ ಮೊದಲಾದ (ಮೂರ್ತಿಕ, ಸಕ್ರಿಯ, ಅವ್ಯಾಪಿ, ವಿಕಾರೀ, ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನ, ಕ್ರೀಡೆ, ದುಷ್ಟತೆ, ಸಂಹಾರೀ, ಅಧರ್ಮಿ, ದುಃಖೀ, ಭಯಭೀತ, ಅಲ್ಪಶಕ್ತಿವಂತ,

ಅಲ್ಪಜ್ಞ, ಚಿಂತಾಯುಕ್ತ, ಅಕರ್ತೃ ಮೊದಲಾದ) **ಅನೇಕ ದೋಷಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.** (ಆ ಈಶ್ವರನು ಪೂರ್ಣ, ಸುಖೀ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯುಕ್ತ, ಮುಕ್ತ, ವೀತರಾಗಿಯಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.)

ಆದುದರಿಂದ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳ ಮೂಲಕ ರಚಿಸಲಾದ ಅಸತ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಕ್ಲೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ವೀತರಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞರು ಹೇಳಿದ ಅನಾದಿ ನಿಧನ ಸ್ವಯಂಸಿದ್ಧ ಲೋಕದ ಸ್ವರೂಪ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಜೀವ, ಪುದ್ಗಲ, ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಆಕಾಶ, ಕಾಲವೆಂಬ ಈ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳು ಅನಾದಿ ನಿಧನವಿವೆ. ಅಸತ್‌ವನ್ನು ಸತ್ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಮರ್ಥರಿಲ್ಲ. **ಯಾವುದು ಸತ್‌ವಸ್ತುವಿದೆ ಅದರ ನಾಶವೆಂದೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಅಸತ್‌ದ ಉತ್ಪಾದವೆಂದೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಈ ಉತ್ಪಾದ ವ್ಯಯಗಳನ್ನಂತೂ ಪರ್ಯಾಯಾರ್ಥಿಕನಯದಿಂದ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.**

ಎಷ್ಟು ಚೇತನ-ಅಚೇತನ ಪದಾರ್ಥಗಳಿವೆ ಅವು ದ್ರವ್ಯತನದಿಂದ ಎಂದೂ ಉತ್ಪನ್ನವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ನಷ್ಟವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮಯ-ಸಮಯಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಪರ್ಯಾಯದ ನಾಶ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಪರ್ಯಾಯದ ಉತ್ಪಾದವಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ದ್ರವ್ಯವು ಧ್ರೌವ್ಯವಿದೆ, ಅದು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ನಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದು, ವಿನಾಶವಾಗುವುದು ಪರ್ಯಾಯದ್ದಾಗುತ್ತದೆ, ಪರ್ಯಾಯವು ಏಕರೂಪವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ದ್ರವ್ಯಗಳ ನಾಶವೆಂದೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳ ಸಮುದಾಯವೇ ಲೋಕವಿದೆ, ಅನ್ಯವಸ್ತುರೂಪವಾಗಿ ಲೋಕವಿಲ್ಲ.

ದ್ವಾದಶ ಭಾವನೆ : ಈ ಸಂಸ್ಥಾನವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಹನ್ನೆರಡು ಭಾವನೆಗಳ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಿದೆ. ಅನಿತ್ಯ, ಅಶರಣ, ಸಂಸಾರ, ಏಕತ್ವ ಅನ್ಯತ್ವ ಅಶುಚಿ, ಆಸ್ರವ, ಸಂವರ, ನಿರ್ಜರೆ, ಲೋಕ, ಬೋಧಿದುರ್ಲಭ ಮತ್ತು ಧರ್ಮವೆಂದು ಇವು ಹನ್ನೆರಡು ಭಾವನೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ತೀರ್ಥಂಕರ ಭಗವಂತರು ಕೂಡ ಇವುಗಳ ಸ್ವಭಾವದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಸಂಸಾರ-ಶರೀರ-ಭೋಗಗಳಿಂದ ವಿರಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಭಾವನೆಗಳು ವೈರಾಗ್ಯದ ಮಾತೆಯಿವೆ, ಸಮಸ್ತ ಜೀವಗಳ ಹಿತ ಮಾಡುವಂಥವಿವೆ, ಅನೇಕ ದುಃಖಗಳಿಂದ ಆವರಿಸಿದ ಸಂಸಾರೀ ಜೀವಗಳಿಗೆ ಈ ಭಾವನೆಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಆಶ್ರಯರೂಪವಿವೆ.

ದುಃಖರೂಪದ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಸುಡುತ್ತಿರುವ ಜೀವಗಳಿಗೆ ಶೀತಲ ಕಮಲವನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿವಾಸದ ಸಮಾನವಿವೆ, ಪರಮಾರ್ಥಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವಂಥವಿವೆ, ತತ್ತ್ವದ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿಸುವಂಥವಿವೆ, ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವವನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡಿಸುವಂಥವಿವೆ, ಅಶುಭ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ನಷ್ಟ ಮಾಡುವಂಥವಿವೆ. ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಭಾವನೆಗಳ ಸಮಾನವಾಗಿ ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಹಿತಕಾರಕವಿಲ್ಲ, ಇವು ದ್ವಾದಶಾಂಗದ ಸಾರವಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸಂಸ್ಥಾನ ವಿಚಯ ಧರ್ಮಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಭಾವಸಹಿತ ಹನ್ನೆರಡು ಭಾವನೆಗಳ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅನಿತ್ಯ ಭಾವನೆ : ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅನಿತ್ಯ ಭಾವನೆಯ ಸ್ವರೂಪದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವ, ಮನುಷ್ಯ, ತಿರ್ಯಂಚ ಇವೆಲ್ಲವು ನೀರ ಬೊಬ್ಬುಳಿಕೆಯ ಸಮಾನ, ಆರಳೆಯ ಕಿಚ್ಚಿನ ಸಮಾನ ವಿನಾಶಶೀಲವಿವೆ, ನೋಡು-ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ವಿಲಯವಾಗಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಋದ್ಧಿ, ಸಂಪತ್ತು, ಪರಿಕರಗಳು ಸ್ವಪ್ನದ ಸಮಾನವಿವೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ವಸ್ತುವು ಪುನಃ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಆ ಪ್ರಕಾರ ವಿನಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ, ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಧನ, ಯೌವ್ವನ, ಜೀವನ, ಪರಿವಾರಗಳೆಲ್ಲವು ಕ್ಷಣಭಂಗುರವಿವೆ. ಸಂಸಾರೀ ಜೀವರುಗಳು ಅವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪ ತಮ್ಮ ಹಿತವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪದ ಪರಿಚಯವಾಯಿತೆಂದರೆ ಪರವನ್ನು ತಮ್ಮದೆಂದು ಹೇಗೆ ಮನ್ನಿಸುವರು ?

ಸಮಸ್ತ ಇಂದ್ರಿಯಜನ್ಯ ಸುಖಗಳು ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರವಿವೆ, ಅವು ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲಿನ ವರ್ಣದ ಸಮಾನ ನೋಡು-ನೋಡುತ್ತ ವಿಲೀನವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ, ಯೌವನದ ಆವೇಶವು ಕಿಸುಸಂಜೆಯ ರಂಜನೆಯ ಸಮಾನ ಕ್ಷಣ-ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. **ಆದುದರಿಂದ ಈ ನನ್ನ ಗ್ರಾಮ, ನನ್ನ ರಾಜ್ಯ, ನನ್ನ ಮನೆ, ನನ್ನ ಧನ, ನನ್ನ**

ಕುಟುಂಬವೆಂದು ವಿಕಲ್ಪ ಮಾಡುವುದು ಮಹಾ ಮೋಹದ ಪ್ರಭಾವವಿದೆ. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಿಲಯವಾಗಿ ಹೋಗುವವು. ಅವನ್ನು ನೋಡುವ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನಷ್ಟವಾಗುವವು ಆದುದರಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ಹಿತದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು.

ಹೇಗೆ ಒಂದು ನೌಕೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೇಶಗಳ ಅನೇಕ ಜಾತಿಯ ಮನುಷ್ಯರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ದಡ ತಲುಪಿದ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಕುಲರೂಪದ ನೌಕೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗತಿಗಳಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಇರತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಆಯು ಪೂರ್ಣವಾದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳ ಅನುಸಾರ ನಾಲ್ಕೂ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ದೇಹದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀ, ಪುತ್ರ, ಮಿತ್ರ, ಬಂಧು ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ತನ್ನವರೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ ರಾಗಿಯಾಗುತ್ತಿರುವೆ, ಆ ದೇಹವು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ, ಜೀವವು ತಿಂದು ಹಾಕಿದರೆ ಮಲ, ಕ್ರಿಮಿ ಕಳೇವರರೂಪವಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಪರಮಾಣುವು ನೆಲ ಮತ್ತು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅನಂತವಿಭಾಗರೂಪವಾಗಿ ಹರಡಿ ಹೋಗುವವು, ಪುನಃ ಎಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದು ?

ಅವರ ಸಂಬಂಧವು ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಾರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಸ್ತ್ರೀ, ಪುತ್ರ, ಮಿತ್ರ, ಕುಟುಂಬ ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಿ ಮಮತೆ ಮಾಡಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವುದು ಮಹಾ ಅನರ್ಥವಿದೆ. ಯಾವ ಪುತ್ರ, ಸ್ತ್ರೀ, ಬಂಧು, ಮಿತ್ರ, ಯಜಮಾನ, ಸೇವಕ ಮೊದಲಾದವರೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಸುಖದಿಂದ ಜೀವಿಸಬಯಸುವಿಯೋ, ಆ ಎಲ್ಲ ಕುಟುಂಬ ಮೊದಲಾದ ಜನರು ಶರದಕಾಲದ ಮೇಘ ಮಾಲೆಯ ಸಮಾನ ಚದುರಿ ಹೋಗುವರು. ಇಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ಅದು ಹಾಗೇ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಚದುರಿ ಹೋಗುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು !

ಯಾವ ರಾಜ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ, ಭೂಮಿಯ ಸಲುವಾಗಿ; ಅಂಗಡಿ, ಮನೆ, ಆಜೀವಿಕೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಹಿಂಸೆ, ಅಸತ್ಯ, ಛಲ, ಕಪಟದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ; ಸಾತ್ವಿಕ ಜನರನ್ನು ವಂಚಿಸುತ್ತಿರುವೆ; ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿ ನಿರ್ಬಲರ ಧನ ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆ; ಆ ಎಲ್ಲ ಪರಿಗ್ರಹದ ಸಂಬಂಧವು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಅಲ್ಪ ಜೀವನದ ಸಲುವಾಗಿ ನರಕ-ತಿರ್ಯಂಚ ಗತಿಯ ಅನಂತಕಾಲವರೆಗಿನ ಸಲುವಾಗಿ ಅನಂತ ದುಃಖಗಳ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಬೇಡ. ಅವುಗಳ ಸ್ವಾಮಿತ್ವದ ಅಭಿಮಾನ ಮಾಡಿ ಅನೇಕ ಜೀವರುಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಅನೇಕರು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈಗಲಾದರೂ ಮಮತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಅನ್ಯಾಯದ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮನ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಬಂಧು, ಪುತ್ರ, ಮಿತ್ರ, ಕುಟುಂಬ ಮೊದಲಾದವರೊಡನೆ ವಾಸಿಸುವುದು ಹೇಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಗ್ರೀಷ್ಮ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾರ್ಗಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ವೃಕ್ಷದ ಛಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೇಶಗಳ ಪಥಿಕರು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಇವರು ಕೂಡ ಕುಲರೂಪ ವೃಕ್ಷದ ಛಾಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಕರ್ಮದ ಅನುಸಾರ ಅನೇಕಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಮನ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಹಿತ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕರಿದ್ದಾರೆ, ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರ ಸುಖದ ಸಮಾನ (ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸುಖ) ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯ ರಾಗವು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆ ಒಂದು ಪಕ್ಷಿಯು ಯಾವ ಪೂರ್ವ ಸಂಕೇತವಿಲ್ಲದೆಯೇ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಪ್ರಾತಃಕಾಲವಾದ ನಂತರ ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಕುಟುಂಬದ ಜನರು ಯಾವ ಸಂಕೇತವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಕರ್ಮದ ವಶರಾಗಿ ಏಕತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪುನಃ ಚದುರಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಸಮಸ್ತ ಧನ, ಸಂಪತ್ತು, ಆಜ್ಞೆ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ರಾಜ್ಯ, ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ನೋಡು-ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ವಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಯೌವ್ವನವಂತೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಲಿನಂತೆ ಹೊರಟು

ಹೋಗುವುದು. ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಗ್ರಹ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳಂತೂ ಅಸ್ತವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ, ಪುನಃ ಉದಯವಾಗುತ್ತವೆ, ವಸಂತ-ಗ್ರೀಷ್ಮ ಮೊದಲಾದ ಋತುಗಳು ಕೂಡ ಪುನಃ-ಪುನಃ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ನಷ್ಟವಾದ ಇಂದ್ರಿಯ, ಯೌವ್ವನ, ಆಯು, ಕಾಯಗಳು ಪುನಃ ಮರಳಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಪರ್ವತದಿಂದ ಉರುಳುವ ನದಿಯ ತರಂಗಗಳು ನಿಂತುಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತವೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಆಯುವು ಕೂಡ ಕ್ಷಣ-ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಜೀವನವು ಯಾವ ದೇಹದ ಆಧೀನವಿದೆ ಆ ದೇಹವನ್ನು ಜರ್ಜರಿತ ಮಾಡುತ್ತ ಜರೆಯು ಸಮಯ-ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತಿದೆ. ಆ ಜರೆಯು ಯೌವನರೂಪದ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಸುಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ದಾವಾಗ್ನಿಯ ಸಮಾನವಿದೆ. ಸೌಭಾಗ್ಯರೂಪದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಗೆ ಆಣೆಕಲ್ಲಿನ ಮಳೆಯ ಸಮಾನವಿದೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪ್ರೀತಿರೂಪದ ಜಿಂಕೆಗೆ ವ್ಯಾಘ್ರದ ಸಮಾನವಿದೆ, ಜ್ಞಾನನೇತ್ರವನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡಲು ಧೂಳದ ವೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಾನವಿದೆ, ತಪರೂಪದ ಕಮಲವನಕ್ಕೆ ಹಿಮಯುಕ್ತ ಹವೆಯ ಸಮಾನವಿದೆ, ದೀನತೆಯನ್ನುತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವ ಮಾತೆಯಿದೆ, ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವಲ್ಲಿ ದಾದಿಯ ಸಮಾನವಿದೆ, ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರವಿದೆ, ರೂಪ ಧನವನ್ನು ಹರಣ ಮಾಡುವಂಥದ್ದಿದೆ, ಬಲವನ್ನು ನಷ್ಟಗೊಳಿಸುವಂಥದ್ದಿದೆ, ಜಂಘಾಬಲವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವಂಥದ್ದಿದೆ, ಆಲಸ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂಥದ್ದಿದೆ, ಸ್ಮರಣ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಷ್ಟ ಮಾಡುವಂಥದ್ದಿದೆ ಈ ಜರೆಯು ವೃದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯೇ ಇದೆ. ಮರಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವಂಥ ದೂತಿಯ ಸಮಾನವಿರುವ ಜರೆಯು ವೃದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯೇ ಇದೆ. ಮರಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವಂಥ ದೂತಿಯ ಸಮಾನವಿರುವ ಜರೆಯು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಹಿತವನ್ನು ವಿಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿ ನಿಷ್ಠುರವಾಗುವುದು ಇದು ಮಹಾ ಅನರ್ಥವಿದೆ. **ಪುನಃ ಪುನಃ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮ ಮೊದಲಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ.**

ಎಷ್ಟು ನೇತ್ರೇಂದ್ರಿಯಗಳ ತೇಜವಿದೆ. ಅದು ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಸಮಸ್ತ ಸಂಯೋಗಗಳನ್ನು ವಿಯೋಗರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಈ ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡಿ ಯಾರು-ಯಾರು ನಷ್ಟರಾಗಿ ಹೋಗಿಲ್ಲ? ಆ ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಗಳೂ ವಿಲಯವಾಗಿ ಹೋಗುವವು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುವವು. ಯಾವುದರ ಸಲುವಾಗಿ ಆತ್ಮಹಿತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಘೋರ ಪಾಪರೂಪದ ದುರ್ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ ? ಯಾವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗ ಮಾಡಿ ಹೆಚ್ಚು-ಹೆಚ್ಚು ಲೀನನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆ, ಆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳು ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ದಾಹವನ್ನುತ್ಪನ್ನ ಮಾಡಿಸಿ ವಿನಾಶ ಮಾಡುವವು. ಶರೀರವನ್ನು ನಿರಂತರ ರೋಗಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು, ಸಮಸ್ತ ಜೀವಗಳನ್ನು ಮರಣದಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು, ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ವಿನಾಶದ ಸನ್ಮುಖವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಎಷ್ಟು ಸಂಯೋಗಗಳಿವೆ ಅವುಗಳ ವಿಯೋಗವು ನಿಯಮದಿಂದ ಆಗುವುದು.

ಈ ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಗಳು ಆತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆಸುವಂಥವಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ಮೂರು ಲೋಕವು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ವಿಷಯಗಳ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಸುಖ ಬಯಸುವುದೆಂದರೆ ಜೀವಿತವಿರುವ ಸಲುವಾಗಿ ವಿಷಪ್ರಾಶನ ಮಾಡುವುದು, ಶೀತಲತೆ ಪಡೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದು, ಮಿಷ್ಟ ಭೋಜನದ ಸಲುವಾಗಿ ವಿಷದ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿದ ಸಮಾನವಿದೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳು ಮಹಾಮೋಹಮದವನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವಂಥವುಗಳಿವೆ ಇವುಗಳ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಆತ್ಮನ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಮರಣವು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬರುವುದು. ಈ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮ, ಈ ಜಿನೇಂದ್ರರ ಧರ್ಮವು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ನಂತರ ದೊರಕುವುದು ಅನಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭವಿದೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ನದಿಯ ತರಂಗಗಳು ನಿರಂತರ ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ, ಮರಳಿ ಎಂದೂ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಆಯು, ಕಾಯ, ರೂಪು, ಬಲ, ಲಾವಣ್ಯ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಶಕ್ತಿಯು ಒಮ್ಮೆ ಹೊರಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಪ್ರೀತಿಯ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುತ್ರರುಗಳು ಎದುರಿಗೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಅವರ ಸಂಯೋಗವು ನಿರಂತರ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಸ್ವಪ್ನದ ಸಂಯೋಗದ ಸಮಾನವಿದೆ. ಅವರ ಸಲುವಾಗಿ ಅನೀತಿ-ಪಾಪ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಶೀಘ್ರ ವ್ರತ-ಸಂಯಮಗಳ ಧಾರಣ ಮಾಡು. ಈ ಜಗತ್ತು ಜನರಿಗೆ ಇಂದ್ರಜಾಲದ ಸಮಾನ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನುತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವಂಥದ್ದಿದೆ. ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಧನ, ಯೌವ್ವನ, ಜೀವನ, ಸ್ವಜನ, ಪರಜನರ ಸಮಾಗಮದಲ್ಲಿ ಜೀವನು ಅಂಧನಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಧನ-ಸಂಪತ್ತು ಕೂಡ ಸ್ಥಿರವುಳಿಯಲಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಅನ್ಯ ಪುಣ್ಯಹೀನರದು ಹೇಗೆ ಉಳಿಯುವುದು ? ಯೌವನವಂತೂ ಜರೆಯ ಮೂಲಕ ನಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಜೀವನವಂತೂ ಮರಣಸಹಿತವೇ ಇದೆ. ಸ್ವಜನ-ಪರಜನರು ವಿಯೋಗದ ಸನ್ಮುಖರೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಯಾರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಬುದ್ಧಿ ಮಾಡುವುದು ?

ಈ ದೇಹವನ್ನು ನಿತ್ಯ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುವಿರಿ, ಸುಗಂಧ ಬಳೆಯುವಿರಿ, ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುವಿರಿ; ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಆಹಾರ-ಪಾನೀಯ ಮಾಡಿಸುವಿರಿ, ಪುನಃ ಪುನಃ ಅದರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಯ ವ್ಯತೀತ ಮಾಡುವಿರಿ; ಶಯ್ಯೆ, ಆಸನ, ಕಾಮ, ಭೋಗ, ನಿದ್ರೆ, ಶೀತ, ಉಷ್ಣ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸುಖವಿತ್ತು ಅದನ್ನು ಪುಷ್ಟ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ; ಅದರ ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಅಂಧರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದೀರೆಂದರೆ ಭಕ್ಷ್ಯ-ಅಭಕ್ಷ್ಯ, ಯೋಗ್ಯ-ಅಯೋಗ್ಯ, ನ್ಯಾಯ-ಅನ್ಯಾಯದ ವಿಚಾರದಿಂದ ರಹಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಯಶಸ್ಸು ನಾಶವಾಗುವುದು, ಮರಣವಾಗುವುದು, ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು, ನಿಗೋದದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವುದು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನಂತೂ ಎಣಿಕೆಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಈ ಶರೀರವಂತೂ ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ ಹಸಿಕೊಡದ ಸಮಾನ ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುವಂಥದ್ದಿದೆ. ಈ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಕೃತಘ್ನರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದಂತೆ ವಿಪರೀತ ಫಲ ಕೊಡುವಂಥದ್ದಿದೆ, ಸರ್ಪಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆ ಮಿಶ್ರಿತ ಹಾಲು ಕುಡಿಸಿದ ಸಮಾನ ತಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಮಹಾದುಃಖ, ರೋಗ, ಕ್ಲೇಶ, ದುರ್ಧ್ಯಾನ, ಅಸಂಯಮ, ಕುಮರಣ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ನರಕದಲ್ಲಿ ಪತನದ ಕಾರಣವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಶರೀರವನ್ನು ವಿಷಯ ಮೊದಲಾದುವಿಂದ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಪುಷ್ಟ ಮಾಡುವಿರಿ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಆತ್ಮನ ಅಹಿತ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಸಮರ್ಥರಾಗುವಿರಿ. ಒಂದೇ ದಿವಸ ಆಹಾರ ಕೊಡಿದಿದ್ದರೆ ಅತಿಶಯದುಃಖ ಕೊಡುವುದು. ಯಾರು-ಯಾರು ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಅವರೆಲ್ಲರು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟರಾಗಿ ಆತ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅನಂತಾನಂತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ನರಕ-ನಿಗೋದಗಳಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿದ್ದಾರೆ. ಯಾರು ಈ ಶರೀರವನ್ನು ತಪ-ಸಂಯಮದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ಕೃಶ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಅವರೇ ತಮ್ಮ ಹಿತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತವೆ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ತೃಷ್ಣೆಯು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆ ಅಗ್ನಿಯು ಸೌದೆಯಿಂದ ತೃಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಹಾಗೆಯೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯದ ವಿಷಯದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ-ದೊಡ್ಡ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ದೊರೆಗಳೂ ಭ್ರಷ್ಟರಾಗಿ ನರಕದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ, ಉಳಿದವರದೇನು ಹೇಳುವುದು ? ಈ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ದುಃಖದಾಯಕ, ಪರಾಧೀನಗೊಳಿಸುವಂಥ, ನರಕಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುವಂಥವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪ್ರೀತಿ ತೊರೆದು ಅವನ್ನು ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಜನರು ಎಷ್ಟು ನಿಂದ್ಯ ಕರ್ಮ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವರೆಲ್ಲರು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಅಧೀನರಾಗಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ರೂಪದ ಸರ್ಪಗಳ ವಿಷದಿಂದ ಆತ್ಮನ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಕ್ಷಣಭಂಗುರವಿದೆ. ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಕುಲೀನರಲ್ಲಿ ರಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಧೀರರಲ್ಲಿ, ಶೂರರಲ್ಲಿ, ಪಂಡಿತರಲ್ಲಿ, ಮೂರ್ಖರಲ್ಲಿ, ರೂಪವಂತರಲ್ಲಿ, ಕುರೂಪರಲ್ಲಿ, ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಲ್ಲಿ, ಹೇಡಿಗಳಲ್ಲಿ, ಧರ್ಮಾತ್ಮರಲ್ಲಿ, ಅಧರ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ, ಪಾಪಿಗಳಲ್ಲಿ, ಕೃಪಣರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ರಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂತೂ ಯಾವನು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಅವನ ದಾಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಪಾತ್ರ ದಾನಗಳಿಂದ, ಕುತಪಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಜೀವರುಗಳನ್ನು ದುಷ್ಟ ಕುಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ, ಕುಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಮದಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ದುರ್ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಲುಪಿಸುವಂಥದ್ದಿದೆ.

ಈ ಪಂಚಮಕಾಲದಲ್ಲಂತೂ ಕುಪಾತ್ರರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡುವುದರಿಂದ, ಕುತಪ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ, ಮಹಾದುಃಖದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ, ಮಹಾದುಃಖದಿಂದ ಭೋಗಿಸಿ, ಪಾಪಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ, ದಾನ-ಭೋಗವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಆರ್ತಧ್ಯಾನದೊಡನೆ ಮರಣ ಮಾಡಿಸಿ ತಿರ್ಯಂಚಗತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ತೃಷ್ಣೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂಥ, ಮದವನ್ನುತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವಂಥದ್ದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ದುಃಖೀ-ದರಿದ್ರರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ, ಧರ್ಮದ ವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ, ಧರ್ಮದ ಆಯತನಗಳಲ್ಲಿ, ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೋದಿಸುವಲ್ಲಿ, ವೀತರಾಗ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಸುವಲ್ಲಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ಸದುಪಯೋಗ ಮಾಡಬೇಕು. ನ್ಯಾಯದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಬೇಕು. ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಜಲತರಂಗಗಳಂತೆ ಅಸ್ಥಿರವಿರುವುದರಿಂದ ಬೇಗನೆ ದಾನ ಉಪಕಾರ ಮಾಡು. ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಸತ್ತು ಹೋಗುವೆ. **ಯಾರು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ, ದಾನ-ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಮೋಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.**

ಯಾರು ಪಾಪದ ಆರಂಭ ಮಾಡಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಮಹಾ ಮೂರ್ಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಅದನ್ನು ಇತರರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಪರದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಆಳದಲ್ಲಿ ಹೂಳಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಅವರು ಹಗಲಿರುಳೂ ಅದರದೇ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತ ದುರ್ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಸತ್ತು ದುರ್ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ. **ಕೃಪಣನನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕಾವಲುಗಾರ ಮತ್ತು ದಾಸನೆಂದೇ ತಿಳಿಯುವುದು.**

ಆಳವಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೂಳಿ ಇಡುವಂಥವನಂತೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಪಾಷಾಣದ ಸಮಾನ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಹೇಗೆ ನೆಲದೊಳಗೆ ಅನ್ಯ ಪಾಷಾಣಗಳಿರುತ್ತವೆ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು. ಅವನು ದೊರೆಗಳ, ಪಾಲುದಾರರ, ಕುಟುಂಬದವರ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತಮ್ಮ ಶರೀರವಂತೂ ಬೂದಿಯಾಗಿ ಹಾರಿ ಹೋಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆಯಲ್ಲವೇನು ? **ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸಮಾನ ಆತ್ಮನನ್ನು ಮೋಸ ಮಾಡುವಂಥವರು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.**

ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಮೋಹದ ಹೊಡೆತದಿಂದ ತಮ್ಮ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಹಗಲಿರುಳು ಘೋರ ಆರಂಭ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಭೋಜನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಶೀತೋಷ್ಣಗಳ ವೇದನೆ ಸಹಿಸುತ್ತಾನೆ, ರೋಗಾದಿಗಳ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿಂತಾವಶನಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಧನದ ಲೋಭಿಯು ತನ್ನ ಮರಣವಾಗುವುದನ್ನೂ ಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಯುದ್ಧದ ಘೋರ ಸಂಕಟದಲ್ಲೂ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಘೋರ ಭಯಾನಕ ವನ-ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲೂ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ಧರ್ಮರಹಿತ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ಎಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕುಲದವರು, ಜಾತಿಯವರು, ಮನೆಯವರು ಯಾರೂ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಅಂಥ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ-ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕೇವಲ ಧನದ ಲೋಭದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ-ಮಾಡುತ್ತ-ಮಾಡುತ್ತ ಮರಣಹೊಂದಿ ದುರ್ಗತಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಲೋಭಿಯು ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಿಲ್ಲದಂಥ ಮತ್ತು ನೀಚ ಭಿಲ್ಲ-ಚಾಂಡಾಲರು ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಿರುವಂಥ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಈ ಜಿನೇಂದ್ರರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಸಂತೋಷಧಾರಣ ಮಾಡು, ತಮ್ಮ ಪುಣ್ಯದ ಅನುಸಾರ ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಧನದಲ್ಲಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ, ತೀವ್ರರಾಗ ತೊರೆದು ನ್ಯಾಯದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸು. ದುಃಖಿತ, ದೀನ, ಅನಾಥರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ದಾನ-ಸನ್ಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಧನ ತೊಡಗಿಸು.

ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅನೇಕರನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ದುರ್ಗತಿಗೆ ಕಳಿಸಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸಂಗತಿ ಮಾಡಿ ಜಗತ್ತಿನ ಜನರು ಅಚೇತರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪುಣ್ಯದ ಅಸ್ತವಾದೊಡನೆಯೇ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅಸ್ತವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಕೇವಲ ಧನವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ಸತ್ತು ಹೋಗುವುದು, ಅದು ಧನ ಪಡೆದುದರ ಫಲವಲ್ಲ, ಆದರ ಫಲವಂತೂ ಕೇವಲ ಉಪಕಾರ

ಮಾಡುವದು, ಧರ್ಮದ ಮಾರ್ಗ ನಡೆಸುವುದಿದೆ. ಈ ಪಾಪರೂಪದ ಧನವನ್ನು ಯಾರು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿಯೂ ಕೂಡ ಮಮತೆ ಬಿಟ್ಟು ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಅವರೇ ಧನ್ಯರಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹೆಚ್ಚೇನು ಹೇಳುವುದು ?

ಈ ಧನ, ಯೌವ್ವನ, ಜೀವನ, ಕುಟುಂಬದ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ನೀರ ಬೊಬ್ಬುಳಿಕೆಯಂತೆ ಅನಿತ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆತ್ಮನ ಹಿತರೂಪವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಂಯೋಗಗಳಿವೆ ಅವೆಲ್ಲವು ವಿನಾಶಶೀಲವಿವೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅನಿತ್ಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀ, ಪುತ್ರ, ಪೌತ್ರ, ಕುಟುಂಬ ಮೊದಲಾದವರಾರೂ ಯಾರ ಜತೆಯೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಮೂಲಕ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮವೇ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವುದು, ಈ ಜಾತಿ, ಕುಲ, ರೂಪ ಮೊದಲಾದವು ಮತ್ತು ದೇಶ-ನಗರಗಳ ಸಮಾಗಮವು ದೇಹದ ಜತೆಯಲ್ಲೇ ನಾಶವಾಗುವವು. ಆದುದರಿಂದ ಅನಿತ್ಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರವೂ ಮರೆಯಬಾರದು. ಅದರಿಂದ ಪರದೊಡನಿರುವ ಮಮತೆಯು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ ಆತ್ಮಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅನಿತ್ಯ ಭಾವನೆಯ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಅಶರಣ ಭಾವನೆ : ಈಗ ಅಶರಣ ಭಾವನೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮರಣಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗದಂಥ ಯಾವ ದೇವ, ದಾನವ, ಇಂದ್ರ, ಮನುಷ್ಯರುಗಳಿಲ್ಲ, ಮರಣ ಸಮಯವು ಬಂದ ನಂತರ ಯಾರು ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವಂಥವರಿಲ್ಲ, ಆಯುಪೂರ್ಣವಾದ ನಂತರ ಇಂದ್ರನ ಪತನವು ಕೂಡ ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಯಾರಿಗೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ದೇವಗಳ ಆಜ್ಞಾಧಾರಕ ಸೇವಕರು, ಸಾವಿರಾರು ಋದ್ಧಿಯುಕ್ತರು, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕಾಲದ ನಿವಾಸ, ರೋಗ-ಕ್ಷುಧೆ-ತೃಷೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಉಪದ್ರವ ರಹಿತ ಶರೀರ, ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಬಲ ಪರಾಕ್ರಮದ ಧಾರಕನಾದ ಇಂದ್ರನದೂ ಕೂಡ ಪತನವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆಯೆಂದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಆಶ್ರಯದಾತರಿಲ್ಲ, ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ನಿರ್ಜನ ವನದಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯ ಬಾಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡ ಜಿಂಕೆಯ ಮರಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಮರ್ಥರಿಲ್ಲ; ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಮರಣದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡ ಪ್ರಾಣಿಯ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಮರ್ಥರಿಲ್ಲ,

ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕಾಲದೊಳಗೆ ಅನಂತಾನಂತ ಪುರುಷರು ನಾಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಯಾರು ಶರಣರಿದ್ದಾರೆ ? ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದ ಸಲುವಾಗಿಯಾದರೂ ಕಾಲನಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಯಾವುದೇ ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರ, ಯಂತ್ರ, ಕ್ರಿಯೆ, ದೇವ, ದಾನವ ಮೊದಲಾದವರಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾವುದೇ ದೇವಿ, ದೇವ, ವೈದ್ಯ, ಔಷಧ ಮೊದಲಾದವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮರಣದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಅಕ್ಷಯನಾಗಿ ಹೋಗುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಇಂಥ ಮಿಥ್ಯಾ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಅಶರಣ ಭಾವನೆ ಭಾವಿಸು.

ಮೂಢ ಜನರು ಹೀಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ : ನನ್ನ ಹಿತೈಷಿಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗಲಿಲ್ಲ, ಔಷಧ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ, ಯಾವ ದೇವತೆಯ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ, ಉಳಿಸುವ ಉಪಾಯ ಮಾಡದೆಯೇ ಸತ್ತು ಹೋದನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ತಮ್ಮ ಸ್ವಜನರ ಕುರಿತು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಕೂಡ ಮರಣದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆಂದು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾವ ಮರಣವನ್ನು ಕೋಟ್ಯಂತರ ಉಪಾಯ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಇಂದ್ರನ ಮೂಲಕವೂ ತಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಮನುಷ್ಯರೂಪದ ಕ್ರಿಮಿಯು ಹೇಗೆ ತಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ ? ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಅನ್ಯ ಜೀವಗಳು ಸಾಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ನಾನು ಕೂಡ ಮರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುವೆನು, ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಅನ್ಯ ಜೀವರುಗಳ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುತ್ರಾದಿಗಳ ವಿಯೋಗವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ನನ್ನ ವಿಯೋಗವೂ ಆಗುವುದು, ಯಾರೂ ನನ್ನ ಆಶ್ರಯದಾತರಿಲ್ಲ,

ಅಶುಭ ಕರ್ಮದ ಉದೀರಣವಾದ ಮೇಲೆ ಬುದ್ಧಿಯು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಬಲ ಕರ್ಮದ ಉದಯವಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕೂಡ ಉಪಾಯವು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಅಮೃತವು ವಿಷವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಕಡ್ಡಿಯೂ ಶಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ,

ತನ್ನ ನಿಷ್ಠ ಮಿತ್ರನೂ ಶತ್ರುವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಅಶುಭ ಕರ್ಮದ ಪ್ರಬಲ ಉದಯದ ವಶವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಯು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ತಾನೇ ತನ್ನ ಘಾತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಶುಭ ಕರ್ಮದ ಉದಯವಾದ ಮೇಲೆ ಮೂರ್ಖನಿಗೆ ಕೂಡ ಪ್ರಬಲ ಬುದ್ಧಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ, ಮಾಡದೆಯೇ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಅನೇಕ ಸುಖದ ಉಪಾಯಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ವೈರಿಯು ಕೂಡ ಮಿತ್ರನಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ, ವಿಷವು ಕೂಡ ಅಮೃತಮಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ.

ಯಾವಾಗ ಪುಣ್ಯದ ಉದಯವಾಗುತ್ತದೆ ಆಗ ಸಮಸ್ತ ಉಪದ್ರವಕರ ವಸ್ತುಗಳು ಕೂಡ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಸುಖ ಕೊಡುವಂಥವುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮವೇ ಆಶ್ರಯಭೂತವಿದೆ. ಪಾಪದ ಉದಯದಿಂದ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಧನವೂ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಪುಣ್ಯದ ಉದಯದಿಂದ ದೂರದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ವಸ್ತುವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಲಾಭಾಂತರಾಯದ ಕ್ಷಯೋಪಶಮವಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆಯೇ ನಿಧಿರತ್ನಗಳು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತವೆ.

ಪಾಪದ ಉದಯವಾದ ಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ದೋಷ-ಕಲಂಕಗಳು ತಗಲುತ್ತವೆ, ಅಪವಾದ ಅಪಯಶಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಯಶೋನಾಮ ಕರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಅಪವಾದಗಳು ದೂರವಾಗಿ ದೋಷಗಳೂ ಗುಣರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತವೆ. ಸಂಸಾರವಂತೂ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ಉದಯರೂಪವಿದೆ. ಪರಮಾರ್ಥದಿಂದಂತೂ ಎರಡರ ಉದಯವನ್ನು ಕರ್ಮ ಮಾಡಿದ್ದಿದೆ ಅದು ತನ್ನ ಆತ್ಮನಿಂದ ಭಿನ್ನವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಜ್ಞಾಯಕನಾಗಿರಬೇಕು, ಹರುಷ-ವಿಷಾದ ಮಾಡಬಾರದು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕರ್ಮದ ಬಂಧವಾಗಿತ್ತು ಅದು ಈಗ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ, ಅದನ್ನು ತಾನು ದೂರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ದೂರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಉದಯ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಉಪಾಯ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಕರ್ಮದ ಫಲವಾಗಿ ಜನ್ಮ, ಜರೆ, ಮರಣ, ರೋಗ, ಚಿಂತೆ, ಭಯ, ವೇದನೆ, ದುಃಖ ಮೊದಲಾದವು ಬಂದ ಮೇಲೆ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲು ಯಾವ ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರ, ದೇವ, ದಾನವ, ಔಷಧ ಮೊದಲಾದವು ಸಮರ್ಥವಿಲ್ಲ.

ಕರ್ಮದ ಉದಯವು ಆಕಾಶ-ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಔಷಧ ಮೊದಲಾದ ಬಾಹ್ಯ ನಿಮಿತ್ತಗಳೂ ಅಶುಭ ಕರ್ಮದ ಉದಯವು ಮಂದವಾದ ಮೇಲೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ದುಷ್ಟ, ಚೋರ, ಭಿಲ್ಲ, ವೈರೀ, ಸಿಂಹ, ಹುಲಿ, ಸರ್ಪ ಮೊದಲಾದುವಂತೂ ನಗರದಲ್ಲಿ-ವನದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತವೆ, ಜಲಚರಗಳು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ಅಶುಭ ಕರ್ಮದ ಉದಯವು ನೆಲದಲ್ಲಿ, ಜಲದಲ್ಲಿ, ನಭದಲ್ಲಿ, ವನದಲ್ಲಿ, ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ, ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ, ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ, ದೊರೆ ಸಾಮಂತರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರ ಪ್ರಕಾಶ, ಪವನ ಮತ್ತು ವೈಕ್ರಿಯಿಕ ಋದ್ಧಿಧಾರಿಗಳೂ ಗಮನ ಮಾಡದಂಥ ಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ, ಆದರೆ ಕರ್ಮದ ಉದಯವಂತೂ ಸರ್ವತ್ರ ಗಮನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಬಲ ಕರ್ಮದ ಉದಯವಾದ ಮೇಲೆ ವಿದ್ಯೆ, ಮಂತ್ರ, ಬಲ, ಔಷಧ, ಪರಾಕ್ರಮ, ಮಿತ್ರ, ಸಾಮಂತ, ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ರಥ, ಕಾಲಾಳು, ಕೋಟೆ, ಶಸ್ತ್ರ, ಉಪಾಯ, ಸಾಮ, ದಾಮ, ದಂಡ, ಭೇದ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಉಪಾಯಗಳಾವವೂ ಶರಣಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಉದಯವಾಗುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಯಾರೂ ತಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ಮದ ಉದಯವನ್ನು ಕೂಡ ತಡೆಯಲಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸಾಮ್ಯಭಾವದ ಆಶ್ರಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಅಶುಭ ಕರ್ಮಗಳ ನಿರ್ಜರೆಯಾಗಿ, ಮುಂದೆ ನವೀನ ಬಂಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಯೋಗ, ರೋಗ, ದಾರಿದ್ರ್ಯ, ಮರಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಭಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಪರಮಧೈರ್ಯಧಾರಣ ಮಾಡಬೇಕು.

ತಮ್ಮ ಪರಮ ವೀತರಾಗ ಸಂತೋಷಭಾವ-ಸಮತಾಭಾವವೇ ಶರಣವಿದೆ, ಅನ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಜೀವದ ಉತ್ತಮ ಕ್ಷಮ ಮೊದಲಾದ ಭಾವಗಳೇ ತಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಆಶ್ರಯಭೂತವಿವೆ. ಕ್ರೋಧ ಮೊದಲಾದ ಭಾವಗಳು ಈ ಜೀವನಿಗೆ

ಇಹಲೋಕ ಹಾಗೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಘಾತಕವಿವೆ. ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಕಷಾಯಗಳ ಮಂದತೆಯು ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ವಿಘ್ನಗಳ ನಾಶ ಮಾಡುವಂಥ ಪರಮ ಶರಣವಿದೆ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ನರಕ-ತಿರ್ಯಂಚಗತಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವಂಥದ್ದಿದೆ. ಮಂದ ಕಷಾಯಿಯು ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತಾನೆ.

ಒಂದು ವೇಳೆ ಪೂರ್ವ ಕರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ಆರ್ತ-ರೌದ್ರ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿದರೆ ಉದೀರಣಾಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ತಡೆಯುವಲ್ಲಿಯಂತೂ ಯಾರೂ ಸಮರ್ಥರಿಲ್ಲ, ಕೇವಲ ದುರ್ಗತಿಯ ಕಾರಣವಾದ ನವೀನ ಕರ್ಮವು ಹೆಚ್ಚು ಕಟ್ಟುವುದು. ಕರ್ಮದ ಉದಯ ಬರುವುದರ ಬಾಹ್ಯ ಸಹಕಾರೀ ಕಾರಣಗಳಾದ ದ್ರವ್ಯ, ಕ್ಷೇತ್ರ, ಕಾಲ, ಭಾವಗಳು ದೊರಕಿದ ನಂತರ ಕರ್ಮದ ಉದಯವನ್ನು ಇಂದ್ರ, ಜಿನೇಂದ್ರ, ಮಣಿ, ಮಂತ್ರ, ಔಷಧಗಳಾವವೂ ತಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ರೋಗದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಂತೂ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಔಷಧ ಮೊದಲಾದವು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ಪ್ರಬಲ ಕರ್ಮದ ಉದಯವನ್ನು ತಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಔಷಧ ಮೊದಲಾದವು ಸಮರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ.

ಈ ಜೀವಕ್ಕೆ ಅಸಾತಾವೇದನೀಯ ಕರ್ಮದ ಪ್ರಬಲ ಉದಯವಿದ್ದರೆ ಔಷಧ ಮೊದಲಾದವು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಅಸಾತಾದ ಮಂದ-ಉದಯವಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಉಪಶಮವಿದ್ದರೆ ಔಷಧ ಮೊದಲಾದವು ಉಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಂದ ಉದಯವನ್ನು ತಡೆಯುವಲ್ಲಿಯಂತೂ ಅಲ್ಪ ಶಕ್ತಿಯ ಧಾರಕನು ಕೂಡ ಸಮರ್ಥನಿರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಬಲ ಬಲದ ಧಾರಕನನ್ನು ತಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಶಕ್ತಿಯ ಧಾರಕನು ಸಮರ್ಥನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಪಂಚಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯ ದ್ರವ್ಯ-ಕ್ಷೇತ್ರಾದಿಗಳ ಸಾಮಗ್ರಿಯು ಅಲ್ಪವೇ ಇದೆ, ಜ್ಞಾನಾದಿಗಳೂ ಅಲ್ಪವೇ ಇವೆ, ಪುರುಷಾರ್ಥವೂ ಅಲ್ಪವೇ ಇದೆ, ಆದರೆ ಅಶುಭದ ಉದಯ ಬರುವುದರ ಬಾಹ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಸಹಾಯತೆಯಂತೂ ಪ್ರಬಲವಿದೆ; ಆದುದರಿಂದ ಅಲ್ಪ ಸಾಮಗ್ರಿ ಅಲ್ಪ ಪುರುಷಾರ್ಥದಿಂದ ಪ್ರಬಲವಿರುವ ಅಸಾತಾದ ಉದಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಜಯಿಸುವುದು ? ಹೇಗೆ ಪ್ರಬಲವಿರುವ ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹವು ದಡದಲ್ಲಿರುವ ತರುಲತೆಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆಯುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಈಜುವ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಿರುವಂಥ ಪುರುಷನು ಕೂಡ ಈಜಿ ಪಾರಾಗಿ ಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲ. ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದ ವೇಗವು ಮಂದವಾಗಿದ್ದರೆ ಈಜುವ ಕಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಂಥವನು ಈಜಿ ಪಾರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಬಲ ಕರ್ಮದ ಉದಯದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಅಶರಣ ಭಾವನೆಯ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿ ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳು ದೊಡ್ಡವಿವೆ. ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ದಾಟುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಈಜುವುದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥರಿದ್ದವರು ಅನೇಕರು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಕರ್ಮದ ಉದಯವನ್ನು ತಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರು ಯಾರೂ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವು ರಕ್ಷಕವಿದೆ, ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನವು ರಕ್ಷಕವಿದೆ, ಸಮ್ಯಕ್ಚಾರಿತ್ರವು ರಕ್ಷಕವಿದೆ, ಸಮ್ಯಕ್ ತಪ-ಸಂಯಮವು ರಕ್ಷಕವಿದೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಆರಾಧನೆಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಅನಂತಾನಂತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ರಕ್ಷಕವಿಲ್ಲ, ಉತ್ತಮ ಕ್ಷಮೆ ಮೊದಲಾದ ದಶಧರ್ಮಗಳು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಮಸ್ತ ಕ್ಲೇಶ, ದುಃಖ, ಮರಣ, ಅಪಮಾನ, ಹಾನಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವಂಥವುಗಳಿವೆ. ಈ ಮಂದಕಷಾಯಜನಿತ ಧರ್ಮದ ಆರಾಧನೆಯ ಫಲವಂತೂ ಸ್ವಾಧೀನ ಸುಖ, ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆ, ಉಜ್ವಲ ಯಶಸ್ಸು, ಕ್ಲೇಶರಹಿತತೆ, ಉಚ್ಚತೆಗಳನ್ನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಿ ಇದರ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇದರ ಫಲವು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿದೆ. ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅರಹಂತ, ಸಿದ್ಧ, ಸಾಧು ಮತ್ತು ಕೇವಲಿಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾದ ಧರ್ಮ ಇವು ನಾಲ್ಕು ಶರಣವಿವೆ. ಇವನ್ನೇ ಶರಣವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು, ಏಕೆಂದರೆ ಇವುಗಳ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮನು ಉಜ್ವಲತೆಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅಶರಣ ಭಾವನೆಯ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಸಂಸಾರ ಭಾವನೆ : ಈಗ ಸಂಸಾರ ಭಾವನೆಯ ಸ್ವರೂಪದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವದ ಉದಯದಿಂದ ಅಚೇತವಾದ ಜೀವನು ವೀತರಾಗ ಸರ್ವಜ್ಞ ಭಗವಂತರು ಹೇಳಿದ ಸತ್ಯಾರ್ಥ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಚತುರ್ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮರೂಪದ ದೃಢ ಬಂಧನದಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟು ಪರಾಧೀನನಾಗಿ ತ್ರಸ ಸ್ಥಾವರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಘೋರ ದುಃಖ ಭೋಗಿಸುತ್ತ ಪುನಃ ಪುನಃ ಜನ್ಮ-ಮರಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಯಾವ-ಯಾವ ಕರ್ಮದ ಉದಯ ಬಂದು ರಸ ಕೊಡುತ್ತವೆ ಅವುಗಳ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನತನ ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಅಜ್ಞಾನೀ ಜೀವನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಹೊಸ-ಹೊಸ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳ ಬಂಧದ ಆಧೀನವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಮೊದಲು ಭೋಗಿಸದಂಥ ಯಾವ ದುಃಖದ ಜಾತಿಯು ಬಾಕಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಹೀಗೆ ಸಮಸ್ತ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನಂತ-ಅನಂತಬಾರಿ ಭೋಗಿಸುತ್ತ ಅನಂತಾನಂತ ಕಾಲವು ವ್ಯತೀತವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ.

ಪಂಚಪರಾವರ್ತನದ ಸ್ವರೂಪ : ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಅನಂತ ಪರಾವರ್ತನಗಳು ವ್ಯತೀತವಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಜೀವನು ಶರೀರರೂಪದಿಂದ ಮತ್ತು ಆಹಾರರೂಪದಿಂದ ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿರದಂಥ ಯಾವ **ಪುದ್ಗಲ**ವೂ ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ, ಅನಂತ ಜಾತಿಯ ಅನಂತ ಪುದ್ಗಲಗಳನ್ನು ಶರೀರರೂಪದಿಂದ ಧಾರಣ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ, ಆಹಾರ ರೂಪದಿಂದ ಭೋಜನ-ಪಾನೀಯಗಳ ರೂಪವಾಗಿಯೂ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಮುನ್ನೂರಾ ನಲವತ್ತು ಮೂರು ಘನ ರಜ್ಜು ಪ್ರಮಾಣವಿರುವ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಜೀವನು ಅನಂತಾನಂತ ಜನ್ಮ-ಮರಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರದಂಥ ಯಾವುದೇ ಒಂದು **ಪ್ರದೇಶ**ವು ಕೂಡ ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ.

ಉತ್ಸರ್ಪಿಣೀ-ಅವಸರ್ಪಿಣೀ **ಕಾಲ**ದ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಮಯವೂ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಜೀವನು ಅನಂತ ಬಾರಿ ಜನ್ಮ ಮತ್ತು ಅನಂತ ಬಾರಿ ಮರಣ ಮಾಡಿರದಂಥದು ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ.

ನರಕ, ತಿರ್ಯಂಚ, ಮನುಷ್ಯ, ದೇವವೆಂಬ ಈ ನಾಲ್ಕು ಪರ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಜೀವನು ಜಘನ್ಯ ಆಯುವಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಆಯುವಿನವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಮಯಗಳ ಆಯುವಿನ ಬರಾಬರಿ ಆಯು ಧಾರಣ ಮಾಡಿ ಅನಂತಬಾರಿ ಜನ್ಮಧಾರಣ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಕೇವಲ ಒಂಭತ್ತು ಅನುದಿಶೆ ಹಾಗೂ ಐದು ಅನುತ್ತರ ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾಗಿಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಅವು ಹದಿನಾಲ್ಕು (ಒಂಭತ್ತು ಮತ್ತು ಐದು) ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಇತರರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಸಮ್ಯಗ್ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಮುಂದೆ ಸಂಸಾರದ ಪರಿಭ್ರಮಣವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಕರ್ಮದ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂಧದ ಸ್ಥಾನ, ಸ್ಥಿತಿಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಲೋಕ ಪ್ರಮಾಣ ಕಷಾಯ ಅಧ್ಯವಸಾಯ ಸ್ಥಾನ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಲೋಕ ಪ್ರಮಾಣ ಅನುಭಾಗಬಂಧ ಅಧ್ಯವಸಾಯ ಸ್ಥಾನ, ಮತ್ತು ಜಗತ್ ಶ್ರೇಣಿಯ ಅಸಂಖ್ಯಾತದ ಭಾಗ ಯೋಗ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸಾರೀ ಜೀವನು ಮಾಡಿರದಂಥ ಯಾವೊಂದು **ಭಾವ**ವೂ ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಒಂದು ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನ-ಜ್ಞಾನ-ಚಾರಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಭಾವವನ್ನಂತೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ, ಅನ್ಯ ಸಮಸ್ತ ಭಾವಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅನಂತಬಾರಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ನಿಗೋದ ಅವಸ್ಥೆಯ ದುಃಖ : ಜಿನೇಂದ್ರರ ವಚನಗಳ ಅವಲಂಬನೆಯಿಂದ ರಹಿತರಾದ ಪುರುಷರ ಬುದ್ಧಿಯು ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅನಾದಿಯಿಂದಲೇ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಆಗುತ್ತಲಿದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಸಮ್ಯಕ್ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲಾರದೆ ಸಂಸಾರರೂಪದ ವನದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತ ನಿಗೋದಕ್ಕೆ ತಲುಪುತ್ತಾನೆ. ಆ ನಿಗೋದದೊಳಗಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವುದು ಅನಂತಾನಂತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕಠಿಣವಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಪೃಥ್ವೀಕಾಯದಲ್ಲಿ, ಜಲಕಾಯದಲ್ಲಿ,

ಅಗ್ನಿಕಾಯದಲ್ಲಿ, ವಾಯುಕಾಯದಲ್ಲಿ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ-ಸಾಧಾರಣ ವನಸ್ಪತಿ ಕಾಯದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಜ್ಞಾನದ ವ್ಯಕ್ತತೆಯ ಅಭಾವದಿಂದ, ಜಡದ ಸಮಾನವಾಗಿ, ಕೇವಲ ಒಂದು ಸ್ಪರ್ಶನೇಂದ್ರಿಯದ ಮೂಲಕ, ಕರ್ಮದ ಉದಯದ ಆಧೀನವಾಗಿ, ಆತ್ಮಶಕ್ತಿಯಿಂದ ರಹಿತ, ಜಿಹ್ವೆ, ಘ್ರಾಣ, ನೇತ್ರ, ಕರ್ಣ ಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾಗಿ ದುಃಖಮಯವಾದ ದೀರ್ಘ ಕಾಲವನ್ನು ವ್ಯತೀತ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ದ್ವೀಂದ್ರಿಯ, ತ್ರೀಂದ್ರಿಯ, ಚತುರೇಂದ್ರಿಯರೂಪದ ವಿಕಲತ್ರಯ ಜೀವವು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ರಹಿತ, ಕೇವಲ ರಸನೇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯಗಳ ಅತಿಶಯ ತೃಷ್ಣೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಉತ್ಸಾಹಿತವಾಗಿ ವಿಷಯಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಹೊರ-ಹೊರಳಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕಾಲ ವಿಕಲತ್ರಯದಲ್ಲಿ, ಪುನಃ ಏಕೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ರಾಟ ಗಡಿಗೆಯ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ದೇಹಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುತ್ತ ನಾಲ್ಕೂ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಜನ್ಮ-ಮರಣ, ಕ್ಷುಧೆ-ತೃಷೆ, ರೋಗ-ವಿಯೋಗಗಳ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತ ಅನಂತ ಕಾಲದಿಂದ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಲಿದೆ. ಇದರದೇ ಹೆಸರು ಸಂಸಾರವಿದೆ.

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಕುದಿಯುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳು ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗೆ ಸುತ್ತಾಡಿ ಬೇಯುತ್ತವೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸಾರೀ ಜೀವನು ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಕಾಯ್ದಿರುವ ನಾಲ್ಕೂ ಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರುತ್ತಿರುವ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಇತರ ಬಲಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಕೊಂದು ಹಾಕುತ್ತವೆ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಹಾರ ಮಾಡುವಂಥ ಮೀನು ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಇತರ ದೊಡ್ಡ ಮೀನುಗಳು ಕೊಂದು ಹಾಕುತ್ತವೆ, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯ, ಪಶು ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಸಿಂಹ, ಹುಲಿ, ಸರ್ಪ ಮೊದಲಾದ ದುಷ್ಟ ತಿರ್ಯಂಚಗಳು ಹಾಗೂ ಭಿಲ್ಲ, ಮ್ಲೇಚ್ಛ, ಚೋರ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾ ನಿರ್ದಯ ಮನುಷ್ಯರು ಕೊಂದು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಭಯಭೀತನಾಗಿ, ನಿರಂತರ ದುಃಖಮಯನಾಗಿ ಪರಿಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಬೇಟೆಗಾರನ ಉಪದ್ರವದಿಂದ ಭಯಭೀತವಾಗಿ ಓಡುತ್ತಿರುವ ಮೊಲವು ಮಾರುದ್ದ ತೆರೆದ ಅಜಗರದ ಬಾಯೊಳಗೆ ಬಿಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ಅಜ್ಞಾನೀ ಜೀವನು ಕ್ಷುಧೆ, ತೃಷೆ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ ಮೊದಲಾದ ಹಾಗೂ ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳ ತೃಷೆಯ ಆತಪದಿಂದ ಸಂತಾಪಿತನಾಗಿ ವಿಷಯಗಳ ರೂಪದ ಅಜಗರದ ಬಾಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ವಿಷಯ-ಕಷಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದು ಅದೇ ಸಂಸಾರರೂಪ ಅಜಗರದ ಮುಖವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಜ್ಞಾನ, ದರ್ಶನ, ಸುಖ, ಸತ್ತಾ ಮೊದಲಾದ ಭಾವ ಪ್ರಾಣಗಳ ನಾಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಗೋದದಲ್ಲಿ ಅಚೇತನದ ಸಮನಾಗಿ ಅನಂತ ಬಾರಿ ಜನ್ಮ-ಮರಣ ಮಾಡುತ್ತ ಅನಂತಕಾಲ ವ್ಯತೀತ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಅಲ್ಲಿ (ನಿಗೋದದಲ್ಲಿ) ಆತ್ಮನು ಅಭಾವ ತುಲ್ಯನೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಅಭಾವವಾದ ಮೇಲಂತೂ ನಷ್ಟವೇ ಆಗಿ ಹೋದನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು.

ನಿಗೋದದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರದ ಅನಂತದ ಭಾಗದಷ್ಟು ಜ್ಞಾನವಿರುತ್ತದೆ, ಅದನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞರು ನೋಡಿದ್ದಾರೆ. ತ್ರಸ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಎಷ್ಟು ದುಃಖದ ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ ಅವೆಲ್ಲ ದುಃಖವನ್ನು ಅನಂತಬಾರಿ ಭೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಜೀವನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿರದಂಥ ದುಃಖದ ಯಾವೊಂದು ಜಾತಿಯೂ ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ, ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಜೀವನು ಯಾವಾಗ ಅನಂತ ಬಾರಿ ದುಃಖಮಯ ಪರ್ಯಾಯ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಆಗ ಒಂದು ಬಾರಿ ಯಾವುದೋ ಇಂದ್ರಿಯಜನಿತ ಸುಖದ ಪರ್ಯಾಯ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ; ಅದು ಕೂಡ ವಿಷಯಗಳ ಆತಪ ಸಹಿತ, ಭಯ-ಶಂಕೆ ಸಹಿತ ಅಲ್ಪ ಕಾಲದ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಪುನಃ ದುಃಖದ ಅನಂತ ಪರ್ಯಾಯ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಆಗ ಪುನಃ ಇಂದ್ರಿಯಜನಿತ ಸುಖದ ಒಂದು ಪರ್ಯಾಯವು ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ನರಕಗತಿಯ ದುಃಖ : ಈಗ ಪರಮಾಗಮದ ಅನುಸಾರ ನಾಲ್ಕೂ ಗತಿಗಳ ಸ್ವರೂಪದ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನರಕದ ಏಳು ಪೃಥ್ವಿಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಪಟಲಗಳು ನಲವತ್ತೊಂಭತ್ತು ಇವೆ. ಆ ಪಟಲಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಭತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಬಿಲಗಳಿವೆ.

ಆ ಬಿಲಗಳನ್ನೇ ನರಕವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳ ಭೂಮಿ, ಗೋಡೆ, ಮಾಳಿಗೆಗಳು ವಜ್ರಮಯವಿವೆ. ಕೆಲವು ಬಿಲಗಳು ಸಂಖ್ಯಾತಯೋಜನ ಉದ್ದ-ಅಗಲವಿವೆ, ಕೆಲವು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಯೋಜನ ಉದ್ದ-ಅಗಲವಿವೆ. ಅವೆಲ್ಲ ಬಿಲಗಳ ಮಾಳಿಗೆಗಳು ನಾರಕಿಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಸ್ಥಾನಗಳಿವೆ. ಅವು ಚಿಕ್ಕ ಮುಖದ ಒಂಟೆಯ ಮುಖದ ಆಕಾರ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕೆಳ ಮುಖವಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾರಕೀ ಜೀವಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ ಅವು ಕೆಳ ಭಾಗದ ಕಡೆಗೆ ತಲೆ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಕಡೆಗೆ ಕಾಲು ಮಾಡಿ ಉರುಳಿ ವಜ್ರಾಗ್ನಿಮಯವಾದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಹೇಗೆ ವೇಗದಿಂದ ಎಸೆದ ಚೆಂಡು ಮೇಲೆ ಪುಟಿಯುತ್ತದೆ ಹಾಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತವೆ, ಪುನಃ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಿ ಬೀಳುತ್ತವೆ ಮತ್ತೆ ಮೇಲೆ ನೆಗೆಯುತ್ತವೆ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಆಗುತ್ತದೆ.

ನರಕದ ಭೂಮಿಯು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಚೇಳುಗಳು ಕಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಆಗುವಂಥ ದುಃಖಕ್ಕಿಂತ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಗುಣಿತ ದುಃಖ ಮಾಡುವಂಥದ್ದಿದೆ. ಆ ನರಕದ ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಐದನೆಯ ಪೃಥ್ವಿಯ ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಬಿಲ, ಈ ಪ್ರಕಾರ ಎಂಭತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷ ಬಿಲಗಳಲ್ಲಂತೂ ಕೇವಲ ಆತಪದ ವೇದನೆಯಿದೆ. ಆ ನರಕದ ಉಷ್ಣತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅದರ ಸದೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಯಾವುದೇ ಪದಾರ್ಥವು ನೋಡಲು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಭಗವಂತರು ಹೇಳಿದ ಆಗಮದಲ್ಲಿ ಆ **ಉಷ್ಣತೆ**ಯ ಊಹೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ- ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನ ವಿಶಾಲವಾದ ಲೋಹದ ಗುಂಡನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಬಿಟ್ಟರೆ ಅದು ನರಕದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡುವ ಮೊದಲೇ ನರಕದ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಾತಾವರಣದ ಉಷ್ಣತೆಯಿಂದ ಆ ಗುಂಡು ಕರಗಿ ರಸರೂಪವಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಐದನೇ ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೂರನೇ ಭಾಗ ಮತ್ತು ಆರು-ಏಳನೆಯ ಪೃಥ್ವಿಯ **ಶೀತ** ಬಿಲಗಳಲ್ಲಿ ಶೀತದ ಎಂಥ ತೀವ್ರ ವೇದನೆಯಿದೆಯೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನ ವಿಶಾಲವಾದ ಲೋಹದ ಗುಂಡನ್ನಿಟ್ಟರೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅದು ತುಂಡು-ತುಂಡಾಗಿ ಚದುರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಉಷ್ಣ ವೇದನೆ ಮತ್ತು ಶೀತವೇದನೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮದ ವಶವಾಗಿ ಜೀವವು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಘೋರ ದುಃಖ ಭೋಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಆಯುವು ಪೂರ್ಣವಾದಲ್ಲದೆ ಮರಣವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯಂತೂ ನರಕದಲ್ಲಿ ಘೋರತರವಾಗಿ ಶೀತ-ಉಷ್ಣಗಳ ವೇದನೆಯಿದೆ.

ನರಕದಲ್ಲಿ **ಕ್ಷುಧೆಯ** ವೇದನೆ ಎಷ್ಟಿದೆಯೆಂದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಕಲ್ಲು-ಮಣ್ಣುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿಂದು ಹಾಕಿದರೂ ಕೂಡ ಕ್ಷುಧೆಯ ವೇದನೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ತಿನ್ನುವ ಸಲುವಾಗಿ ಒಂದು ಕಣವೂ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯ **ತೃಷೆಯ** ವೇದನೆಯೆಷ್ಟಿದೆಯೆಂದರೆ ಸಮಸ್ತ ಸಮುದ್ರಗಳ ನೀರನೆಲ್ಲ ಕುಡಿದು ಬಿಟ್ಟರು ಕೂಡ ತೃಷೆಯ ವೇದನೆಯು ದೂರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಕುಡಿಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಒಂದು ಬಿಂದು ಕೂಡ ನೀರು ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಲ್ಲಿ ಕೋಟ್ಯಂತರ **ರೋಗಗಳ** ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಘೋರ ವೇದನೆಯು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನವೀನ ನಾರಕಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಾವಿರಾರು ನಾರಕಿಗಳು ಮಹಾ ಭಯಂಕರ ರೂಪು ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕೊಂದು ಹಾಕಿರಿ, ಸೀಳಿಬಿಡಿರಿ, ಹರಿದು ಹಾಕಿರಿ ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಭಯಂಕರ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ನಾಲ್ಕೂ ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಕೊಂದು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ನಾರಕಿಗಳು ನಗ್ನರೂಪ, ಅತ್ಯಂತ ಶುಷ್ಕ ಭಯಂಕರ ಕಪ್ಪು ರೂಪ, ಕೆಂಪು ಹಳದೀ ಕುಟಿಲ ನೇತ್ರಗಳಿಂದ ಕ್ರೂರವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ, ಹರಕು ಬಾಯಿ, ನೇತಾಡುತ್ತಿರುವ ಕ್ರೂರತರವಾದ ಜಿಹ್ವೆ ಸಹಿತ, ಅವರ ಹಲ್ಲುಗಳು ಕರಗಸದ ಸಮಾನ ತೀಕ್ಷ್ಣವಿವೆ ಮತ್ತು ವಕ್ರವಿವೆ. ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ನಿಂತ ಕೆಂಪು, ಹಳದಿ ಚೂಪಾದ ಕೂದಲುಗಳುಳ್ಳವರಿದ್ದಾರೆ, ಭಯಾನಕ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಉಗುರುಗಳಿವೆ, ಮಹಾನಿರ್ದಯಿ, ಹುಂಡಕ ಸಂಸ್ಥಾನವುಳ್ಳವರು ಬಂದು ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಗದೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಮಸ್ತಕವನ್ನು ಒಡೆದು ಪುಡಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ನಾರಕಿಗಳ ಶರೀರವು ಹೇಗೆ ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಒನಕೆಯಿಂದ ಕುಟ್ಟಿದರೆ ನೀರು ಮೇಲೆದ್ದು ಅದೇ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ನಾರಕಿಗಳ ಶರೀರವು ಕೂಡ ಖಂಡ-ಖಂಡರೂಪವಾಗಿ ಎದ್ದುಪುಟಿದು ಮರಳಿ ಅದೇ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. **ಆಯುವು ಪೂರ್ಣವಾದಲ್ಲದೆ ಮರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.**

ನಾರಕಿಗಳು ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಕರವಾಳಗಳಿಂದ ತುಂಡು-ತುಂಡಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಕರಗಸಗಳಿಂದ ಕೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೊಡಲಿಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಬಾಚಿಗಳಿಂದ ಕೆತ್ತುತ್ತಾರೆ, ಭಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ತಿವಿಯುತ್ತಾರೆ, ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹೊಟ್ಟೆ ಮೊದಲಾದ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ, ಹರಿಯುತ್ತಾರೆ, ನೇತ್ರಗಳನ್ನು ಕೀಳುತ್ತಾರೆ, ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸುತ್ತಾರೆ, ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ತಾಳಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗಾಣದ ದಿಂಡಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಹಿಂಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಾರಕಿಗಳು ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಹೊಡೆಯುವುದು-ಬಡಿಯುವುದರ ಮೂಲಕ ನರಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ದುಃಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ ಅದನ್ನು ಕೋಟಿ ನಾಲಿಗೆಗಳಿಂದ ಕೋಟಿ ವರುಷಗಳವರೆಗೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣದ ದುಃಖವನ್ನು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಮರ್ಥರಿಲ್ಲ.

ನರಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ದುಃಖಕರವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿವೆ ಅವುಗಳ ಒಂದು ಕಣದ ಬರಾಬರಿಯಾಗಿಯೂ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಆ ನರಕದ ಭೂಮಿಯ ಸಾಮಗ್ರಿ ಮತ್ತು ನಾರಕಿಗಳ ಭಯಂಕರರೂಪವು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣದ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕಂಡು ಬಂದರೆ ಅವನು ಭಯದಿಂದ ಕೂಡಲೆ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ನರಕದಲ್ಲಿನ ರಸ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಹೇಗಿವೆಯೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಕಾಲಕೂಟ ವಿಷ, ಹಾಲಾಹಲ ವಿಷಗಳೂ ಅದರ ಸಮಾನವಿಲ್ಲ.

ನಾರಕಿಗಳ ಶರೀರದ ಒಂದು ಕಣವಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅದರ ಕಹಿ ಗಂಧದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳುಳ್ಳ ಜೀವಗಳು ಮರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ನರಕದ ಮಣ್ಣಿನ ದುರ್ಗಂಧವು ಹೇಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ಏಳನೆಯ ನರಕದ **ಮಣ್ಣಿನ** ಒಂದು ಕಣವಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾಲ್ಕು ನಿಟ್ಟಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕೂವರೆ ಹರದಾರಿಯವರೆಗಿನ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅದರ ದುರ್ಗಂಧದಿಂದ ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೇ ನರಕದ ಮೊದಲನೇ ಪಟಲದ **ಮಣ್ಣಿನ** ಗಂಧದಿಂದ ಅರ್ಧ ಹರದಾರಿಯವರೆಗಿನ ಜೀವಗಳು ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತವೆ, ಅಷ್ಟು ದುರ್ಗಂಧಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಕ್ರಮದಿಂದ ಒಂದೊಂದು ನರಕದ ಪಟಲದ ಮಣ್ಣಿನ ದುರ್ಗಂಧದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ-ಅರ್ಧ ಹರದಾರಿಯ ಅಧಿಕ-ಅಧಿಕ ಜೀವಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಲವತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಪಟಲದ ಮಣ್ಣಿನ ದುರ್ಗಂಧದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕೂವರೆ ಹರದಾರಿಯವರೆಗಿನ ಜೀವಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ನರಕದಲ್ಲಿನ ವೈತರಣೀ ನದಿಯ ಜಲದ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾತ್ರದಿಂದ ನಾರಕಿಗಳ ಶರೀರವು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆ ಜಲದ ಕ್ಷಾರ ವಿಷವಂತೂ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಕಾಯಿಸಿದ ಎಣ್ಣೆಯ ಸೇಚನೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಪರಿಮಿತವಾದ ದುಃಖವನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವಂಥದ್ದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನ **ಹವೆ**ಯು ಹೇಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಪರ್ವತಗಳು ಅದರ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಭಸ್ಮವಾಗಿ ಎದ್ದು ಹಾರಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡುತ್ತವೆ. ನರಕದ **ವಜ್ರಾಗ್ನಿ**ಯನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಪೃಥ್ವಿ, ಪರ್ವತ, ಸಮುದ್ರಗಳಾವವೂ ಸಮರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಸ್ವರೂಪದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೇನು ಮಾಡುವುದು? ನಾರಕಿಗಳ **ಶಬ್ದ**ಗಳು ಎಷ್ಟು ಭಯಂಕರ ಕ್ರೂರವಾಗಿರುತ್ತವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಆನೆ, ಸಿಂಹಗಳೂ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಎದೆ ಒಡೆದು ಸತ್ತು ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಕರ್ಮರೂಪದ ರಕ್ಷಕರು ನಾರಕಿಗಳನ್ನು ಸಾಗರಗಳವರೆಗೆ ಹೊರಗೆ ಬರಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಹೊಡೆ-ಬಡೆಗಳೇ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತವೆ, ಅವರು ಅಳುತ್ತಾರೆ, ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಓಡುತ್ತಾರೆ, ಬೀಳುತ್ತಾರೆ, ಅವರ ಶರೀರವನ್ನು ಪುಡಿ-ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ಆದರೂ ಅವರ ಶರೀರವು ಪುನಃ ಪಾರಜದ ಹಾಗೆ ಒಂದಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲ, ಯಾರೂ ದಯಾಶೀಲರಿಲ್ಲ, ಯಾವ ದೊರೆಯಿಲ್ಲ, ಮಿತ್ರನಿಲ್ಲ, ತಾಯಿಯಿಲ್ಲ, ತಂದೆಯಿಲ್ಲ, ಪುತ್ರನಿಲ್ಲ, ಪತ್ನಿಯಿಲ್ಲ, ಕುಟುಂಬ ವರ್ಗವಿಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಪಾಪದ ಭೋಗವಿದೆ. ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾವ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ, ಯಾರಿಗೂ ತಮ್ಮ ದುಃಖ, ವೇದನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಅಂಥವರಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಕ್ರೂರ ಪರಿಣಾಮವುಳ್ಳ ಮಹಾಪಾಪಿಗಳೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಶ್ವಾನ ಮೊದಲಾದ ತಿರ್ಯಂಚಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ವೈರವುತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ನಾರಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ವೈರವಿದೆ. ದುಃಖದಿಂದ ಹೆದರಿ ವನದಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಶಾಲ್ಮಲಿ ವೃಕ್ಷದ ಎಲೆಗಳು ಕರವಾಳದ ಸಮಾನ ಕತ್ತರಿಸುವಂಥವುಗಳಿದ್ದು ಅವು ಉರುಳಿ

ಮೈಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ, ಆದರಿಂದ ಶರೀರವು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಭೇದಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ವನದಲ್ಲಿರುವ ಗುಹೆಗಳೊಳಗಿಂದ ಸಿಂಹ, ಹುಲಿಗಳು ಎದ್ದು ಬಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಹರಿದು ಹಾಕುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಜ್ರಮಯ ಚುಂಚುಗಳಿರುವ ಗೃಧ್ರ, ಕಾಗೆ ಮೊದಲಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಬಂದು ಆ ನಾರಕಿಗಳ ಶರೀರವನ್ನು ಹರಿಯುತ್ತವೆ, ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೀಳುತ್ತವೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹರಿದು ಕರುಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹೊರ ತೆಗೆಯುತ್ತವೆ. ನರಕದಲ್ಲಿ ತಿರ್ಯಂಚಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಾರಕಿಗಳೇ ವಿಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ತಿರ್ಯಂಚರೂಪ ಧಾರಣ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ನಾರಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೃಥಕ್ ಶರೀರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಕ್ರಿಯೆಯಿಲ್ಲ, ಒಂದು ಶರೀರವೇ ಸಿಂಹ, ಹುಲಿ, ನಾಯಿ,ಗೂಗೆ, ಕಾಗೆ ಮೊದಲಾದ ದೇಹ ಧಾರಣ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ನಾರಕಿಗಳು ಶುಭ ಮಾಡಲಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೂ ಶುಭವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ತಮಗೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯರಿಗೆ ದುಃಖದಾಯಕವೇ ಪರಿಣಾಮ, ದೇಹ, ವೇದನೆ, ವಿಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಿದ್ದಾರೆ, ಸುಖ ಮಾಡುವಂಥ ವಿಕ್ರಿಯೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಪರಿಣಾಮವಿರುವುದಿಲ್ಲ, ದೇಹವಿರುವುದಿಲ್ಲ, ವೇದನವಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಜೀವಗಳಿಗೆ ಅಂಥ ಕ್ಷೇತ್ರ ಜನ್ಯ ಪಾಪಕರ್ಮದ ಉದಯವಿದೆ.

ನರಕದಲ್ಲಿ ನಾರಕಿಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅನೇಕ ಆಯುಧಗಳು, ಶೂಲ, ಗಾಣ, ಯಂತ್ರ, ಲೋಹದ ಸುಡುವ, ಬೇಯಿಸುವ, ಕುದಿಸುವ, ತಾಳಿಸುವ ಅನೇಕ ದುಃಖದಾಯಕವಾದ ಪಾತ್ರೆಗಳು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಯಂತೂ ಸುಖಕಾರಕ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು ಉಗುಳುವಂಥ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಮಹಾವೇದನೆಯನ್ನುತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವಂಥ **ಲೋಹದ ಪುತ್ಥಳಿಗಳು** ತಾವಾಗಿಯೇ ಎದ್ದು ಬಂದು ನಾರಕಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ-ಕೋಟ್ಯಂತರ ಚೇಳುಗಳು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಿದ ಸಮಾನ, ವಜ್ರಾಗ್ನಿಯ ಸಮಾನ ಮತ್ತು ವಿಷಮಯವಾದ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಆಘಾತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅನಂತಗುಣಿತ ವೇದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನರಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ದುಃಖಕರವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿವೆ ಅವುಗಳ ಸ್ವಭಾವ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅನುಭವ ಮಾಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದರೆ ಇಡೀ ಮಧ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಸ್ತುವೂ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ; ಆದಾಗ್ಯೂ ಅವುಗಳ ಅಧಿಕ ದುಃಖದಾಯಕತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅದೆಷ್ಟೋ ವಸ್ತುಗಳ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ನಾರಕಿಗಳ ದುಃಖವನ್ನಂತೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕೇವಲೀ ಭಗವಂತರೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಯಾವನು ನಾರಕಿಯಾಗಿ ಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅವನೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ನಾರಕಿಗಳ ಶರೀರವು ಮೂಳೆ, ಮಾಂಸ, ರಕ್ತ, ಚರ್ಮ ಮೊದಲಾದ ಸಪ್ತ ಧಾತುಮಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವರ ಶರೀರದ ಪುದ್ಗಲವು ಬೆಕ್ಕು, ನಾಯಿ, ಹಂದಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಕೊಳೆತ ಕಳೇವರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಗುಣಿತ ದುರ್ಗಂಧಯುಕ್ತವಿದೆ ಮತ್ತು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಗುಣಿತ ದುರ್ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಜುಗುಪ್ಸೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂಥದ್ದಿದೆ, ಅದರ ಸ್ವರೂಪ ನೋಡುವುದಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಕೇಳುವುದಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಗಂಧ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವುದಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರಂತೂ ಅವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ, ದುರ್ಗಂಧ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಪ್ರಾಣ ರಹಿತರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಯಾರು ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಅನಿಷ್ಟ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿ ನರಕಾಯುವಿನ ಬಂಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಅವರು ನರಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ದುಃಖ ಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಧಿಕ ಆರಂಭ ಮಾಡುವಂಥ, ಅಧಿಕ ಪರಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತ, ಘೋರ ಹಿಂಸಕ ಪರಿಣಾಮವುಳ್ಳವರು ನರಕಾಯುವಿನ ಬಂಧ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ವಿಶ್ವಾಸಘಾತಕೀ, ಧರ್ಮದ್ರೋಹಿ, ಗುರುದ್ರೋಹಿ, ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹಿ, ಕೃತಘ್ನ, ಪರಧನ- ಪರಸ್ತ್ರೀಯ ಲೋಲುಪಿ, ಅನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗೀ, ಧರ್ಮಾತ್ಮ-ತ್ಯಾಗಿಗಳಿಗೆ ಕಲಂಕ ತಗಲಿಸುವಂಥ, ಯತಿಗಳ ಘಾತ ಮಾಡುವಂಥ, ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ-ಹುಲ್ಲು ಬಣವೆಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚುವಂಥ, ದೇವದ್ರವ್ಯಕದಿಯುವಂಥ, ತೀವ್ರ ಕಷಾಯೀ, ಅನಂತಾನುಬಂಧೀ ಕಷಾಯಗಳ ಧಾರಕ, ಕೃಷ್ಣಲೇಶ್ಯೆಯ ಧಾರಕ, ಸುಂದರ ಆಹಾರಾದಿಗಳು ದೊರಕಿದ ನಂತರವೂ ರಸನೇಂದ್ರಿಯದ ಲೋಲುಪತೆಯಿಂದ ಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡುವಂಥ, ಮದ್ಯಕುಡುಕ, ವೇಶ್ಯಾನುರಾಗಿ, ಪರವಿಘ್ನ ಸಂತೋಷಿ, ಲಂಪಟ, ತೀವ್ರಲೋಭೀ,

ದುರಾಚಾರ ಧಾರಕ, **ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಅನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಅಭಕ್ಷ್ಯದ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುವಂಥವರದು ನರಕದಲ್ಲಿ ಗಮನವಾಗುತ್ತದೆ.** ವಿಷ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಬೆರೆಸುವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವಂಥ, ವಿಷವನ್ನುತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವಂಥ, ವನ ಕತ್ತರಿಸುವಂಥ, ವನದಲ್ಲಿ ದಾವಾಗ್ನಿ ಹೊತ್ತಿಸುವಂಥ, ಜೀವಗಳನ್ನು ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿ ಸುಟ್ಟು ಬಿಡುವಂಥ, ಹಿಂಸೆಯ ತೀವ್ರ ಕರ್ಮದ ಪರಿಪಾಟಿ ನಡೆಸುವಂಥವರದು ನರಕದಲ್ಲಿ ಗಮನವಾಗುತ್ತದೆ.

ನರಕದಲ್ಲಿ ಅಂಬ-ಅಂಬರೀಷ ಮೊದಲಾದ ದುಷ್ಟ ಅಸುರಕುಮಾರ ದೇವಗಳು ಮೂರನೆಯ ಪೃಥ್ವಿಯವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಾರಕಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವೊಂದು ನಾರಕಿಗಳಿಗೆ ಮೂರನೇ ಪೃಥ್ವಿಯವರೆಗೆ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ದೇವನು ಬಂದು ಧರ್ಮದ ಉಪದೇಶವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲ-ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಪಾಪಗಳ ನಿಂದೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಅಧಿಕ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನನಗೆ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸತ್ಪುರುಷರು ಬಹಳಷ್ಟು ಬೋಧಿಸಿದರು ಅಯ್ಯೋ! ಅನೀತಿಯ ಮಾರ್ಗದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯಬೇಡವೆಂದು ಬಹಳಷ್ಟು ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು, ಆದರೆ ಪಾಪಿಯಾದ ನಾನು ಕಷಾಯಗಳ ಮದದಿಂದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಧನಾಗಿ ಅವರ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಾನು ದೈವಬಲದಿಂದ, ಪೌರುಷ ಬಲದಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ಆ ಪಾಪಿಗಳು, ದುರಾಚಾರಿಗಳು, ಪಾಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡುವಂಥವರು, ವ್ಯಸನಿಗಳು, ಅನೀತಿಯ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುವಂಥವರು ನನಗೆ ನರಕದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಆ ಪಾಪಿಗಳು ಶರೀರ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವರೆಂಬುದು ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ? ನಮ್ಮ ಜತೆಯಂತೂ ಯಾರೂ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಧನ ಭೋಗಿಸುವಲ್ಲಿ, ವಿಷಯ ಸೇವನೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕರು, ಪಾಪದ ಪ್ರೇರಕರಾದ ಪುತ್ರ, ಮಿತ್ರ, ಬಂಧು, ಪತ್ನಿ ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲರು ಸಹಾಯಕರಿದ್ದರು, ಅವರನ್ನು ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡುವೆನು ? ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅವಧಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾವ ದುರಾಚಾರ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಘೋರತರವಾದ ಮಾನಸಿಕ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಯಾವನೋ ಮಹಾ ಭಾಗ್ಯವಂತನಿಗೆ ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನವು ಕೂಡ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪರ್ಯಾಯ ಸಂಬಂಧದ ದುಃಖ-ಕಷಾಯಗಳು ಸ್ವಯಮೇವ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. ತಾನು ಸ್ವಯಂ ಯಾರಿಗೂ ಹೊಡೆಯಲ-ಪೇಕ್ಷಿಸದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಕಷಾಯಗಳ ಪ್ರಬಲತೆಯು ಕರ್ಮದ ಉದಯದಿಂದ ತಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೈಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಶಸ್ತ್ರಾದಿಗಳ ರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತವೆ.

ನಾರಕಿಗಳಿಗೆ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲ, ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲ, ಭೂಮಿಯ ಸ್ಪರ್ಶದ ದುಃಖವೇ ಕೇವಲೀ ಗಮ್ಯವಿದೆ. ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರ ಕರ್ಮದ ಉದಯದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಶರಣಿಲ್ಲ, ಆಶ್ರಯದ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಆದರೆ ಯಾರೂ ದಯಾವಂತರಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ರೂರ, ನಿರ್ದಯಿ, ಭಯಾನಕ, ಉಗ್ರದೇಹದ ಧಾರಕ, ಅಗ್ನಿಯ ಸಮಾನ ಪ್ರಜ್ವಲಿತವಿರುವ ನೇತ್ರಗಳು, ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಚಂಡ ಅಶುಭ ಧ್ಯಾನವನ್ನೇ ಮಾಡಿಸುವಂಥ, ಕ್ರೋಧವನ್ನೇ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡಿಸುವಂಥವರು ಘೋರ ನಾರಕಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆ ನಾರಕಿಗಳ ಮಹಾನ ವಿಲಾಪ ಮತ್ತು ರೋದನ, ಮಾರಣ-ತಾಡನಗಳ ಘೋರ ಶಬ್ದಗಳು ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಅಯ್ಯೋ ! ನಾನು ಯಾವಾಗ ಮನುಷ್ಯ ಪರ್ಯಾಯದಲ್ಲಿದ್ದೆನು ಆಗ ಸ್ವಾಧೀನನಾಗಿ ಆತ್ಮಹಿತವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ, ಈಗ ದೈವ ಮತ್ತು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೆರಡರ ಬಲದಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿ ಏನು ಮಾಡುವೆನು ? ನಾನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾವ-ಯಾವ ನಿಂದ್ಯ ಕರ್ಮ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ಈಗ ಅವುಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ನನಗೆ ಮರ್ಮಭೇದಕ ಯಾತನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕೂಡ ಸಹಿಸಲಾಗದಂಥ ದುಃಖವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಾಗರಗಳವರೆಗೆ ಹೇಗೆ ಸಹನೆ ಮಾಡುವುದು, ಹೇಗೆ ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವುದು ?

ಯಾರ ಸಲುವಾಗಿ ಪಾಪಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದೆನು ಆ ಸೇವಕ, ಸ್ತ್ರೀ, ಪುತ್ರ, ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡುವೆನು? ಅವರಂತೂ ಧನದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮಿಲಿತರಿದ್ದರು, ಈಗ ಈ ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು?

ಇಂಥ ದುಃಖಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವಂಥದು ಒಂದು ದಯಾ ಧರ್ಮವೇ ಇದೆ, ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಪಿಯಾದ ನಾನು ಉಪಾರ್ಜನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಪರಿಗ್ರಹರೂಪದ ಮಹಾಪಿಶಾಚದಿಂದ ಅಚೇತನನಾದ ನಾನು ಯಮರಾಜರೂಪದ ಸಿಂಹದ ಆಘಾತದಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ನರಕದ ನಾರಕಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳುವೆನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂತಾಪಜನಿತ ಘೋರ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅನ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮಾಂಸವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ತಿಂದಿದ್ದೇನೆ, ಆದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಾಂಸವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ-ಕತ್ತರಿಸಿ ನನಗೆ ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಹಳಷ್ಟು ಮದ್ಯ ಕುಡಿದಿದ್ದೇನೆ, ಅಭಕ್ಷ್ಯ ತಿಂದಿದ್ದೇನೆ, ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ನಾರಕಿಗಳು ಕರಗಿಸಿದ ತಾಮ್ರಲೋಹಮಯ ರಸವನ್ನು ಇಕ್ಕುಳದಿಂದ ನನ್ನ ಬಾಯಿ ತೆರೆಯಿಸಿ ಕುಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ತ್ರೀ ಲಂಪಟರಿದ್ದರು ಅವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ವಜ್ರಾಗ್ನಿಮಯವಾದ ಪುತ್ಥಳಿಯನ್ನು ಬಲವಂತದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅಧಿಕ ಸಮಯದವರೆಗೆ ಆಲಿಂಗನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. **ನರಕದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ರೆಪ್ಪೆ ಹೊಡೆಯುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಮಾತ್ರವೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ,** ಎಂದಾದರೊಮ್ಮೆ ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರವಾದರೂ ಮರೆತು ಹೋದರೆ ದುಷ್ಟ ಅಥವ ಅಸುರಕುಮಾರರು ಪ್ರೇರಣೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ನಾರಕಿಗಳು ಕೂಡ ಪರಸ್ಪರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೊಡೆದಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹೆಚ್ಚೇನು ಹೇಳುವುದು ? ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪ್ರಕಾರದ ದುಃಖವನ್ನು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ನರಕದಲ್ಲಿ ನಾರಕಿಗಳು ಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಜೀವದ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವಂಥದು ಒಂದು ಧರ್ಮವೇ ಇದೆ.** ಆ ಧರ್ಮದ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ನರಕದಲ್ಲಿ ಯಾರು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವರು ? **ಯಾವ ಧನ-ಕುಟುಂಬ ಮೊದಲಾದವು ಜೀವದ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಭಾವಗಳಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳೇ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.** ಈ ಸಂಸಾರಿಗಳು ಉಪಸ್ಥ (ಕಾಮ) ಇಂದ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ರಸನೇಂದ್ರಿಯದ ವಿಷಯಗಳ ಲೋಲುಪಿಯಾಗಿ ನರಕ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವಿಚಿತ್ರ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ನರಕದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಘೋರ ದುಃಖ ಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತಿರ್ಯಂಚಗತಿಯ ದುಃಖ : ತಿರ್ಯಂಚ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೋದ ನಂತರ ಯಾವ ಗೊತ್ತು ಗುರಿಯಿಲ್ಲದೆ ಭ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಅಲ್ಲಿ ದುಃಖದ ಕೊನೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಕೇವಲ ದುಃಖವೇ ದುಃಖವಿರುತ್ತದೆ.

ಪೃಥ್ವಿಕಾಯದಲ್ಲಿ ಅಗೆಯುವುದು, ಕುಟ್ಟುವುದು, ಅರೆಯುವುದು, ಸೀಳುವುದು, ಭೇದಿಸುವುದು, ಸುಡುವುದು ಮೊದಲಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಯಾರು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ?

ಜಲ ಕಾಯದಲ್ಲಿ ಕುಡಿದು ಹೋದ, ಸುಟ್ಟುಹೋದ, ಒಣಗಿ ಹೋದ, ಇಂಗಿ ಹೋದ, ಹಾರಿ ಹೋದ, ವಿಷದಲ್ಲಿ, ಕ್ಷಾರದಲ್ಲಿ, ಕಹಿ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಹೋದ,ಕಾಯ್ದ ಲೋಹ ಮೊದಲಾದ ಧಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಷಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಹೋದ, ಘೋರ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತ ಕುದಿಯುತ್ತದೆ, ಸುಡುತ್ತದೆ, ಪರ್ವತಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಉರುಳಿ ಶಿಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಘೋರ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತದೆ ಏಟು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ, ಬಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಪಾಷಾಣದ ಮೇಲೆ ಪೆಟ್ಟು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ, ದೊಣ್ಣೆಗಳಿಂದ ಕುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆ ಜಲಕಾಯದ ಜೀವಗಳ ಮೇಲೆ ಯಾರು ದಯೆ ಮಾಡುವರು ? ಅಗ್ನಿಯ ಮೇಲೆ ಸುರಿದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ಗ್ರೀಷ್ಮ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದನೆಲದ ಮೇಲೆ ಧೂಳದ ಮೇಲೆ ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾರೂ ದಯೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾವು ದಯಾ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಈಗ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಯಾರು ದಯೆ ಮಾಡುವರು ?

ಅಗ್ನಿಕಾಯದಲ್ಲಿ ದಬ್ಬುವುದು, ಆರಿಸುವುದು, ಕುಟ್ಟುವುದು, ಭೇದಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಘೋರ ದುಃಖ ಭೋಗಿಸುತ್ತದೆ, ಯಾರು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವರು ?